Eesti seisukohad Euroopa Liidu riigihangete määruse eelnõu kohta
Lisa 4. Kaasamise käigus esitatud tagasiside arvestamise tabel

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
Eesti Advokatuur	1. Artikkel 4 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt: „Procurement shall be guided by the principle of best quality for public money, thereby serving the objective of efficient public spending and investment.“ Advokatuuri hinnangul on eelviidatud lõike sõnastus mõnevõrra ebatäpne, kuivõrd väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole hankekohustuse tarbeks oluline, millisest allikast raha pärineb, vaid oluline on see, et tegemist oleks hankijaga, kes sõlmib rahaliste huvidega seotud lepingu (vt art ikkel 6 p 19). Artikli 4 lõike 1 sõnastus ei ole sellega kooskõlas, kuna viitab üksnes avalikele vahenditele (public money).	Teadmiseks võetud.
	2. Artikkel 21 lõige 3 on sõnastatud järgmiselt: „Public buyers may, in the case of services, works or siting and installation operations, require legal persons to indicate before the start of the execution of the tasks concerned, the names and relevant qualifications of the staff responsible for the performance of the contract in question.“ Vähemalt Eesti haldus- ja kohtupraktika kohaselt peab pakkujalt mistahes andmete küsimiseks olema riigihanke menetlusest tulenev vajadus, hankija ei saa pakkujalt küsida teavet näiteks uudishimust. Artiklist 21 ei selgu, mis on sellise teabe nõudmise eesmärk ega see, kas või mis peaks juhtuma, kui vastavat teavet ei esitata. Määrus ei peaks ette nägema kohustusi, mille puhul ei ole aru saada, mis nende täitmisest või mittetäitmisest sõltub.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.1.
	3. Artikkel 22 lõige 4 sätestab järgmist: „Without prejudice to Member States’ competence to organise their social security systems, public buyers shall not require a group of economic operators to assume a specific legal form, including once they have been awarded the contract.“ Advokatuuri hinnangul vajaks antud regulatsioon täiendamist erandiga, mis võimaldaks sellest kohustusest kõrvale kalduda, kui liikmesriigi või Euroopa Liidu õigus nõuab lepingu täitjalt konkreetset õiguslikku vormi. See võib olla asjakohane näiteks finantsteenuste korral, mille puhul võivad sektoraalsed õigusaktid ette näha kohustuse, et teenust saab osutada ainult konkreetses äriühingu vormis. Artikkel 22 lõige 4 selle erisusega ei arvesta.	Teadmiseks võetud.
	4. Artikli 25 viimane lõik määratleb ettevõtja võtmeisikud, kelle suhtes kõrvaldamise aluseid kontrollitakse. Artiklist on aga puudu tegelikud kasusaajad, kes võiksid olla kõige ilmsemad kõrvaldamise subjektid. Advokatuuri liikmetelt eelnõu kohta esitatud tagasisides toodi piltlik näide määruse artikkel 25 kohta, et käesoleval juhul on see üles ehitatud selliselt, et kui näiteks ettevõtja sekretäril on volitus pakkujat esindada, siis võib tema kõrvaldamise alus kaasa tuua pakkuja kõrvaldamise, kuid kui pakkuja tegelik kasusaaja on korduvalt süüdi mõistetud	Teadmiseks võetud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	kurjategija, siis ei saa hankija sellist pakkujat kõrvaldada. Sellise regulatsiooni põhjendatus ja eesmärgipärasus jäävad seetõttu ebaselgeks.	
	5. Artikkel 26 lõike 1 punkti f kohaselt võib kõrvaldamisele kuuluda selline ettevõtja, kes on lihtsustatult esitanud valeandmeid enda kõrvaldamise aluste või kvalifikatsiooni kohta. Selline määratlus on advokatuuri hinnangul liiga kitsas, kuivõrd valeandmeid võidakse esitada ja praktikas ka esitatakse nt pakkumuse hindamise või pakkumuse vastavuse kontekstis. Teisisõnu olukordades, milles valeandmed ei puuduta kvalifikatsiooni või kõrvaldamise aluseid. Jääb arusaamatuks, miks pakkuja võib valeandmeid esitada oma pakkumuse vastavuse või hindamisele kuuluvate asjade kohta, kuid kvalifikatsiooni ja kõrvaldamise aluste kohta mitte. Valeandmete esitamine on igal juhul valeandmete esitamine ning pakkuja usaldusväärsus ei peaks sõltuma sellest, mille kohta ta täpselt valeandmeid esitas. - Artikkel 26 lõike 2 eelviimane lõik on sõnastatud järgmiselt: „An economic operator which has been excluded by final judgment in any Member State from participating in procurement procedures shall not be entitled to make use of the possibility provided for under this paragraph during the period of exclusion resulting from that judgment.“ Viidatud sättest võib jääda mulje, et kui ettevõtjale on ühes liikmesriigis määratud riigihangetes osalemise keeld , siis ta ei saa kõrvaldamise aluseid heastada. Kui seda sätet peab selliselt mõistma, siis võib see osutuda aga ebamõistlikuks, kuna ühes liikmesriigis seatud keeld ei peaks mõjutama ettevõtja võimalusi ennast teise liikmesriigi riigihangetes heastada. Seda enam olukorras, kus riigihangetes osalemise keeld jõustunud otsuse alusel on õigusliku instrumendina olemas vaid mõnedes liikmesriikides. Piltlikult öeldes võivad sellise regulatsiooni negatiivset mõju enim tunda just need liikmesriigid, mille õiguskorras sellist keeldu ei eksisteeri. - Artikli 26 lõikes 3 sätestatud kõrvaldamise perioodi arvestamise algushetk on hankijatele praktikas rakendamisel problemaatiline. Nimelt sätestab viidatud norm, et: „public buyers may exclude economic operators pursuant to this Article during a period of five years from the date of the conduct giving rise to exclusion or, in the case of continued or repeated acts, the date on which the conduct ceases.“ Probleem, mis teo toimepanekust arvutamisel tekib, seisneb asjaolus, et artikli 26 lõikes 1 loetletud teod on paljuski varjatud iseloomuga ning ebaausad pakkujad võivad olla huvitatud nende asjaolude varjamisest. Isegi kui valikuliste kõrvaldamise aluste o lemasolu saab mingil ajahetkel teatavaks, näiteks haldusorgani või kohtu otsuse kaudu, siis võib selleks hetkeks teotoimepanemisest olla möödunud juba rohkem kui viis aastat . Sellisel juhul ei saa hankija kõnealust tegu pakkuja aususe ja usaldusväärsuse hindamisel arvesse võtta. Seetõttu oleks mõistlikum, kui vähemalt osade tegude puhul hakataks kõrvaldamise perioodi arvestama	Teadmiseks võetud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	hetkest, mil haldusorgan või kohus on teo õigusvastasena kvalifitseerinud (vt EKo C - 124/17,Vossloh Laeis, p 38). Viieaastase kõrvaldamisperioodi eesmärk ei ole täielikult saavutatav, kui pakkujatel on võimalik oma rikkumisi varjata. Selline regulatsioon on ka vastupidine artikli 25 lõikele 2, mis seob kõrvaldamise aluse algushetke jõustunud otsuse päevaga, vältides nõnda olukorda, milles mõni ettevõtja võiks pikaajalise kohtuvaidluse kaudu kõrvaldamise aluse kohaldumist täiel määral vältida. Artikli 26 lg 3 seda võimalikku tagajärge aga ära ei hoia.	
	6. Artikli 28 lõike 4 viimane lõik näeb justkui ette eraldiseisva kõrvaldamise aluse, kui pakkuja ei esita hankija nõutud dokumente või muudab keeruliseks enda päritolu kontrollimise. Viidatud alus peaks olema esitatud määruse sätetes, mis reguleerivad kõrvaldamist. Kõrvaldamise aluste regulatsiooni killustamine erinevate artiklite vahel ei ole mõistlik.	Arvestatud seisukohapunktis 5.9.
	7. Artikkel 47 punkti a alapunkti ii kohaselt võib spetsiaalset menetlust kasutada mh ainult siis, kui: „competition is absent for technical reasons that cannot be attributed to the design of a prior procurement procedure“. See tingimus võib põhjustada praktikas arvukaid vaidlusi, kuivõrd Euroopa Liidu seadusandja sekkub siin sisuliselt hankijate pärusmaaks olevasse otstarbekuse kaalutlusse. Praktikas esineb arvukalt selliseid olukordi, milles varasema õiguspärase riigihanke kaudu soetatakse üks või teine süsteem, mille kasutamine eeldab sellega kokkusobivate asjade või teenuste edasist hankimist, mida oleks igati mõistlik teha nn spetsiaalses menetluses. Kõige ilmsemad näited on mitmesugused IT -süsteemid, mida saab eesmärgipäraselt kasutada ainult nii, kui liita nendega kokkusobituvaid komponente. Eesti haldus- ja kohtupraktikas ei ole siiani õigusvastaseks peetud, kui hankija soetab lahendusi, mis peavad sobituma tema juba olemasolevasse süsteem i (vt nt TlnRKm 3 -22-2473, p 12; TlnRKo 3 -25-1543, p 12 ja 14; TrtRKo 3-25-2471, p 20). Artiklisse 47 lisatav täiendus seab aga sellise tavapärase praktika kahtluse alla , kuna sellest võib järeldada , et isegi kui varasema õiguspärase hankega on tekkinud nn tehniline põhjus spetsiaalse menetluse kasutamiseks, ei saa hankija seda menetlust kasutada. See tõstatab omakorda küsimuse, kas hankijad peaksid asuma kokkusobituvaid komponente soetama nt avatud menetluses või dünaamilises menetluses, mis võib olla asjatu kulu. - Artikli 47 punkti c järgi võib määruse alusel koolide toitlustamise teenust hankida tulevikus spetsiaalse menetluse kaudu (st ka ühe pakkuja poole pöördudes). Kuna Eesti õiguspraktikas on koolitoitlustuse teenused väga konkurentsitihedad, siis oleks sellise erisuse kohaldamine Eestis ettevõtjate huve silmas pidades ootamatu ja küsitav. Teisisõnu võimaldaks määrus ühes kõige konkurentsitihedamas hankevaldkonnas konkurentsi mitte ära kasutada, mis ei näi olevat	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.3.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	mõistlik.	
	8. Artiklites 80, 83 ja 84 on sätestatud sisult kaks riigihankeõiguslikku erandit – sisetehing ja tehing seotud ettevõtjaga. Kehtivate direktiivide mõttes on nende kasutajaskond aga erinev, kuna sisetehingu tellivaks osapooleks sai olla üksnes avaliku sektori hankija ning seotud ettevõtjaga tehingu tegemisel ainult võrgustikusektori hankija. Teisiti öeldes kehtisid mõlemat liiki hankijatele erinevad erandid, milledest sisetehing oli teatud ulatuses lihtsamate eeldustega. Artiklist 80 nähtub aga, et sisetehingusse saab tulevikus astuda ka võrgustikusektori hankija, mis tähendab omakorda, et võrgustikusektori hankijale hakkaks korraga kohalduma justkui kaks konkureerivat erandit. Sellist lahendust on keeruline mõista, kuivõrd artiklites 83 ja 84 sätestatu ongi mõeldud konkreetselt võrgustikusektori hankijate tehingute jaoks, kuid kui võrgustikusektori hankija saab tulevikus kasutada artiklis 80 ette nähtud sisetehingu võimalust, siis on need talle eelduste osas soodsamad, kui tema jaoks spetsiaalselt mõeldud artiklid 83 ja 84 Sellise regulatiivne lahendus ei ole arusaadav ning tegemist on küsimusega, mis vajaks täiendavat täpsustamist.	Arvestatud seisukohapunktis 5.8.
	9. Artikkel 101 reguleerib pakkumuse maksumuse põhjendatuse kontrollimist. Selle punkti a regulatsioon erineb aga märkimisväärselt Eesti haldus - ja kohtupraktikas väljakujunenud käsitlusest. Nimelt on Eesti haldus- ja kohtupraktikas pikaajaliselt omaks võetud, et pakkumuse maksumus võib olla põhjendamatult madal ainult kogumaksumusi arvestades, mitte nn komponentide pinnalt (vt nt TlnRKo 3-17-2544, p 13; VaKo 115-22/251620, p 16). Artiklis 101 on eelduseks võetud, et kahtlus pakkumuse maksumuse põhjendatuse kohta võib tuleneda nii hinnast kui ka hinnaelementidest (price elements). See tähendab, et määrus näeb ette Eestis väljakujunenud praktikast erineva kontrollimehhanismi rakendamise eelduse.	Teadmiseks võetud.
	10. Artiklid 105 ja 106 asuvad reguleerima seniseid hankelepingute muudatuse aluseid, kuid määruse eelnõus on need mõtteliselt jagatud kaheks – adjustments ja modifications. Iseenesest pole see ebamõistlik, kuid normide sisuga tutvudes nähtub mitmeid täiendavaid eeldusi ja tingimusi, mida kehtivates direktiivides ja neid üle võtvas RHS -is ei ole. See tähendab, et hankelepingute muutmisel seisavad hankijad tulevikus silmitsi täiendavate kohustustega. - Näiteks artikli 105 lõike 1 punktid a ja b kehtestavad kaks eeltingimust, mida direktiivid ega RHS siiani ette ei näinud – objektiivse põhjendatuse ja lepinguliste kohustuste tasakaalu säilitamise. Sellised eeldused ei ole hädavajalikud ja nende kohaldamine võib kaasa tuua tarbetuid vaidlusi. Nõnda võib praktikas tekkida kestvaid vaidlusi selle üle, kas lepinguliste kohustuste tasakaal muutub või mitte. Seda ilmestab ka Eesti kohtupraktika. Sarnane olukord on	Arvestatud seisukohapunktides 5.1 ja 5.3.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	ka objektiivse põhjendatusega – see, kas miski on objektiivselt põhjendatud või mitte on antud juhul hankija valikute ja otstarbekuse küsimus, mida ei peaks määrusega lahendama. Selliste muudatuste puhul on oluline üksnes nende ettenähtavus ehk see, kas pakkujatele oli alusdokumentidest selge, et selline muudatus võidakse te ha. Kas see oli objektiivselt põhjendatud või kuidas mõjutab lepinguliste kohustuste tasakaalu, ei oma selles kontekstis tähtsust, kuniks kõik pakkujad teadsid sellise võimalusega arvestada. - Artikkel 106 on raskepäraselt esitatud ja keeruliselt mõistetav. Määruse sõnastuses on muudatuste sisulisuse ja mittesisulisuse eristamisel lähtutud Euroopa Kohtu varasemast praktikast, mis muudab regulatsiooni mõnevõrra keerukamaks. Advokatuuri hinnangul ei ole siiski ilmne vajadus eristada muudatusi nende nn sisulisuse alusel, kuna määrava tähtsusega on eelkõige see, kas konkreetne muudatus on lubatav või mitte. Sisulisuse kriteeriumi lisamine võib praktikas kaasa tuua täiendavaid tõlgendamisküsimusi ning suurendada regulatsiooni rakendamise keerukust. Määruses on üldiseks eelduseks võetud, et muudatused peavad olema kantud objektiivsest vajadusest, piirduma vajalikuga ega muutma lepinguliste kohustuste vahekorda täitja kasuks. Need kõik on jällegi otstarbekuse kaalukused, mida ei pea täiendavate eeltingimustena seadma, kuna suurendavad oluliselt hankija töökoormust ja vähendavad tema autonoomiat ise otsustada, mis on parasjagu otstarbekas või milline peaks olema lepinguliste kohustuste tasakaal. Nõnda ei ole ka RHS § 123 lg 1 p -s 1 siiani selliseid eeltingimusi ette nähtud, mis tähendab, et kõige lihtsamate muudatuste aluste rakendamine muutub uute eeltingimuste tõttu komplitseerituks. Näiteks eeldab määruse artikli 106 lõige 2, et ka nn de-minimis muudatuste puhul ei tohiks lepinguliste kohustuste tasakaal pakkuja kasuks muutuda. On vaieldav, kas nt pakkujale maksti täiendavate teenuste või tööde eest ettenähtust rohkem ning kas sellega kohustuste tasakaal muutus või mitte. Eeltoodut raskendab veelgi artikli 106 lõikes 5 sätestatud põhjendamise ja analüüsi kohustus, mis muudab mistahes muudatuse elluviimise bürokraatlikuks, aeganõudvaks ja kulukaks. Lõige 6 näeb ette teavitamiskohustuse, kuid on ebaselge, millisest väärtustest see algab. Nõnda sätestatakse eelnõus, et selle aluseks on „initial estimated value of the contract“, kuid määruses ei ole selgitatud, mis väärtusega on tegemist. Initial ja estimated value of the contract tähendavad kehtivas õiguses erinevaid asju, üks on hankelepingu eeldatav maksumus ja teine on hankelepingu algne maksumus, koos nad sellisel kujul nagu määruses ei eksisteeri. Lõikes 7 on kasutusele võetud ebaselge termin „ the initial estimated contract value of the contract“, mida ei ole määruses avatud ning mille sisu ei ole kehtiva õiguse ega määruse eelnõu pinnalt arusaadav. Samad ettepanekud laienevad samaväärselt ka määruse artiklitele 124 ja 125.	

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	11. Artiklid 102 ja 113 Artiklist 102 tuleneb, et alusdokumente võib muuta kuni pakkumuste esitamise tähtajani, kuid artiklist 113 tuleneb, et liikmesriigi tasandil ei või muudatusi avaldada enne Euroopa Liidu tasandil muudatuste avaldamist või 48h möödumisel. See tähendab, et siseriikliku õiguse ja määruse koosmõjul tuleb jätkuvalt lahendada küsimus alusdokumentide muudatustest nõnda, et need ei avalduks liikmesriigi tasandil enne EL tasandit. Rõhutame, et käesolev arvamus ei ole kõikehõlmav ja põhjalikult läbitöötatud, vaid see sisaldab vaid esialgseid tähe lepanekuid, mida niivõrd lühike tähtaeg väga mahuka eelnõu läbitöötamiseks võimaldas. Huvigruppide, sh advokatuuri soov ja eeldus on, et eelnõu menetlemisel võiks huvigruppidele suunata ka konkreetsemaid küsimusi ja tähelepanu vajavaid teemasid, mille osas tagasisidet oodatakse. Selliselt saab advokatuur efektiivsemalt ja konstruktiivsemalt tagasisidet anda.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.1 ja 5.3.
Eesti Arhitektide Liit	Olulisemad määruse kehtestamisega kaasuvad positiivsed muudatused on meie hinnangul järgmised: • Lihtsam ja ühtsem regulatsioon: kolm kehtivat riigihankedirektiivi asendatakse ühe vahetult kohaldatava määrusega. • Suurem paindlikkus hankijatele: laieneb võimalus pidada pakkujatega läbirääkimisi ning luuakse eraldi innovatsioonimenetlus uuenduslike lahenduste hankimiseks. • ELi-ülene digitaalne hanketurg: liikmesriikide e-riigihangete platvormid ühendatakse koostalitlusvõimeliseks võrgustikuks, mis lihtsustab piiriülest osalemist ja vähendab dokumentide korduvat esitamist. • Kvaliteedi suurem tähtsus: parima hinna ja kvaliteedi suhe muutub standardseks hindamiskriteeriumiks. Samas näeme Euroopa Liidu riigihangete määruse eelnõu kehtestamisel mitmeid murekohti, mis on välja toodud ka Euroopa Arhitektide Nõukogu (ACE) poolt 11.09.2026 avaldatud pressiteates. Jagame ACE seisukohta kutsuda üles arvestama intellektuaalsete teenuste eripäraga, toetama väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete juurdepääsu hangetele ning tagama, et avaliku sektori investeeringud edendaksid kvaliteetset arhitektuuri kogu Euroopas. Tehes ettepaneku asendada kehtivad direktiivid vahetult kohaldatava ELi määrusega, riskib komisjon ACE hinnangul kõige madalamal ühisnimetajal põhineva standardi kehtestamisega, mille täielikke tagajärgi on praegu raske ette näha. ACE hoiatab, et selline lähenemine võib vallandada liikmesriikide vahel võidujooksu üha madalamate standardite suunas. Toetame Euroopa Arhitektide Nõukogu (ACE) poolt väljatoodud jrg peamisi murekohti ja nõudmisi: 1. Tegelik lihtsustamine, mitte halduskoormuse ümberjagamine Kuigi digiteerimine ja	Arvestatud seisukohapunktides 5.1, 5.2 ja 5.3.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	osalemistingimuste lihtsustamine on positiivsed sammud, võivad mitmeetapilised hankemenetlused sundida väikeseid arhitektuuribüroosid osalema korduvalt kulukates hankemenetlustes. Menetlused peavad olema proportsionaalsed osutatava teenuse keerukusega. Halduskoormust tuleb vähendada, mitte lihtsalt ümber jaotada.	
	2. Parim hinna ja kvaliteedi suhe eeldab sisulist kvaliteedi hindamist ACE tervitab põhimõtet, et lepingutega tuleb saavutada parim hinna ja kvaliteedi suhe, ning kvaliteedi suuremat osakaalu hankelepingute sõlmimise otsustes. Tõelist parimat hinna ja kvaliteedi suhet ei saa aga hinnata üksnes ette kindlaks määratud mõõdikute alusel. Avaliku sektori hankijatel peavad olema selged menetlusreeglid ja piisav asutusesisene pädevus, et hinnata terviklikku väärtust koos tehniliste näitajatega.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.4.
	3. Arhitektuurivõistluste kaitsmine ACE rõhutab, et arhitektuurivõistlused on olulised vahendid arhitektuurse tipptaseme ja kestlikkuse edendamiseks ning noortele arhitektuuribüroodele turule sisenemise võimaluste loomiseks. Arhitektuurivõistlused tuleb õigusaktis sõnaselgelt säilitada, mitte sulandada üldistesse läbirääkimismenetlustesse.	Teadmiseks võetud.
	4. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtete (VKE) tegeliku ja õiglase juurdepääsu tagamine Üle 90% Euroopa arhitektuuribüroodest on mikroettevõtted või VKEd. ACE valdkondliku uuringu viimased andmed näitavad, et 2023. aastal esitas avalikule hankele pakkumuse või osales arhitektuurivõistlusel vaid 20% arhitektuuribüroodest. Peamisteks takistusteks olid bürokraatia ja hüvitamata kulud. Hankemenetlused peavad olema proportsionaalsed teenuse olemuse ja keerukusega. Samuti tuleb rangelt keelata olukorrad, kus avaliku sektori hankijad nõuavad hankemenetluse käigus sisulisi arhitektuurseid projekteerimislahendusi ilma õiglase rahalise hüvitiseta (preemiafond või osalustasud).	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.1.
	5. Uue Euroopa Bauhausi põhimõtete lõimimine ACE tervitab keskkonnakaalutluste ja hoone elukaare kulude arvestamise lisamist hankereeglitesse, kuid leiab, et kavandatud keskkonnahoidliku riigihanke sätted ei ole piisavalt ambitsioonikad. Ehitatud keskkonda puudutavad hankereeglid peavad minema tehnilistest keskkonnakriteeriumidest kaugemale ning lõimima täielikult uue Euroopa Bauhausi kvaliteedikriteeriumid. Toetame ACE üleskutset ELi kaasseadusandjatele: seada sisse eraldi peatükk intellektuaalsete teenuste kohta. Kuna määruse eelnõu liigub Euroopa Parlamenti ja Euroopa Liidu Nõukogusse läbirääkimisteks, kutsub ACE kaasseadusandjaid üles neid puudujääke kõrvaldama, lisades määrusesse eraldi peatüki, mis tunnustab arhitektuuri- ja muude intellektuaalsete teenuste eripära. ACE rõhutab, et loovate	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.7.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	projekteerimisteenuste käsitlemine tavapäraste ostureeglite alusel näitab intellektuaalse ja loova töö olemuse vääritimõistmist. Üldised reeglid, mis on mõeldud valmistoodete, standardsete teenuste või ehitustööde hankimiseks, ei taga loovate projekteerimisteenuste puhul parimat väärtust.	
AS Eesti Raudtee	AS Eesti Raudtee vaatest tõstaksin esile teemad, kus uus määrus võib ühelt poolt toetada kriitilise taristu julgeolekut ja kvaliteeti, kuid teiselt poolt muuta niigi spetsiifilise raudteeturu hangete korraldamise jäigemaks. Raudteesektoris on pakkujate arv spetsiifika ja investeeringumahukuse tõttu piiratud ning kasutada tuleb erinevaid riskimaandamise meetmeid. 1. Kohustuslik kvaliteedi osakaal ei peaks olema jäik Toetame kvaliteedi suuremat arvestamist riigihangetes, kuid kvaliteedikriteeriumide kohustusliku minimaalse osakaalu kehtestamisel tuleks säilitada hankijale piisav kaalutlusruum. Kõikide hankeesemete puhul ei pruugi kohustuslik kvaliteedikriteeriumine lisamine just hindamisse anda majanduslikult parimat tulemust, eelkõige juhul, kui vajalik kvaliteeditase ja tehnilised nõuded on juba ammendavalt määratud tehnilises kirjelduses ning pakkumuste sisuline erinevus seisneb eelkõige hinnas.	Arvestatud seisukohapunktis 5.4
	2. Kriitilise taristu hangetes tuleb anda hankijale tugev julgeolekualane kaalutlusõigus. Raudteetaristu kui kriitilise taristu hangetes peab hankijal olema õigus arvestada pakkuja, tarneahela, tehnoloogia ja toote päritoluga seotud julgeoleku- ja sõltuvusriske. Regulatsioon peaks võimaldama riskipõhiselt piirata selliste ettevõtjate, toodete või tehnoloogiate kasutamist, millega võib kaasneda oht kriitilise taristu toimepidevusele, infoturbele või varustuskindlusele. Loodame, et julgeolekuriskide maandamise vahenditena jääb võimalus lisada hangetes pädevusnõudeid, sertifikaate, konfidentsiaalsuskohustusi, varustuskindlust ja kasutada mitmeetapilisi menetlusi.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
	3. Julgeolekunõuete rakendamine selgemaks Määrusest peaks piisavalt selgelt nähtuma, millistel alustel ja millise tõendamiskoormusega saab hankija julgeoleku- või tarnekindluse riskile tugineda. Õiguslikult ebaselge regulatsioon võib panna hankija olukorda, kus julgeolekuriski küll tajutakse, kuid selle maandamiseks vajaliku tingimuse kehtestamisega kaasneb ebaproportsionaalselt suur vaidlustusrisk. Küsimus pole ainult võimaluses „julgeolekut arvestada“, vaid selles, kas hankijal on reaalselt kasutatav ja vaidluskindel õiguslik alus.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
	4. Euroopa eelistamise reeglid ei saa kaasa tuua konkurentsi ebamõistlikku vähenemist Euroopa	Arvestatud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	ettevõtjate ja toodete eelistamise võimalus on strateegilise taristu puhul põhimõtteliselt põhjendatud, kuid selle rakendamisel tuleb arvestada sektoritega, kus potentsiaalsete tarnijate arv on juba praegu piiratud. Reeglid ei tohiks kaasa tuua olukorda, kus raudteesektori spetsiifiliste seadmete, tehnoloogiate või varuosade hankimine muutub ebamõistlikult keeruliseks või tekib täiendav sõltuvus üksikutest tarnijatest. Kuna raudteesektori turg on investeeringumahukas ja vähese konkurentsiga, võib mõnda liiki toodete või teenuste puhul hankija olla seotud ainuõigust omava pakkujaga.	seisukohapunktis 5.5.
	5. Tarnekindluse juures tuleks lubada arvestada kogu tarneahelat ja toote eluiga. Euroopa päritolu eelistamisega seoses rõhutame veel, et kriitilise taristu puhul ei pruugi olla piisav üksnes pakkuja või lõpptoote päritolu hindamine. Regulatsioon peaks võimaldama arvestada ka oluliste komponentide, alltöövõtjate, hoolduse, tarkvara, kaugjuurdepääsu ning varuosade tarneahelaga seotud riske. Lisaks tuleb arvestada, et pika elueaga raudteetaristu puhul ei lõpe sõltuvus seadme ostmisega, vaid võib jätkuda kogu selle kasutusaja jooksul.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
	6. Keskkonnanõuded peaksid olema proportsionaalsed ja hankeesemepõhised Toetame keskkonnahoidlike hangete tugevamat rolli, kuid keskkonnanõuete rakendamisel peaks säilima proportsionaalsuse ja hankeesemega seotuse põhimõte. Eriti tehniliselt keerukates infrastruktuurihangetes tuleb vältida universaalsete kohustuslike kriteeriumide kehtestamist olukorras, kus need ei ole konkreetse hanke esemega sisuliselt seotud või piiravad põhjendamatult konkurentsi.	Arvestatud seisukohapunktis 5.7.
	7. Uued registrid ja andmekohustused ei tohiks tähendada hankijale lisatööd Väga tervitatav on ühtse digitaliseeritud keskkonna loomine hankeandmete parema kättesaadavuse ja otsuste suurema automatiseerimise võimaldamiseks. Seni on välispakkujate kontroll olnud väga keerukas. Loodame, et loodavad registrid võtavad arvesse Eestis juba olemasolevaid ja hästi toimivaid infosüsteeme ja andmeid. Uued aruandlus- ja andmekogumiskohustused ei peaks tooma hankijatele kaasa topelttööd - samade andmete mitmekordset sisestamist.	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.
	8. Üleminek direktiividelt otsekohalduvale määrusele vajab piisavat üleminekuaega. Arvestades muudatuse ulatust ja üleminekut direktiivipõhiselt regulatsioonilt vahetult kohaldatavale määrusele, on vajalik piisav üleminekuaeg. Hankijatel tuleb kohandada hankekorrad, tüüpdokumendid, lepingutingimused, infosüsteemid ja sisemised protsessid ning koolitada hanke ettevalmistamises osalevaid töötajaid.	Arvestatud seisukohapunktis 5.10.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
Aktsiaselts Elektrilevi	Elektrilevi hinnangul on oluline, et Euroopa Liidu riigihangete regulatsioon toetaks elektrivõrgu õigeaegset arendamist, varustuskindlust ja tõhusat konkurentsi. Võrguseadmete turg on rahvusvaheline, paljude toodete tarneajad on pikad ning tootmisvõimsus piiratud. Seetõttu peavad riigihangete nõuded olema ette nähtavad, proportsionaalsed ja võtma arvesse tegelikke vajadusi ja tegelikku turuolukorda. Elektrilevi toetab riigihangete raamistikku, mis võimaldab arvestada hangetes kvaliteeti, innovatsiooni, Euroopa tootmisvõimsust, keskkonnaeesmärke ning julgeoleku- ja varustuskindluse riske. Nende eesmärkide rakendamine ei tohiks siiski vähendada konkurentsi ega muuta kriitilise taristu investeeringute elluviimist ebamõistlikult kalliks või aeglaseks. Eelnõu edasisel menetlemisel peab Elektrilevi kõige olulisemaks võrgustikusektori menetlusliku paindlikkuse säilitamist, Euroopa Komisjoni delegeeritud volituste selget piiritlemist, kohustuslike nõuete eelnevat mõjuhindamist ja piisavaid üleminekuaegu ning digilahenduste rakendamist viisil, mis vähendab tegelikult halduskoormust ja väldiks mistahes dubleerimist. Riigihangete raamistiku ajakohastamine Elektrilevi toetab riigihangete õigusraamistiku lihtsustamist ja koondamist, võttes arvesse võrgustikusektori eripärasid ja vajadusi, ning eesmärki muuta hankemenetlused senisest paindlikumaks ja tõhusamaks. Positiivsena hindame eelkõige võrgustikusektori läbirääkimiste laiema kasutamise võimalusi, innovatsioonimenetluse edasiarendamist ning ettevõtjate andmete ühekordse esitamise põhimõtet. Samuti toetame mõtet, mille kohaselt eelnõu võimaldab hankijatel senisest selgemalt arvestada varustuskindluse, julgeoleku ja küberturvalisusega seotud riske. Elektrilevi hinnangul on need eesmärgid põhjendatud. Nende rakendamisel tuleb siiski tagada, et nõuded oleksid proportsionaalsed, turul reaalselt täidetavad ning ei piiraks põhjendamatult konkurentsi ega seaks ohtu kriitilise taristu arendamiseks vajalike kaupade ning teenuste õigeaegset kättesaadavust.	Arvestatud seisukohapunktides 5.1 ja 5.3.
	Elektrilevi toetab võrgustikusektori toodete, teenuste ning ehitustööde hankepiirmäärade tõstmist ning soovitab kaaluda ka piirmäärade tõstmist eelnõus kavandatust kõrgemale tasemele, arvestades hinnatõusu ja inflatsiooni mõju kaupade ja teenuste tegelikule väärtusele. Piirmäärade edaspidisel ülevaatamisel tuleks arvestada ka hinnataseme muutust, et inflatsiooni tõttu ei hakkaks EL-i hankereeglid kohalduma järjest väiksema väärtusega hangetele. Õigusakti vorm peab jätma liikmesriikidele vajaliku rakendusruumi Elektrilevi toetab riigihangete valdkonna killustunud direktiivide koondamist üheks terviklikuks õigusaktiks, tingimusel, et selles säilitatakse võrgustikusektori erisused. Sektori olulisuse ja	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.2.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	eripärade tõttu peab võrgustikusektori hankijatele olema tagatud riigihangete läbiviimisel piisav paindlikkus.	
	Õigusakti vorm peab jätma liikmesriikidele vajaliku rakendusruumi Elektrilevi toetab riigihangete valdkonna killustunud direktiivide koondamist üheks terviklikuks õigusaktiks, tingimusel, et selles säilitatakse võrgustikusektori erisused. Sektori olulisuse ja eripärade tõttu peab võrgustikusektori hankijatele olema tagatud riigihangete läbiviimisel piisav paindlikkus Õigusaktide koondamine võiks siiski toimuda direktiivi tasandil, mitte otsekohalduva määrusena. Seda põhjusel, et direktiivi näol säilib ühtsete Euroopa Liidu eesmärkide kõrval ka liikmesriikidel vajalik rakendusruum riigisisese hankekorralduse ja võrgustikusektori eripärade arvestamiseks. Võrgustikusektorid, liikmesriikide turuolukord ja hankepraktika on erinevad. Elektrivõrgu komponentide hankimisel tuleb arvestada muu hulgas riigi suurust, võrgu ülesehitust, tarnijate arvu ning riiklike e-hankesüsteemide toimimist. Ühetaoline ja otsekohalduv määrus võib vähendada hankijate otsustusruumi, suurendada töö- ja halduskoormust ning raskendada vajalike toodete ja teenuste kättesaadavust, kuigi muudatuste eesmärk peaks olema menetluste lihtsustamine ja paindlikumaks muutmine. Direktiiv erinevalt määrusest võimaldaks kehtestada Euroopa Liidus ühised eesmärgid ja põhimõtted, jättes liikmesriikidele siiski piisava otsustusruumi nende põhimõtete rakendamiseks, sealhulgas võrgustikusektori eripäradega arvestamiseks. Juhul, kui Euroopa Liidu tasemel soovitakse hankemenetlust reguleerida siiski määruse vormis, on väga oluline, et selles jäetakse võrgustikusektori hankijatele selge otsustusruum menetluse, hindamismudeli ja lepingutingimuste kujundamisel. Jaotusvõrgu toimimisest sõltuvad teised elutähtsad teenused, ettevõtete tegevus ja ühiskonna igapäevane toimimine. Seetõttu peab võrguettevõtjal olema võimalik kohandada hankemenetlust vastavalt konkreetse hanke tehnilisele keerukusele, turuolukorrale, tarneriskidele ja tööde kiireloomulisusele. Vajalik paindlikkus aitab tagada, et võrgu arendamiseks ja töökindluse hoidmiseks vajalikud seadmed, teenused ja ehitustööd jõuavad õigel ajal võrku ning hankereeglid ei kujune piiravaks teguriks, mis mõjutab negatiivselt toimepidevust, teiste teenuste toimimist ja majanduse arengut. Strateegilised nõuded peavad olema rakendatavad ja delegeeritud volitused piisavalt piiritletud	Arvestatud seisukohapunktides 5.2 ja 5.8.
	Elektrilevi toetab Euroopa tootmisvõimsuse kasvatamist, tarneahelate vastupidavuse tugevdamist ning keskkonna-, julgeoleku- ja varustuskindluse eesmärkide arvestamist hangetes. Nende	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.5

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	eesmärkide rakendamisel tuleb siiski arvestada, kas Euroopa turul on nõuetele vastav tootmis- ja tarnevõime olemas või realistliku aja jooksul tekkimas. Euroopa päritolu, keskkonna-, julgeoleku- ja vastupidavusnõuded võivad olla põhjendatud, kuid need peavad lähtuma konkreetse hanke esemest ja riskidest ning olema turuolukorda arvestades proportsionaalsed. Elektrivõrgu hangetes võib olla vajalik arvestada näiteks tarneahela mitmekesisust ja läbipaistvust, varuosade ja tarkvarauuenduste pikaajalist kättesaadavust, talitluspidevust ning küberturberiskide maandamise võimekust. Samas ei tohiks nende nõuete rakendamine põhjendamatult piirata konkurentsi ega seada ohtu võrgu arendamiseks vajalike kaupade, teenuste ja ehitustööde kättesaadavust. Võrguinvesteeringud on suuremahulised, kulukad ja pikaajalised, mistõttu vajavad võrguettevõtjad võrgu arendamiseks ja investeeringute kavandamiseks regulatiivset kindlust ja ettenähtavust. Elektrilevi hinnangul tuleb seetõttu määruses täpsemalt piiritleda Euroopa Komisjoni volitused kehtestada delegeeritud õigusaktidega hankijatele uusi kohustuslikke nõudeid, sealhulgas määrata selgelt kindlaks volituse ulatus, kasutamise tingimused, nõuete kohaldamisala ja erandite alused. Sellised volitused on eelnõus ette nähtud muu hulgas artikli 54 lõikes 2, artikli 66 lõikes 6, artikli 69 lõikes 4 ning artiklites 72 ja 75. Artiklis 75 kasutatud „liidu huvi“ mõiste tuleks selgemalt piiritleda, et hankijad teaksid, millal ja millises ulatuses võib Euroopa Komisjon muuta Euroopa päritolu eelistamise nõuded kohustuslikuks.	ja 5.9.
	Delegeeritud õigusaktidega kehtestatavad nõuded võivad mõjutada väga laia ringi võrguseadmeid ja teenuseid ning seeläbi ka konkurentsi, hindu, tarneaegu ja investeeringute ajakava. Seetõttu peaks määruses olema võimalikult selgelt sätestatud, milliseid nõudeid ja millistele toote- ja teenuserühmadele võib delegeeritud õigusaktiga kehtestada; millistest proportsionaalsuse, tehnoloogianeutraalsuse, konkurentsi ja varustuskindluse põhimõtetest peab Euroopa Komisjon lähtuma; millised mõjuhinnangud ja turu valmisoleku analüüsid tuleb enne nõude kehtestamist teha; millistel juhtudel võib hankija nõude kohaldamata jätta jne. Nõuete ettevalmistamisel tuleb hinnata vähemalt nõuetele vastava toodangu olemasolu ja mahtu turul, tootjate investeerimis- ja kohanemisaega, mõju pakkujate arvule, hinnale ja tavapärastele tarnetähtaegadele.	Arvestatud seisukohapunktides 5.5 ja 5.9.
	Uutest nõuetest tuleb turule piisavalt vara ette teatada. See annab tootjatele võimaluse tootmisvõimsust ja tarneahelaid kohandada ning vähendab riski, et nõue tekitab pakkumise puudujäägi või pikendab põhjendamatult tarneaegu. Eriti artiklite 72 ja 75 puhul, mis võimaldavad muuta Euroopa päritolu nõuded hankijatele kohustuslikuks, peavad määruses olema	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.5 ja 5.9.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	sätestatud selged sisulised kriteeriumid, mõju hindamise kohustus ja piisavad erandid olukordadeks, kus nõuetele vastav pakkumine puudub, vajalik toodang ei ole sobivas mahus või tähtaja jooksul kättesaadav või nõude kohaldamine tooks kaasa ebaproportsionaalse kulu. Erandi kasutamine peaks tuginema hankija käsutuses olevale kontrollitavale teabele, näiteks turukonsultatsiooni või varasema võrreldava hankemenetluse tulemustele. Hankijale ei tohiks panna ebamäärast kohustust hinnata kogu Euroopa turu tootmisvõimsust.	
	Rakendus- ja üleminekusätted Elektrilevi peab oluliseks, et määruses oleksid sätestatud selged rakendus- ja üleminekusätted, mis kaitsevad õiguspärast ootust ning võimaldavad jätkata juba alustatud hankeid ja täita investeerimisprojektide elluviimiseks võetud kohustusi senistel alustel. Üldise üleminekuaja kõrval on oluline täpsustada uute nõuete kohaldamist pooleliolevatele menetlustele ja olemasolevatele lepingutele, et vältida võimalikke rakendusraskusi, lisakulusid ning investeeringute viibimist. Määruses tuleb üheselt täpsustada uute nõuete kohaldamine juba algatatud hankemenetlustele, loodud dünaamilistele hankesüsteemidele, sõlmitud raam- ja pikaajalistele hankelepingutele, nende alusel tehtavatele järgnevatele tellimustele ning investeerimisprojektide raames juba võetud siduvatele kohustustele. Enne uute nõuete kohaldamise algust alustatud hankemenetlused tuleks üldjuhul lõpule viia nende alustamise ajal kehtinud nõuete alusel. Samuti ei tohiks uued nõuded takistada juba sõlmitud lepingute ega nende alusel varem esitatud tellimuste täitmist. Raamlepingute alusel pärast uute nõuete kohaldamise algust tehtavate tellimuste ja minikonkursside suhtes kohaldatav kord tuleks määruses eraldi ja üheselt reguleerida, et vältida hankijale täiendavate kohustuste, kulude või lepinguliste riskide tekkimist.	Arvestatud seisukohapunktis 5.10.
	Digitaliseerimine peab vähendama halduskoormust Elektrilevi toetab ettevõtjate andmete ühekordse esitamise põhimõtet ning kõrvaldamise aluste ja kvalifitseerimistingimuste kontrollimist elektroonilise sobivuskontrolli teenuse kaudu (artiklid 28, 29 ja 133). Riiklikes registrites olemasolevate andmete taaskasutamine ja automaatne kontroll peaksid vähendada nii hankijate kui ka ettevõtjate halduskoormust. Uue Euroopa Liidu digitaalse hankekeskkonna rakendamisel tuleb kasutada võimalikult suures ulatuses olemasolevaid riiklikke e-hankesüsteeme ja registreid ning tagada nende tegelik koostalitlusvõime. Eelnõu ei tohiks kaasa tuua olukorda, kus sama hanke andmeid tuleb sisestada eraldi riiklikku registrisse ja Euroopa Liidu tasandi süsteemi. Samuti tuleb tagada lahenduste töökindlus, andmekaitse ja võimalus hankeid jätkata keskse teenuse häire korral.	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	Elektroonilise sobivuskontrolli teenuse ja sellega ühendatud registrite kaudu võiks hankijatele teha kättesaadavaks ka kontrollitud ja hankemenetluse seisukohalt asjakohase teabe ettevõtjate varasemate rikkumiste kohta, eelkõige juhul, kui rikkumine on tuvastatud jõustunud kohtu- või haldusotsusega. See vähendaks andmete korduvat kogumist ja toetaks kõrvaldamise aluste ühetaolist hindamist, kuid eeldab selgeid reegleid andmete õigsuse, õigusliku tähenduse, säilitamisaja ja ettevõtja õiguste kaitse kohta.	
Eesti Väike- ja Keskmiste Ettevõtjate Assotsiatsioon (EVEA)	EVEA hinnangul on EL siseturul oluline võimalikult maksimaalselt ühtlustada riigihangete läbiviimise menetlusreegleid, aga me ei näe vajadust muuta EL riigihangete regulatsioon liikmesriikides otsekohalduvaks. EVEA peab riigihangete direktiivide uuendamisel oluliseks vähendada reeglite detailsust ja selle asemel suurendada üldiste põhimõtete kasutamist. Väiksema väärtusega ja alla riigihangete piirmäära jäävate hangete puhul tuleks kasutada rohkem automaatseid elektroonilisi vähempakkumisi. Raamlepingute sõlmimise ja kasutamise kord tuleks muuta paindlikumaks. Vaja oleks ka suurendada kesksete riigihangete korraldamist liikmesriikide poolt tingimusel, et VKE-del oleks samuti võimalik nendes hankemenetlustes osaleda. Alljärgnevalt juhime tähelepanu veel mõnedele eelnõuga seotud olulisematele probleemidele.	Arvestatud seisukohapunktides 5.2 ja 5.1 ja 5.3
	1. Otsekohalduv EL riigihankemenetluse reeglistik Eelnõu kohaselt reguleerib määrus riigihankeid, mille väärtus on võrdne või ületab määruses kehtestatud piirmäärasid. Lahtiseks jääb küsimus, mis saab riigihangetest, mille väärtus jääb allapoole kehtestatud piirmääradest. Kas sellistel juhtudel peaksid kehtima EL ühesugused ühtlustatud riigihanke korraldamise üldpõhimõtted? Kas liikmesriigid või hankijad tohivad ise kohaldada määruses sätestatud hankemenetlusi hangete puhul, mille väärtus jääb allapoole piirmäärasid? Kas liikmesriigid tohivad kehtestada eraldi lihtsustatud hankemenetlusi hangete korraldamiseks, mille väärtus jääb allapoole piirmäärasid? Ehk eelnõust ei selgu üheselt, kas liikmesriikidel säilib õigus kehtestada siseriiklikke õigusakte, mis reguleerivad riigihangete korraldamist väljaspool EL riigihangete määruse kohaldamisala.	Arvestatud seisukohapunktides 5.11 ja 5.2.
	2. Pakkumuste hindamise kriteeriumid. Määruse eelnõu kohaselt muutub parima hinna ja kvaliteedi suhe standardseks hindamiskriteeriumiks. Kvaliteedi osakaal peab üldjuhul olema vähemalt 30% ning tööjõumahukates hangetes vähemalt 50%. Erandina on võimalik kvaliteedikriteeriumit mitte kasutada, kui kvaliteet tagatakse tehnilise spetsifikatsiooniga, asjakohastel juhtudel hankelepingu täitmise tingimustega või kombinatsiooniga kvaliteedikriteeriumitest, spetsifikatsioonist ja lepingu täitmise tingimustest. Hankija peab	Arvestatud seisukohapunktis 5.4.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	avalikus konkurentsi käsitlevas kokkuvõttes viitama sellele, millist erandit ta kvaliteedikriteeriumi vältimiseks kasutab. EVEA hinnangul on määruse eelnõus toodud kvaliteedi hindamise üldreegli ja erandite süsteem kohmakas ning suurendab hankijate halduskoormust hanketingimuste sätestamisel, et välja selgitada majanduslikult soodsaim pakkumus. Majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamisel võiks hankija eelkõige arvesse võtta parimat hinna ja kvaliteedi suhet, mis hõlmab kvalitatiivseid, keskkonnahoidlikkuse või sotsiaalseid kriteeriume. Samas tohiks hankija majanduslikult soodsaima pakkumuse väljaselgitamisel arvestada ainult pakkumuse hinda või kulu üksnes juhul, kui hankija jaoks sõltub pakkumuse majanduslik soodsus ainult pakkumuse hinnast või kulust ja kõik muud tulevase hankelepingu tingimused, sealhulgas hankelepingu esemega seotud kriteeriumid, on riigihanke alusdokumentides ammendavalt kindlaks määratud.	
	3. Riigihangete osadeks jaotamine Määruse eelnõu järgi võivad hankijad kaaluda, kas jagada riigihankeid osadeks. Liikmesriikidele on aga määruse eelnõus jäetud õigus otsustada, et hankijad peavad jagama riigihanked osadeks. EVEA arvates tuleks määruses endas sätestada juhud, millal hankijad peavad riigihanked osadeks jagama. Osadeks jagamise eesmärk peaks olema suurendada VKE-de osalust riigihangetes ja osadeks jagamine peab olema objektiivsetel põhjustel õigustatud. Osadeks jagamine saab olla õigustatud, kui hankelepingu esemeks ei ole funktsionaalselt koos toimivad või sama eesmärgi saavutamiseks vajalikud asjad, teenused või ehitustööd. Hankija ei tohiks jaotada riigihanget osadeks eesmärgiga eirata määruses riigihanke teostamiseks kehtestatud korda või nõudeid. Määruse eelnõu kohaselt ei pea riigihanke osadeks jagamise korral järgima määruses sätestatud menetlusreegleid, kui hanked jäävad alla määruses sätestatud piirväärtuste. Selge ei ole, kas liikmesriigid tohivad kehtestada sellisel juhul osadeks jagatud riigihanke korraldamiseks eraldi siseriiklikud menetlusreeglid. Samuti ei ole selge, kas siseriiklikud menetlusreeglid võiks kehtestada ka nendele osadeks jagatud hangetele, mille osade väärtus jääb alla määruses sätestatud riigihanke piirmäärasid. Määruse eelnõus ei ole üheselt arusaadav, millal regulatsioon puudutab ühe menetluse raames riigihanke osadeks jaotamist, kus tuleks võtta riigihanke eeldatava maksumuse määramisel arvesse kõigi osade eeldatav kogumaksumus. Samuti ei ole arusaadav, millal regulatsioon puudutab hankija õigust riigihange osadeks jaotada ja osta asju ning tellida teenuseid või ehitustöid eraldi hankemenetluste kaudu ning kas ta peab sellisel juhul kohaldama iga osa kohta hankelepingu sõlmimisele kõigi osade summeeritud eeldatava maksumusega hankelepingu sõlmimise korda.	Osaliselt arvestatud.
Haridus- ja	Haridus- ja Teadusministeerium on eelnõu läbi vaadanud. Toetame Vabariigi Valitsuse 8.	Teadmiseks võetud.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
Teadusministeerium	jaanuari 2026. a istungil heaks kiidetud Eesti seisukohti.	
	Leiame, et väga hea põhimõte on, et innovatsioonihankes loodud IP jääb üldreeglina loojale. Täpsustame vaid, et artiklitesse 62-64 võiks lisanduda viited teadustulemuste kommertsialiseerimisele ja FRAND-laadsele litsentsimisele. Ülikoolide ja teadusasutuste osalemine innovatsioonimenetluses ei tohiks eeldada märkimisväärset omafinantseeringut ega piirata hilisemat tulemuste majanduslikku kasutamist.	Arvestatud seisukohapunktis 5.6.
Eesti Infotehnoloogia ja Telekommunikatsiooni Liit (ITL)	ITL toetab eelnõu üldist eesmärki muuta riigihanked lihtsamaks, paindlikumaks ja tõhusamaks ning soodustada innovatsiooni ja kvaliteedipõhist hankimist. Samas peame oluliseks, et uue regulatsiooni rakendamine oleks õigusselge ja proportsionaalne ega tooks hankijatele ja ettevõtjatele kaasa põhjendamatut halduskoormust. Peame oluliseks, et arvestatakse ka IKT sektori eripäradega, sealhulgas tehnoloogiliste lahenduste mitmekesisuse, rahvusvaheliste tarneahelate ning kiiresti muutuva tehnoloogiakeskkonnaga. Olulisemate positiivsete muudatustena näeme: • turukonsultatsioonide tugevamat rolli; • hankemenetluste lihtsustamist ja suuremat paindlikkust; • intellektuaalomandi küsimuste selgemat reguleerimist. Peamiste probleemkohtadena näeme: • kehtivate direktiivide asendamist otsekohalduva määrusega; • julgeoleku-, strateegilise sõltuvuse ja tarneahelanõuete ebamäärasust; • kvaliteedikriteeriumide miinimumkaalude võimalikku jäika rakendamist; • Euroopa eelistuse mehhanisme; • Euroopa Komisjoni ulatuslikke delegeeritud volitusi. Võimalike halduskoormuse ja rakendamisega seotud riskidena näeme: • Tarneahela- ja julgeolekunõuete tõendamise koormust. Julgeoleku, strateegilise sõltuvuse ja tarneahela vastupidavusega seotud nõuete tähtsuse kasv võib suurendada pakkujate kohustust koguda ja esitada teavet toodete, komponentide, alltöövõtjate ning tarneahela kohta. IKT-sektoris on see eriti keerukas globaalsete ja mitmetasandiliste tarneahelate tõttu. • Suuremat vaidlustamisriski. Kvaliteedi-, julgeoleku- ja vastupidavusnõuete suurem osakaal võib tähendada rohkem kaalutlusotsuseid ja hinnangulisi hindamiskriteeriume. See võib kaasa tuua rohkem vaidlustusi, pikemaid menetlusi ning suuremaid kulusid nii hankijatele kui ka pakkujatele. • Õigusselguse vähenemist. Märkimisväärne osa tulevastest nõuetest jäetakse Euroopa Komisjoni	Arvestatud seisukohapunktides 5.5 ja 5.1.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	delegeeritud õigusaktidega täpsustada. See raskendab ettevõtjatel ja hankijatel tulevaste kohustuste hindamist ning pikaajaliste investeeringute planeerimist. • Üleminekukulusid uute andme- ja digilahenduste rakendamisel. Kuigi eelnõu eesmärk on pikemas vaates halduskoormust vähendada, võivad uute andmevahetus- ja digilahenduste kasutuselevõtuga kaasneda märkimisväärsed rakendus- ja kohanemiskulud nii hankijatele kui ka ettevõtjatele. Järgnevalt esitame teemad ja ettepanekud, mille osas Eesti võiks EL tasandil muudatusi või täpsustusi taotleda ja millega palume võimalusel arvestada Eesti seisukohtade kujundamisel.	
	1. Säilitada direktiivipõhine lähenemine või suurendada liikmesriikide paindlikkust ITL-i hinnangul on küsitav senise direktiivipõhise regulatsiooni asendamine otsekohalduva määrusega. On tervitatav koondada mitme direktiivi regulatsioon ühte õigusakti, kuid otsekohalduva määruse kasutamine võib kujutada endast teist äärmust. Riigihanked on valdkond, mis on tihedalt seotud liikmesriikide halduskorralduse, kohtusüsteemi, vaidlustusmenetluste ning avaliku sektori ülesehitusega. Senine direktiivipõhine lähenemine on võimaldanud saavutada ühised Euroopa eesmärgid, jättes samal ajal liikmesriikidele vajaliku paindlikkuse kohalike eripärade arvestamiseks.IKT-sektoris on paindlikkus eriti oluline, sest tehnoloogia areng toimub märksa kiiremini kui regulatiivsed muudatused. Liialt detailselt ühtlustatud raamistik võib vähendada nii hankijate kui ka ettevõtjate võimet kohaneda uute tehnoloogiate, teenusmudelite ja turuolukorraga. Miks see oluline on? Riigihankeõigus ei reguleeri üksnes Euroopa siseturu toimimist, vaid mõjutab otseselt ka liikmesriikide avaliku sektori praktilist toimimist. Liigne tsentraliseerimine võib vähendada paindlikkust ning suurendada olukordi, kus Euroopa tasandil kehtestatud lahendus ei arvesta konkreetse liikmesriigi või sektori vajadusi. Ettepanek: Eesti võiks jätkuvalt toetada direktiivipõhise lähenemise säilitamist. Kui määruse suunas liikumine osutub siiski vältimatuks, tuleks taotleda oluliselt suuremat liikmesriikide kaalutlusruumi ja vältida detailset ülereguleerimist küsimustes, kus liikmesriikide vajadused on sisuliselt erinevad. Eriti oluline on säilitada paindlikkus kiiresti arenevates sektorites, sealhulgas IKT-valdkonnas.	Arvestatud seisukohapunktides 5.2 ja 5.3.
	2. Täpsustada julgeoleku, strateegilise sõltuvuse ja tarneahelaga seotud mõisteid. Eelnõu artiklid 66–69 suurendavad märkimisväärselt julgeoleku, strateegilise autonoomia, tarneahela vastupidavuse ja geopoliitiliste riskide rolli riigihangetes. Eesmärk on mõistetav ning kriitilise infrastruktuuri puhul sageli ka põhjendatud. Samas on mitmed keskse tähtsusega mõisted	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	sõnastatud väga üldiselt ning jätavad olulise tõlgendusruumi. IKT-sektoris tuginevad võrguseadmed, pilvelahendused, küberturbetooted, tarkvara ja lõppseadmed olemuslikult globaalsetele tarneahelatele. Kui hankijatel tekib võimalus tugineda ebamäärastele strateegilise sõltuvuse või geopoliitilise riski hinnangutele, võib see kaasa tuua väga erinevad praktikad liikmesriikides ning oluliselt suurendada õiguslikku ebakindlust. Miks see oluline on? See teema mõjutab otseselt seadmehankeid, pilvelahendusi, sidevõrke, küberturbeteenuseid ja muid IKT-valdkonna põhiteenuseid. Puudulikult määratletud julgeolekunõuded võivad viia olukorrani, kus konkurents hakkab sõltuma päritolust või üldistest riskitõlgendustest, mitte objektiivselt hinnatavast riskitasemest. Ettepanek: Eesti võiks taotleda julgeoleku-, strateegilise sõltuvuse- ja tarneahelaga seotud mõistete olulist täpsustamist ning rõhutada vajadust tagada kooskõla teiste EL-i õigusaktidega. Küberturvalisus on liidus reguleeritud mitme õigusaktiga (nt NIS2 direktiiv, CRA määrus), mistõttu ei tohiks riigihangete määrusega kehtestada selles vallas uusi kohustusi. 4 Kuna mitmed teenuseosutajad peavad järgima muudest õigusaktidest tulenevaid küberturvalisuse nõudeid, piisab viitest vastavale õigusaktile, nagu ettepaneku artikli 68 lõikes 1 viidatakse CRA-le. Piirangud peaksid tuginema selgetele, objektiivsetele, tõendatavatele ja kohtulikult kontrollitavatele kriteeriumidele. Vältida tuleks avatud ja raskesti kontrollitavaid mõisteid, mis annavad liiga suure kaalutlusruumi ning võivad viia liikmesriigiti erineva praktikani. Näiteks riiklik julgeolek ja turvalisus on defineerimata mõisted ning olnud seni liikmesriikide siseküsimus, kuhu EL pole sekkunud. Kuna see on nüüd muutumas, siis on ka oluline üheselt aru saada, mida nende all mõistetakse. Eriti kui neid kasutatakse riigihangetes tingimusena. Julgeoleku- ja tarneahelanõuete rakendamisel tuleks säilitada tehnoloogilise neutraalsuse põhimõte ning vältida olukorda, kus tehnoloogilisi lahendusi hinnatakse eelkõige päritolu, mitte objektiivselt hinnatava riskitaseme alusel. Siinkohal tervitame, et ettepaneku artikkel 66 lõikes 5 viidatakse CSA2 ettepanekule, millega plaanitakse IKT tarneahela turvalisuse jaoks täiendavad nõuded kehtestada. Kuna aga see ettepanek on ka alles menetluses, siis on praegu teadmata, milline see kohustus saab olema. ITL on kahtleval seisukohal, kas sellist kõrge riskiga pakkujate nimekirja on vajalik või võimalik koostada. Tarneahela riskide hindamise üksikasjalikul reguleerimisel võib juhtuda, et see kaotab kiiresti oma ajakohasuse. Nimelt koostatakse regulatsioon olemasolevate tarneahelate näidete põhjal. Samas on iga uus tarneahel uut tüüpi juhtum ja seda ei ole võimalik ette kirjeldada.	
	3. Tagada kvaliteedikriteeriumide proportsionaalne rakendamine. Eelnõu artikli 98 lõige 4 näeb ette, et kvaliteedikriteeriumide osakaal peab moodustama vähemalt 30% pakkumuste hindamisel	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.4.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	antavatest punktidest ning tööjõumahukate hankelepingute puhul vähemalt 50%. ITL toetab põhimõtet, et keerukate tarkvaraarenduse, IT-teenuste, innovatsioonihangete ja muude teadmuspõhiste teenuste puhul peab kvaliteedil olema oluline roll ning pakkumuste hindamine ei peaks põhinema üksnes hinnal. ITL on ka varasemalt toetanud vähemalt 50% kvaliteedikriteeriumide osakaalu tarkvaraarenduse hangetes. Samas on oluline, et kvaliteedikriteeriumide miinimumkaalude rakendamisel arvestataks hanke eseme ja keerukusega ning säiliks võimalus kasutada põhjendatud juhtudel määruses ette nähtud erandeid. Miks see oluline on? IKT-hangete olemus on väga erinev. Tarkvaraarenduse, süsteemiintegratsiooni või keerukate IT-teenuste puhul võib kvaliteet olla määrava tähtsusega, samas kui standardiseeritud toodete, litsentside, sideühenduste või muude võrreldavate lahenduste puhul võib kvaliteeditase olla juba tehniliste miinimumnõuete kaudu piisavalt tagatud. 5 Sellistel juhtudel võib kohustuslik kvaliteedikriteeriumide miinimumkaal suurendada hindamise subjektiivsust, vaidlustamisriski ja halduskoormust, ilma et see looks sisulist lisaväärtust. Eelnõu artikli 98 lõige 5 võimaldab kvaliteedikriteeriumide miinimumkaaludest kõrvale kalduda, kui hangitava kauba, teenuse või ehitustöö kvaliteet on tagatav tehnilise kirjelduse, lepingu täitmise tingimuste või nende ja kvaliteedipõhiste hindamiskriteeriumide kombinatsiooniga. Ettepanek: Eesti võiks toetada eelnõu artikli 98 lõikes 4 sätestatud kvaliteedikriteeriumide miinimumkaale, tagades samal ajal hankijatele piisava paindlikkuse arvestada hanke eseme ja keerukusega. Kindlasti tuleb säilitada artikli 98 lõikes 5 ette nähtud erand. Sealjuures on oluline, et määruses ette nähtud erandid oleksid praktikas reaalselt kasutatavad ega piiraks põhjendamatult hankija võimalust valida sobivaim hindamismetoodika. Eelkõige puudutab see olukordi, kus hangitava toote või teenuse kvaliteet on tehniliste miinimumnõuete või lepingu täitmise tingimustega piisavalt tagatud ning täiendavate kvaliteedikriteeriumide kasutamine ei looks sisulist lisaväärtust.	
	4. Tagada Euroopa eelistuse meetmete proportsionaalne kohaldamine. Eelnõu artikkel 73 võimaldab mitmel juhul eelistada Euroopa Liidu päritolu kaupu, teenuseid ja ettevõtjaid. Samas tuleb Euroopa eelistuse meetmete kohaldamisel arvestada ELi rahvusvaheliste kohustustega, kuna WTO riigihankelepingu (GPA) ja teiste asjakohaste rahvusvaheliste lepingutega hõlmatud hangetes tuleb tagada ka lepingutega hõlmatud kolmandate riikide, sealhulgas USA, Kanada ja Jaapani pakkujate ning kaupade ja teenuste võrdne kohtlemine. Kuigi strateegilise autonoomia eesmärk on arusaadav, tuleb IKT-sektoris arvestada, et Euroopa tehnoloogiaturg ei ole iseseisev ökosüsteem. Valdav osa kasutatavast riistvarast, tarkvarast ja pilvetehnoloogiast tugineb	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	ülemaailmsetele väärtusahelatele ning paljude kriitiliste tehnoloogiate puhul puuduvad täna täielikult Euroopa alternatiivid. Miks see oluline on? Liiga laialt rakendatavad päritolupõhised piirangud võivad vähendada konkurentsi, suurendada avaliku sektori kulusid ning piirata ligipääsu maailma juhtivatele tehnoloogiatele. Ettepanek: Eesti võiks toetada põhimõtet, et Euroopa eelistuse meetmeid kasutatakse üksnes selgelt põhjendatud strateegilistes valdkondades. Samuti tuleks vältida automaatseid või laiapõhjalisi päritolupiiranguid IKT-sektoris ning säilitada tehnoloogilise neutraalsuse ja konkurentsi põhimõtted.	
	5. Vähendada komisjoni delegeeritud volituste ulatust. Oluline osa tulevastest kohustustest jäetakse komisjoni delegeeritud aktidega täpsustada. See puudutab muu hulgas ka väga põhimõttelisi teemasid ja küsimusi, nagu julgeoleku-, kestlikkuse-, tarneahela- ja Euroopa eelistuse nõuded. Miks see oluline on? Ettevõtjatel ja hankijatel on keeruline hinnata tulevasi kohustusi ning teha pikaajalisi investeerimisotsuseid olukorras, kus märkimisväärne osa regulatsioonist kujuneb alles hiljem. Ettepanek: Eesti võiks toetada põhimõtet, et olulised turulepääsu tingimused ning konkurentsi mõjutavad kohustused sätestatakse määruses endas. Delegeeritud volituste ulatust tuleks piirata ning jätta need üksnes tehniliste või rakenduslike küsimuste reguleerimiseks.	Arvestatud seisukohapunktis 5.9.
MTÜ Korruptsioonivaba Eesti	Korruptsioonivaba Eesti (KVE) toetab eelnõu eesmärki muuta hanked lihtsamaks ja andmepõhisemaks, kuid paindlikkus peab käima käsikäes läbipaistvuse ja järelevalvega. Eelnõu laiendab hankija kaalutlusõigust mitmes suunas korraga: läbirääkimised on lubatud kõigis menetlustes (art 33–34), parim hinna ja kvaliteedi suhe muutub vaikimisi hindamisviisiks (art 98), otsehangete alused laienevad (art 47) ning lepingumuudatuste piirid lõdvenevad (art 106). Igal muudatusel eraldi võetuna võib olla hea põhjus. Koos võivad need aga teatud juhtudel suurendada soosimise, kokkumängu ja korruptsiooni riski, eriti väikese haldusvõimekusega hankijate juures. Samale koosmõjule juhtis tähelepanu ka Euroopa Komisjoni õiguskontrollikomitee, kes osutas oma 8. juuni 2026 arvamuses riskidele, mis kaasnevad läbirääkimiste ja kvaliteedipõhise hindamise samaaegse laiendamisega. KVE ettepanek Eesti seisukohaks: toetada paindlikkust ainult tingimusel, et eelnõu tugevad läbipaistvuse ja terviklikkuse sätted (andmeruumid, riskianalüüs, huvide konflikti reeglid) kirjutatakse määrusesse endasse, mitte ei jäeta rakendusaktide ega liikmesriikide valikuks. Vabariigi Valitsus	Arvestatud seisukohapunktis 5.3.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	on toetanud hankijate kaalutlusõiguse suurendamist, sh laiemat läbirääkimiste kasutamist ja paindlikkust lepingute muutmisel, seades tingimuseks läbipaistvuse ja pakkujate võrdse kohtlemise tagamise (8. jaanuari 2026 seisukohad, p 1.2). KVE ettepanekud lähtuvad samast tingimusest: enamik neist ei piira paindlikkust, vaid täpsustab, kuidas läbipaistvus ja võrdne kohtlemine määruses ka sisuliselt tagada. Lepingumuudatuste puhul (art 106) peab KVE siiski vajalikuks sisulist piiri või sõltumatut eelkontrolli, sest avaldamine üksi riski ei maanda. Olulisemad positiivsed muudatused. KVE hinnangul on eelnõu suurim edasiminek see, et hankeandmed muutuvad kogu lepingu elutsükli ulatuses kohustuslikuks ja võrreldavaks. Eesti peaks neid sätteid toetama ja kaitsma nende nõrgendamise eest läbirääkimistel. • Riiklikud hankeandmeruumid (art 134 –135). Andmeruum peab sisaldama lisaks hanketeadetele ka pakkujaid, alltöövõtjaid, pakkumusi, lepinguid, üksikmakseid, ELi rahastust, riskitegureid ja tegelike kasusaajate teavet (art 134 lõige 5). Andmed säilivad vähemalt 10 aastat ning andmete esitamata jätmise eest tuleb kehtestada trahvid (art 134 lõiked 6 ja 9). • Alla piirmäära lepingud. Vähemalt 10 000 euro väärtusega lepingute sõlmimise ja lõppemise andmed tuleb esitada andmeruumi (art 134 lõige 4). Just väikehangetes ja kohalikes omavalitsustes on korruptsioonirisk suur ning andmed seni killustatud. KVE on teadlik, et Eesti eelistab jätta alla piirmäära hangete korraldamise liikmesriikide pädevusse (valitsuse seisukohad, p 1.3). Andmete esitamise kohustus ei piira aga menetluse korraldamise vabadust, vaid tagab võrreldava ülevaate. • Hankesätete alt väljajäävad lepingud. Sidusettevõtetele ja avaliku sektori koostöö raames sõlmitud lepingute kohta tuleb avaldada osapooled, eesmärk ja erandi põhjendus (art 134 lõige 3 punkt c). Eestis, kus omavalitsuste ja riigi äriühingutele antakse lepinguid otse, on see oluline samm.	
	• Terviklikkuse juhtimine (art 140). Hankijad peavad enne lepingu sõlmimist kasutama andmepõhist riskianalüüsi tööriista (nt Arachne+ või riiklik analoog), dokumenteerima kõrge riskiga mustrid ja võetud meetmed ning nõudma sel juhul hankega seotud töötajatelt terviklikkuse deklaratsiooni. • Huvide konflikti laiem määratlus (art 94). Isiklik huvi hõlmab ka poliitilisi ja emotsionaalseid sidemeid ning reeglid laienevad otsustusorganite liikmetele, kes menetlust ise ei vii läbi, kuid võivad tulemust mõjutada. See katab näiteks volikogu ja nõukogu liikmed. • Otsuste jälgitavus (art 109). Dokumenteerida tuleb ka läbirääkimised ja sisemised otsused ning nende päritolu ja kinnitamise ajalugu; tuvastatud huvide konfliktid ja terviklikkuse rikkumised kantakse toimikusse.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.1.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	• Alltöövõtu läbipaistvus (art 24). Pakkuja peab alltöövõtjad pakkumuses nimetama ning kogu lepingu edasiandmine alltöövõtjale on keelatud. • Kõrvaldamise automatiseerimine (art 25, 28–29). Korruptsiooni- ja rahapesusüüteod on kohustuslikud kõrvaldamisalused, mis kehtivad ka ettevõtte võtmeisikute kohta. Karistus-, maksu- ja tegelike kasusaajate registrid ühendatakse elektroonilise sobivusteenusega, mis muudab kontrolli süsteemseks. • Avalik järelevalve (art 137). Liikmesriik peab igal aastal avalikustama hangesüsteemi hinnangu, sh terviklikkuse riskid ja suurte taristuprojektide muudatused, ning struktuursete puuduste korral koostama tegevuskava.	
	Peamised probleemkohad 1. Otsehangete alused laienevad (art 46–48) Art 47 punkt c lubab ilma konkurentsita ja eelneva avaldamiseta sõlmida lepinguid ka üle ELi piirmäära messide, konverentside, seminaride, ürituste, festivalide, filmi-, raadio- ja teleteenuste, uudisagentuuriteenuste ning hotelli-, restorani- ja toitlustusteenuste kohta. Sellel alusel ei ole summapiiri ega muid tingimusi; tagantjärele tuleb avaldada vaid tulemuse kokkuvõte (art 46 lõige 1). Kehtiva direktiivi järgi kuuluvad need teenused lihtsustatud korra alla (direktiivi 2014/24/EL lisa XIV), mis nõuab üle 750 000 euro väärtusega lepingute puhul siiski hanketeate avaldamist. Eelnõus on need lihtsustatud korra loetelust (lisa VI) välja jäetud ja viidud otsehanke alla. Need on korruptsiooni ja poliitilise soosimise seisukohalt tuntud riskivaldkonnad: kommunikatsiooni - ja meediateenuste ning ürituste kaudu on võimalik avaliku raha eest teha mainekampaaniaid või suunata lepinguid hankijale lähedastele ettevõtetele. Eelnõu põhjendab otsehanget piiratud piiriülese mõõtmega ainult toitlustusteenuste puhul (põhjendus 24); ürituste ja meediateenuste kohta põhjendus puudub. Piiratud piiriülene huvi ei õigusta ka iseenesest konkurentsi täielikku kaotamist. Lisaks on julgeolekualus (art 47 punkt a alapunkt iv) ja kriisialus (art 48 lõige 2) sõnastatud laialt. Kriisi ajal loetakse kiireloomulisus automaatselt tõendatuks nii kauaks, kui kriis kestab, ilma aja- ega summapiiranguta. COVID -19 kriisi ajal tuvastati Euroopas just kiirhangetes olulisi korruptsiooni- ja ebatõhususe riske.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.3.
	2. Lepingumuudatuste piirid lõdvenevad (art 106) • Kehtiva direktiivi (2014/24/EL art 72) järgi võib iga muudatus lisatööde ja ettenägematute asjaolude tõttu suurendada hinda kuni 50%. Eelnõus see ülempiir puudub; üle 50% muudatuse puhul tuleb vaid eelnevalt avaldada kokkuvõte (art 106 lõige 6). • De minimis muudatuse piir on kõigile lepingutüüpidele 15% (art 106 lõige 2). Kehtiv direktiiv lubab asjade ja teenuste puhul 10% ning nõuab lisaks, et muudatus jääks alla ELi piirmäära.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.3.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	• Võrdlusväärtust indekseeritakse inflatsiooniga (art 106 lõige 8). Kehtiv direktiiv arvestab indekseeritud hinda vaid siis, kui leping sisaldab indekseerimisklauslit (art 72 lõige 3); eelnõu järgi arvestatakse klausli puudumisel võrdlusväärtust keskmise inflatsiooniga, mis suurendab muudatuste ruumi veelgi. • Sõltumatu eelkontroll suurte taristuprojektide üle 50% muudatustele on liikmesriigile vabatahtlik (art 138 lõige 2). Madala hinnaga võitmine ja hilisem lepingu "kasvatamine" muudatustega on levinud korruptsiooniskeemi muster. Eelnõu avaldamisnõue on vajalik, kuid ei asenda sisulist piiri. KVE mõistab, et lepingute muutmisel on vaja senisest rohkem paindlikkust, ning pakub seetõttu ülempiiri taastamise asemel ka teise võimaluse: suurte muudatuste kohustusliku sõltumatu eelkontrolli (vt tabel).	
	3. Kaalutlusõigus hindamisel ja läbirääkimistel ilma piisavate kaitsemeetmeteta (art 33, 98) Põhjenduses 42 loetletakse head kaitsemeetmed: hinna ja kvaliteedi eraldi hindamine, nelja silma põhimõte, individuaalsed hinnangud enne ühist arutelu, dokumenteeritud auditijälg ning kõrge väärtusega lepingute punktide põhjenduste avaldamine. Artiklis 98 endas on aga vaid üldine nõue "piisavate kaitsemeetmete" kohta. Põhjendused ei ole siduvad, seega jäävad need meetmed sisuliselt vabatahtlikuks. Läbirääkimised on lubatud kõigis menetlustes. Nende dokumentatsioon tuleb küll salvestada ja teha kättesaadavaks andmeruumis (art 109 lõige 1), kuid eelnõu ei taga sõnaselgelt sellele ligipääsu vaidlustajale ega vaidlustusorganile. Toimiku säilitamise tähtaeg jääb eelnõus endiselt kolmeks aastaks alates lepingu sõlmimisest (art 109 lõige 1, vrd direktiivi 2014/24/EL art 84), mis on lühem kui paljude lepingute kestus ja korruptsioonisüütegude menetlemise vajadus. Määrus lubab siseriiklikult kehtestada pikema tähtaja ja Eesti võiks seda võimalust kasutada. Dünaamilises menetluses valitakse pakkujad juhusliku valiku algoritmiga (art 38 lõige 3). Algoritmi kirjeldus ja valikute logid peavad olema auditeeritavad. Eelnõu ei sisalda ühtegi meedet ühe pakkumusega hangete vastu, kuigi Euroopa Kontrollikoja andmetel kasvas ühe pakkumusega menetluste osakaal 23,5% -lt (2011) 41,8%-ni (2021) (eriaruanne 28/2023) ja eelnõu seletuskiri viitab sellele probleemile.	Arvestatud seisukohapunktis 5.3.
	4. Andmete avalikkus jääb lahtiseks (art 110–111, 134–135) Eelnõu määrab, milliseid andmeid kogutakse, kuid mitte seda, millised neist on avalikud. See jääb komisjoni rakendusaktidesse (art 110 lõige 7, art 134 lõige 8, art 135 lõige 3). Mitteavalikele andmetele pääsevad näidisloetelu järgi hankijad, konkurentsiasutused, kontrollikojad ja rahapesu andmebürood; kodanikuühiskonda, ajakirjanikke ja teadlasi ei mainita. • Tegelikud kasusaajad. Kasusaajate teave kuulub andmeruumi (art 134 lõige 5 punkt k), kuid	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.1.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	selle avalikkus on määramata. Eestis on kavas piirata avalikku ligipääsu tegelike kasusaajate andmetele. Hankelepingu võitja tegelik omanik on avaliku huvi küsimus: KVE kasutab ka ise hanke- ja kasusaajate andmete sidumist erakonna rahastamise riskide tuvastamiseks (ausriik.ee). • Identifitseerimine. Avalikes kokkuvõtetes nõutakse vaid "asjaomaste organisatsioonide tuvastamist" (art 110). Ilma kohustuslike registrikoodideta ei ole andmeid võimalik usaldusväärselt siduda äriregistri, kasusaajate või erakonnaannetuste andmetega. • Avaldamisest kõrvalejätmine. Art 111 lõige 2 lubab teabe avaldamata jätta avaliku huvi, ärihuvi või konkurentsi kaitseks. Alus on lai ja eelnõu ei nõua avaldamata jätmise põhjendamist; kõrvalejäetud teave tuleb küll esitada andmeruumi mitteavalikuna.	
	5. Puudub seos rikkumisest teavitajate kaitsega Rikkumisest teavitajate kaitse direktiiv (EL) 2019/1937 hõlmab ka riigihankeid ning Eestis on see üle võetud tööalasest Euroopa Liidu õiguse rikkumisest teavitaja kaitse seadusega. Eelnõu ei seo seda kaitset aga hankeregulatsiooniga, kuigi hankerikkumised avastatakse sageli just siseteavituse kaudu. Määrus võiks selgelt viidata hanketöötajate ja pakkujate töötajate kaitsele ning siduda teavituskanalid art 140 terviklikkuse juhtimisega.	Teadmiseks võetud.
	6. Julgeolek kui läbipaistvuse erand (art 26, 47, 93) Julgeolekukaalutlused on õigustatud, kuid eelnõu võimaldab ettevõtet kõrvaldada mitteavalike hinnangute alusel (art 26 lõige 1 punkt g), piirata teabe andmist (art 93 lõige 3) ja sõlmida lepinguid otse (art 47). Ilma aruandluseta on oht, et julgeolekualust kasutatakse ka juhtudel, kus konkurentsi piiramine ei ole julgeoleku tagamiseks hädavajalik. Otsuse põhjendus peab olema kättesaadav vaidlustusorganile ja auditile ning selliste otsuste arv ja maht avalikustatud. Halduskoormuse ja rakendamise riskid Suurim rakendusrisk on see, et kaalutlusõigus kasvab kiiremini kui hankijate võimekus seda ausalt kasutada. • Väikesed hankijad. Läbirääkimised ja kvaliteedipõhine hindamine nõuavad oskusi, mida paljudel omavalitsustel ja väiksematel asutustel ei ole. Art 139 kohustab looma tugistruktuure, sh terviklikkuse ja huvide konflikti ennetamise nõustamise. Eesti peaks kavandama sellele rahastuse juba praegu, mitte pärast määruse jõustumist. • Riskianalüüsi tööriist. Art 140 kohustab kõiki hankijaid kasutama andmepõhist riskianalüüsi. Eesti vajab ühte tasuta tööriista, mis on seotud riigihangete registri ja tulevase andmeruumiga, et kohustus ei jääks formaalseks linnukeseks. • Andmete kvaliteet. Andmeruumi väärtus sõltub sellest, kas hankijad sisestavad lepingu-, muudatus- ja makseandmed täielikult ja õigeaegselt. Art 134 lõikes 9 nõutud trahvid tuleb Eestis	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	kehtestada nii, et need oleksid ka tegelikult rakendatavad. • Automaatne kõrvaldamine. Elektrooniline sobivusteenus vähendab koormust, kuid on vaid nii usaldusväärne, kui usaldusväärsed on sellega ühendatud registrid. Kui kasusaajate register ei ole ajakohane või kui võtmeisikute kontroll ei ulatu tegelike kasusaajateni, võib automaatkontroll luua vale kindlustunde.	
	• Saavutatut ei tohi kaotada. Eestil on juba praegu võrdlemisi avatud e-hankekeskkond ja avaandmed. Üleminek andmeruumi mudelile ei tohi vähendada praegu avalikult kättesaadava teabe hulka ega masinloetavust. • Üleminekuaeg. Määrust hakatakse kohaldama kaks aastat pärast jõustumist ja andmebaaside ühendamise tähtaeg on 15. juuni 2029 (art 29). Selle aja jooksul tuleb Eestis üle vaadata riigihangete seadus, avaliku teabe seaduse seos hankeandmetega ning huvide konflikti reeglid korruptsioonivastases seaduses. Teemad, mille osas Eesti võiks ELi tasandil muudatusi taotleda	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.1 ja 5.10.
Elering AS	Elering AS toetab varasemas Rahandusministeeriumi kirjas esitatud Eesti seisukohti ning lisab juurde omapoolsed mõtted. Positiivsed muudatused Lepingute 15% muudatuse piir ilma ELi piirmäära tingimuseta (art 106 lg 2) ning kehtib ühtlaselt kõikidele lepingu liikidele. Avatud menetluse 20-päevane miinimum (art 34 lg 2). Art 47 punkti c teenused, mida saab hankida otsemenetluses. Täiendavad võimalused julgeoleku ja kriisidega arvestada. Avaramad võimalused piirata kolmandate riikide kaupade, teenuste osalemist. Avatud hankemenetluses läbirääkimiste lubamine.	Arvestatud seisukohapunktis 5.3.
	Halduskoormust tõstvad sätted: Artikkel 134 lg 4. Näib olevat põhjendamatu nõuda, et hankijad peaksid kõik üle 10 000 eur maksvad lepingud (või üldse mitte menetlusega korraldatud hankelepingud) NPPDS süsteemi kandma. Olenemata sellest, kes lõplikult selle kohustuse täitmise eest vastutab, põhjustab see nii riigil, kui ka hankijatel täiendavat kulu ja tehnilist keerukust.	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.
	Artikkel 108 lg 6. "At the request of the subcontractor and where the nature of the contract so allows, the public buyer shall transfer due payments directly to the subcontractor for services,	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.1.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	supplies or works provided to the main contractor. Such measures may include appropriate mechanisms permitting the main contractor to object to undue payments. The arrangements concerning that mode of payment shall be set out in the procurement detail." Me ei toeta, et määrus sätestab alltöövõtjale maksmise sisuliselt kohustusena hankijale. See lisab projektidesse märgatavalt keerukust ja tõstab halduskoormust. Lisaks on kohustuse vaates ebaselge, kuidas peaks mõistma „where the nature of the contract so allows“, või kas see kohustus peaks katma ka alltöövõtjate alltöövõtjad? Artikkel 134 lg 3b „The NPPDS authority shall ensure that the following procurement information is made available through the NPPDS: procurement information relating to procurement procedures below the thresholds referred to in Article 2, where this procurement information is provided in the format corresponding to public summaries specified in the implementing act adopted pursuant to Article 110;“ Selles osas võib tõusta halduskoormus, kui kehtestatakse hankijatele nõue vastav informatsiooni kokkuvõte esitada. Selgusetuks jääb ka see, mida mõeldakse hankemenetlusena: kas ka nö väikehange jms. Küsimusi tekitab NPPDS lahendus üldisemalt. Näiteks praegusest määrusest võib jääda arusaam, et hankija peab esitama üsna sisulised andmed ja otsuste põhjendused, sh ka hankija enda majasisesed sisulised otsustamise kohad (artikkel 109 lg 1). Olenemata sellest, kuidas tõlgendada „internal decisions for the preparation or correction of the procurement detail“, lisab see ilmselgelt oluliselt täiendavat keerukust ning halduskoormust.	
	Mõned Elering AS-i kommentaarid määruse osas. 1. Ettepanek Artikkel 73 lg 2 c „Public buyers may do one or more of the following: reject a tender where the value of Union or covered goods, services or works contained in the tender is below 50 % of the total estimated value of the tender.“ Erinevalt sama artikli punkt 2 a on nimetatud säte sarnane praegu kehtiva direktiivi toimimise loogikaga – punkt 2a puhul diskretsiooni peale pakkumuste laekumist ei ole, siis punkt 2c on see olemas. Eleringi ettepanek on, et segalepingute puhul saaks seda alust rakendada pakkumuste väärtuste puhul eraldi vastavalt sellele kas tegemist on ehituse, asja või teenusega. Ehk siis kui leping sisaldab nii ehitust kui ka asjade tarnet, siis seda 50% saaks rakendada ka asjade	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.5

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	koguväärtuse puhul, arvestamata ehituse väärtust sinna 50% sisse. Selline võimalus võiks olla hankija enda kehtestada, kuivõrd määruse art 73 p 3 sätestab nagunii nõude viidata RHAD-is.	
	2. Artikkel 52 lg 1 „Public buyers shall, when purchasing goods, services or works purchase only products, services and works with a high energy efficiency performance, unless this is not technically feasible. To that end they shall:“ Ettepanek on loobuda kohustuslikust rakendamisest või laiendada erandit „unless“ täiendavalt: (a) pole majanduslikult põhjendatud; (b) turul konkurents puudub või (c) kui varasemas riigihankes ei esitatud nimetatud nõuete osas nõuetekohast pakkumust. Võib ka kaaluda näiteks sarnast lähenemist nagu on IAA artikkel 11 p 3.	Arvestatud seisukohapunktis 5.7
	3. Artikkel 47 b i „additional deliveries during not more than two years by the original supplier which are intended either as a partial replacement of supplies or installations or as the extension of existing supplies or installations, where a change of supplier would entail disproportionate costs or technical difficulties for the public buyer.“ Ettepanek 1 on ajalist piirangut täpsustada, hetkel jääb selgusetuks, kas siin tuleb mõista aega algse lepingu sõlmimisest, algse tarne lõpetamisest või lisalepingu kestust. Olenemata tõlgendusest, tuleks kaaluda aja pikendamist, näiteks vähemalt 4 aasta peale, või loobuda ajalisest piirangust või lisada erandi võimalus. Keerukate seadmete eluiga on tavaliselt rohkem kui 2 aastat, mis sisuliselt tähendab, et eluliselt on võimalik stsenaarium, kus võib tekkida pikema aja jooksul põhjendatud täiendav hankevajadus. Ettepanek 2 on laiendada sõnastust selliselt, et oleks sõnaselgelt tagatud võimalus remondi-ja hooldusteenuseks või olemasoleva asja täielik väljavahetamine (hetkel on sõnastuses partial).	Arvestatud seisukohapunktis 5.3.
	4. Väljakuulutamiseta läbirääkimistega hankemenetlus Erinevalt kehtivast direktiivist puudub määruse ettepanekus võimalus korraldada riigihange hanketeadet avaldamata (VTA), kui varasemas riigihankes esitatud pakkujad või pakkumused ei vasta nõuetele. Ettepanek on see alus määrusesse tagasi tuua.	Arvestatud seisukohapunktis 5.3.
	5. Pakkumuste esitamise tähtajad Erinevalt direktiivist puudub määruses võimalus avatud menetluses pakkumuste esitamise tähtaegu lühendada. Praktikast tulenevalt teeme ettepaneku avatud hankemenetluses tähtaegade	Arvestatud seisukohapunktis 5.3.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	lühendamise võimalus reguleerida sarnaselt kehtivale direktiivile (direktiiv artikkel 45 lg 3). Hankijal ei ole alati võimalik tähtaegadest kinni pidada, samas puudub tal ka alus rakendada määruse artiklit 48.	
	6. Lepingu muudatustest teavitamine Artikkel 106 lg 6 kehtestab, et teavituse registrile peab esitama enne lepingu muutmist. Leiame, et see on praktikas küsitavusi tekitav, kuivõrd sisuliselt selleks hetkeks veel lepingut muudetud ei ole. Küsimusi tekitab: kas piisab saatmisest või peab olema avaldatud (art 112 lg 1: kuni 5 päeva); mis on tagajärg avaldamata jätmisel – kas lepingu muudatust on tühine vms. mis juhtub, kui teade esitatakse, aga muudatust ei tehta.	Arvestatud seisukohapunktides 5.3 ja 5.1.
	7. Raamlepingu kestus Artikkel 103 kehtestab raamlepingu kestused, mis on kehtivast direktiivist oluliselt lühemad (direktiiv artikkel 51). Palume kaaluda võrgustikusektorile pikemate tähtaegade kehtestamist. Arvestada tuleb, et võrgustikusektori puhul on investeeringud pikemaajalised ja tihti ka tehniliselt keerukad.	Arvestatud seisukohapunktides 5.3 ja 5.8.
	8. Standarddokumendid Artikkel 138 lg 2 punkt c. Mõistame, et nimetatud kohustus ei tulene hankijale, kuid mõned küsimused, millele tasub tähelepanu juhtida: (a) Kas standarddokumendid on kohustuslikud või ainult soovituslikud; (b) Mis on “suur taristuprojekt” ja “pikaajaline leping”. Lisaks tekitab küsimusi kehtestatud lepingute muutmise eelkontrolli institutsioon ning pigem me ei poolda selle rakendamist.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.3.
Justiits- ja Digiministeerium	Toetame määruse üldisi eesmärke, milleks on Euroopa Liidu riigihankeõiguse ajakohastamine, hangete tõhususe ja läbipaistvuse suurendamine, digitaliseerimise edendamine ning siseturu toimimise toetamine. Samuti peame positiivseks eesmärki vähendada liikmesriikide erinevatest rakenduslahendustest tulenevaid lahknevusi ja luua eeldused riigihankeõiguse ühetaolisemaks kohaldamiseks Euroopa Liidus. Nende eesmärkide saavutamiseks on kolme kehtiva direktiivi asendamine määrusega põhimõtteliselt sobiv lahendus, kuna see võib vähendada liikmesriikide ülevõtmis- ja rakenduslahendustest tulenevaid erisusi ning toetada riigihankeõiguse ühtsemat kohaldamist. Samas tähendab määruse vahetu kohaldatavus, et liikmesriikidel on senisest vähem võimalusi arvestada rakendamisel oma halduskorralduse, infosüsteemide ja väljakujunenud	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.1. Määruse vormi toetamise ettepanekut ei arvestatud, sest Eesti eelistab direktiivi.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	praktikatega. Seetõttu on oluline, et määrusega saavutataks soovitud ühtlustamise eesmärk viisil, mis võimaldab liikmesriikidel kasutada ja arendada olemasolevaid toimivaid lahendusi ning väldib põhjendamatult detailseid nõudeid, millega võiks kaasneda ebaproportsionaalne rakenduskoormus.	
	Üks keskseid muudatusi on Euroopa Liidu ülese riigihangete digitaristu loomine, mis hõlmab elektroonilist sobivuskontrolli teenust, Euroopa ärirahakotti ning liikmesriikide registrite ja andmekogude ulatuslikumat ühendamist (artiklid 28–29 ja 127–140). Toetame eesmärki vähendada ettevõtjate halduskoormust ja lihtsustada piiriülest osalemist riigihangetes. Arvestades, et süsteemi täpsemad tehnilised nõuded ja liikmesriikide kohustused jäetakse suures osas hilisemate delegeeritud õigusaktide ja rakendusaktide määratleda, on praegu keeruline hinnata muudatuste tegelikku ulatust ning mõju olemasolevatele lahendustele.	Arvestatud seisukohapunktides 5.1 ja 5.9.
	Määruse kohaselt tuleb hankeleping üldjuhul sõlmida parima hinna ja kvaliteedi suhte alusel ning kvaliteedikriteeriumide osakaal peab olema vähemalt 30% ning tööjõumahukate hangete puhul vähemalt 50% (artikkel 98). Eesmärk suurendada kvaliteedi arvestamist hankemenetluses on põhjendatud, kuid hinnata võiks, kas kvaliteedikriteeriumide kohustuslik miinimumosakaal jätab hankijatele piisava paindlikkuse erineva iseloomuga hangete puhul. Samuti võiks analüüsida, kas suurem tuginemine kvalitatiivsetele ja hinnangulistele kriteeriumidele võib raskendada hankeotsuste põhjendamist ning nende hilisemat kontrolli vaidlustus- ja kohtumenetluses.	Arvestatud seisukohapunktis 5.4.
	Kõige selgemalt avalduvad eelkirjeldatud kaalutlusõiguse ja kontrollitavuse küsimused innovatsioonimenetluses (artiklid 41–45). Eesti õiguses on olemas juba innovatsioonipartnerluse menetlus, mis võimaldab innovaatiliste lahenduste väljatöötamist ja hilisemat hankimist, kuid kavandatav innovatsioonimenetlus näib olevat sellest oluliselt laiapõhjalisem. Menetluse keskmes ei ole olemasolevate lahenduste võrdlemine, vaid innovaatiliste lahenduste potentsiaali, teostatavuse ja eeldatava mõju hindamine ühiskondliku väljakutse lahendamisel.	Arvestatud seisukohapunktides 5.3 ja 5.6.
	Selleks peab hankija määratlema ühiskondliku väljakutse ning koostama väärtushindamise raamistiku, mille alusel hinnatakse muu hulgas innovatsioonipotentsiaali, kasutajaväärtust, tõhusust, kestlikkust, julgeolekut ja vastupidavust. Samal ajal võivad lahendused testimise, valideerimise ja arendamise käigus oluliselt muutuda. Testimis- ja valideerimisetapp võib kesta kuni kaks aastat ning pärast positiivset hindamisotsust võib lepingu sõlmimine toimuda veel kuni viie aasta jooksul. Seetõttu tekib küsimus, kuidas tagada lahenduste võrreldavus, konkurentsi säilimine ning turu ja tehnoloogia arenguga arvestamine olukorras, kus olulised hankeotsused	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.3 ja 5.5.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	põhinevad aastaid varem läbi viidud hindamisel.	
	Riigi küberturvalisuse ja tehnoloogia talitus (RKTT) on tutvunud Euroopa Komisjoni 09.09.2026 avaldatud riigihangete määruse eelnõu kavandiga. Ja teeme järgmised märkused: Me ei toeta riigihangete direktiivi asendamist määrusega. Kehtiva direktiivi muutmise eesmärgid on muu hulgas (ettepaneku lk 2): hanke-eeskirjade lihtsustamine ning paindlikkuse ja sidususe suurendamine; strateegiliste hangete kasutuselevõtu suurendamine; Need eesmärgid eeldavad pigem keskse regulatsiooni vähendamist, mitte suurendamist. Seega Kindlasti ei saa nõustuda lk 8 toodud seisukohaga, et otsekohaldatava määrus kehtestamisega luuakse liidu tasandil ühtne reeglistik, parandades kohaldamise järjepidevust, vähendades killustatust ja vältides erinevat riiklikku rakendamist („gold plating“), säilitades samal ajal vajaliku paindlikkuse.	Arvestatud seisukohapunktides 5.2 ja 5.3.
	Pigem toimub määruse kehtestamisega paindlikkuse pidurdamine, kuivõrd paindlikus, sealhulgas riigi eripärasid arvestavate nõuete kehtestamine, on antud juhul vajalik avalike huvide kaitseks. Näiteks on EL liikmesriikides digitaalsete avalike teenuste pakkumine erineval tasandil, seega ei saa olla nendel juhtudel lahendiks ühtsed standardsed nõuded. Selge peaks olema, et avalikes huvides kehtestatav üldine akt saab sisaldada miinimumnõudeid, mitte maksimumnõudeid, sest üleliiduliselt ei ole võimalik arvestada kõigi asja- ja ajakohaste vajadustega. Küll aga toetame eesmärki vähendada valdkonda reguleerivate õigusaktide hulka, kuid seda saab teha ka uue direktiivi kehtestamise kaudu.	Arvestatud seisukohapunktides 5.3 ja 5.2.
	Ettepaneku artiklid 25 ja 26 sisaldavad hankes osalemise välistamise aluseid, kuid puudub alus välistuseks olukorraks, kus toote tegemiseks või teenuse pakkumiseks kasutab pakkuja sundtööd (nt kinnipeetavaid sunnitakse tööle, ilma tasu maksmata või muu nö Hiina ümberõppelaagrid).	Teadmiseks võetud.
	Leiame, et ettepanek lahendab püstitatud eesmärke osaliselt, kuivõrd muudatus ei hõlma määruste, millega kehtestatakse isikute (määrus 2022/1031) ja kauba (määrus 952/2013) päritolu tuvastamise põhimõtteid, üle vaatamist. Probleem on ka nö “Euroopa toodete välistamine“ hangetest. (art 74)	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.5.
	(art 133 jj) Eesti ei toeta olemasolevate digilahenduste dubleerimist ja eraldiseisva ärikukru loomist ning peab vajalikuks eelnõu eesmärkide saavutamist, tuginedes olemasolevatele lahendustele. Üksnes juhul, kui tulevane ärikukru lahendus arendab edasi olemasolevaid lahendusi, on liikmesriikide asutustele täiesti vabatahtlik, käsitleb konkreetseid valdkondlikke kasutusjuhte ning ei tekita liikmesriikidele praegusega võrreldes lisakulusid, saab Eesti seda toetada. (See on VV seisukoht ärikukru osas)	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	Toetame ITL-i seisukohta, et vähendada tuleks komisjoni delegeeritud volituste ulatust;	Arvestatud seisukohapunktis ja 5.9.
	Keelelised tähelepanekud: erisusi on lubatud teha, kui hange puudutab tundliku teabe töötlemist (sensitive data) (art 66 jj(art 66 lg 2 p f või lg 3 p a alap ii)). Samas ei ole päris selge, mida mõeldakse tundliku teabena. IKÜM kasutab mõistet isikuandmed (personal data) ja eriliiki isikuandmed (special categories of personal data). Peame vajalikuks, et ka neid andmeid töötlevate võrgu ja infosüsteemide hanked oleks kaitstud. Eestis on palju andmekogusid, mis on käsitletav põhiandmete koguna. Näiteks rahvastiku register. Neist andmekogudest sõltub paljude teiste andmekogude ja infosüsteemide töö. Samas võib olla vaidlustatav kas tegemist on tundliku teabega. Seega ettepanek, et riigil peab säilima õigus avalike (st riiklike registrite) toimimisega seotud hangetes vastavaid erandeid kasutada.	Arvestatud seisukohapunktides 5.1. ja 5.5
Riigi Kinnisvara AS	Toetame Eesti seniseid, Vabariigi Valitsuse 8. jaanuaril 2026 heaks kiidetud seisukohti, mh seda, et riigihangete direktiive ei asendataks määrusega, vaid need liidetaks üheks direktiiviks, et olemasolevaid reegleid lihtsustada.	Arvestatud seisukohapunktis 5.2.
Majandus- ja Kommunikatsiooni-ministeerium	Toetame lähenemist kasutada riigihankeid Euroopa Liidu konkurentsivõime, innovatsiooni ja puhta tööstusbaasi tugevdamiseks. Tuleb luua stiimuleid innovaatiliste lahenduste turuletoomiseks, ent ruumi peab jätma ka turu küpsusega arvestamiseks. Selgitus: Saame nõustuda Euroopa Komisjoni esitatud määruse eelnõu artiklis 5 lõige a sätestatud riigihangete strateegilise eesmärgiga, mis suunab avaliku sektori innovaatilisi lahendusi otsima. Avalik sektor on hankijana turu kujundaja rollis. Kui fookus seatakse innovaatiliste ettevõtete toetamisele, siis aitab see turule tuua uusi lahendusi, tõukab tagant innovaatiliste ettevõtete kasvu ja võimalusi tegutseda nii siseturul kui piiriüleselt. Meie kogemus näitab, et innovaatilistel ettevõtetel läheb hästi siis, kui innovaatiliste lahenduste turule toomise riske vähendatakse, ettevõtetele luuakse referentse ja parandatakse nende võimalusi eksporditurgudel läbi lüüa. Leiame, et määruse eelnõu siht on hea ja tuleb luua stiimuleid innovaatiliste lahenduste hankimiseks, aga samal ajal tuleb jätta ka piisavalt ruumi selleks sobivate meetodite valimisele arvestades hanke valdkonda ja turu küpsust ning seatud eesmärke. Toetame selgete põhimõtete ja lihtsustatud õigusraamistiku loomist, mis võimaldaks senisest lihtsamalt läbi viia ühishankeid (art 10), suurendaks liikmesriikide vahelist koostööd ja vähendaks ressursikasutust. INNOVAATILISED HANKED Toetame innovaatiliste riigihangete läbiviimiseks erimenetluse loomist. Leiame, et see	Arvestatud seisukohapunktis 5.6.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	erimenetlus peab olema piisavalt paindlik, eemaldama piiravad takistused ja tekitama võimalusi katsetada. Teeme ettepaneku lisada määrusesse põhimõte, mis suunaks avalikku sektorit võtma esimese kliendi rolli. Leiame, et turukonsultatsioonide läbiviimiseks ei tohi kehtestada ajalisi piiranguid ja kvaliteedikontrolli läbiviimiseks ei tohi seada ebarealistlikke mõõdikuid. Selgitus: Innovaatiliste hangete menetlus peab olema probleemipõhine, soodustama turukonsultatsioone, etapiviisilisust ja võimaldama tegevuste käigus teha muudatusi. Peame oluliseks, et see menetlus suurendaks avaliku sektori motivatsiooni innovaatiliste lahenduste otsimisel, teadlikult suunaks referentskliendiks olemist ja nõudluspoolt innovatsiooni vedamisel.	
	Teeme ettepaneku täiendada eelnõu artiklit 41 first buyer põhimõttega, mis suunaks avalikku sektorit võtma rohkem vastutust turu kujundaja rollis, teadusarendustegevuste tulemuste kasutuselevõtmisel ja edasi arendamisel. Innovatsiooni peamine turutõrge Euroopas ei ole mitte ideede, vaid esimese kliendi puudumine, mis toetaks innovaatiliste ettevõtete kasvu ja ekspordivõimekust. Avalikul sektoril on võimalus teadlikult toetada lahenduste kasutuselevõttu, mis võimaldaks pärast edukat piloteerimist ettevõtetel kasvada ja laieneda. See lähenemine toetab artiklis 59 välja toodud iduettevõtete ja VKE-de turulepääsu. Peame oluliseks innovatsiooni edendavate hangete puhul turukonsultatsioonide läbiviimist (art 42), kuid ei toeta sellele kehtestatud vähemalt kahekuulist kestust. Toetame paindlikku lähenemist, mis võimaldaks kestust valida vastavalt innovaatilisest lahendusest ja turu olukorrast. Samuti toetame turukonsultatsioonide puhul “comply or justify” (täida või põhjenda) põhimõtet, mis suunab konsultatsioone vaikimisi läbi viima või nende tegemata jätmist põhjendama. Paindlikum lahendus võimaldab hankijal valida turukonsultatsiooni läbiviimiseks sobiva viisi ning võimaldab saavutada eesmärki ilma liigse halduskoormuseta. Innovatsioonihanked eeldavad turuga konsulteerimist, et saada ülevaade võimalikest lahendustest ning rääkida läbi hankega seotud tingimuste loomine, sh lähenemine kvaliteedikriteeriumite loomisele ja intellektuaalomandi jagunemisele.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.6.
	Innovatsioonimenetlus peab võimaldama etapiviisilisust, valideerimist ja loodu hindamist konkreetsete mõõdikute kaudu, sh rõhutame kvaliteedikriteeriumite osatähtsust, kuid mitte neile kohustuslike miinimum osakaalude seadmist. OECD uuring (OECD, 2026, Innovative Capacity Assessment of Estonia) näitab, et madalaima maksumuse asemel hindamisel kvaliteedikriteeriumite kasutamine suurendab innovaatilise	Arvestatud seisukohapunktides 5.4 5.6 ja 5.9

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	pakkumuse edukust, kuid toob seejuures välja, et selle rohkem kui 30% osakaalu puhul mõju kasv aeglustub. Toetame innovatsiooni edendavate riigihangete laiemale kasutamisele suunavaid määruse sätteid, mis parandavad ettevõtluskeskkonda ja suurendavad innovaatiliste VKE-de ja idufirmade osalust hangetes. Peame oluliseks, et riigihangete määrus ja innovatsioonimäärus oleksid omavahel kooskõlas. Selgitus: Õigusliku raamistiku uuendamisel on oluline mõelda ka meetmetele, kuidas tagada innovatsiooni edendavate riigihangete kasutuselevõtmine ning tagada, et innovatsioonihanked ei jääks üksikuteks projektideks. Euroopa Komisjon on esitanud sellele suunavaid juhendeid, raamistikke ja õigusakte, kuid siiani pole tagatud nende laialdane kasutuselevõtt. Siinkohal on oluline tuua välja erisused paralleelselt ELi Nõukogu läbirääkimiste laual oleva Euroopa innovatsioonimäärusega (European Innovation Act, EIA). EIA eesmärgiks on suurendada innovaatiliste lahenduste väljatöötamist, turule viimist ja kasutuselevõttu. EIA seab raamistiku teadus-arendustegevuse hangetele (sh kommertskasutusele eelnevatele hangetele, PCP – Pre-commercial Procurement) ja intellektuaalomandi väärindamisele ja rahastamisele. Mõlemate määruste koostoimel peaks suurenema innovatsioonihangete maht, vähenema struktuursed tõkked innovatsioonitsükli jooksul ning paranema hangete kvaliteet ja tulemuslikkus. Intellektuaalomandiõiguse küsimustes toetame suunda, mis jätab pakkujale õiguse olla lahenduse omanik ja jätab hankijale reaalselt vajalikud kasutus- ja litsentsiõigused. Selgitus: VKE-de ja idufirmade motivatsiooni osaleda hangetel (lisaks piiranguteta tingimuste ja hindamiskriteeriumite loomisele) toetab turukonsultatsioonide läbiviimine, mis võimaldab vastavalt hanke esemest rääkida läbi mõlemale poolele sobiv intellektuaalomandi (IO) õiguste jagunemine (art 62, 64). Peame siinjuures oluliseks soodsate tingimuste loomist ettevõtetele, mis jätab lahenduse omanikuks pakkuja ja jätab hankijale kasutusõiguse. Maailma juhtivate majandustega riikide ühine nimetaja on põhimõte, et vaikimisi jääb IO täitjale ning hankija ostabki ainult need kasutus- ja litsentsiõigused, mida tal on päriselt vaja. Selline lähenemine suurendab innovaatiliste lahenduste pakkujate osakaalu, sest nad on valmis panustama projektidesse, mille järgselt saavad nad loodud lahendust edasi arendada, seda eksportida ja ettevõttena kasvada. Teisalt vähendab see hanke kogumaksumust, sest jättes	

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	pakkujatele intellektuaalomandi õigused, ei sisalda pakkumuse maksumus saamata jäänud tulu komponenti.	
	EUROOPA EELISTAMINE Saame toetada võimaluse loomist riigihangetes Euroopa päritolu toodete eelistamiseks. Toetame avatust partnerriikide kaasamisel ning Euroopa Liidu poolt võetud rahvusvaheliste kohustuste järgimist. Selgitus: Tööstuse kiirendamise määruse (IAA) ELi läbirääkimiste seisukohad kinnitati 18.5.2026 Vabariigi Valitsuse istungil. Nendele seisukohtadele toetudes leiame, et saame toetada Euroopa eelistamise kontseptsiooni kasutuselevõttu piiratud mahus ja teatud sektorites. Toetame partnerriikide hõlmamisel avatud lähenemist, et tagada avatus kaubandussuhetes samameelsete ja usaldusväärsete riikidega. Samuti toetame ELi võetud rahvusvaheliste kohustuste järgimist, sh sõlmitud vabakaubanduslepete, tolliliitude ning Maailma Kaubandusorganisatsiooni riigihankelepingu (GPA) osas. Eeltoodut arvesse võttes saame nõustuda riigihangetes Euroopa päritolu pakkujate või toodete eelistamiseks õigusliku aluse loomist, mis tugevdab kohalike ettevõtete konkurentsivõimet ning Euroopa väärtusahelate loomist. Riigihangete määruse ettepaneku praegune sõnastus annab hankijatele õiguse eelistada Euroopa päritolu tooteid, anda neile hinnaeelist või keelduda lepingust juhul kui pakkumine ei sisalda piisavalt Euroopa päritolu tooteid. Need põhimõtted on hinnanguliselt kooskõlas IAA kriteeriumitega Euroopa päritolu toodetele terase, alumiiniumi ja tsemendi ning neid kasutatavate toodete osas. Riigihangete määrus peaks olema kooskõlas tööstuse kiirendamise määrusega, et tagada õigusselgus nii hankijate kui pakkujate jaoks. Soovime mõlemas määruses samasisulise partnerpäritolu mõiste kasutamist. Selgitus: Riigihangete määruse sätted peaksid olema kooskõlas ELi tööstuse kiirendamise (IAA) määruse sätetega. Vastupidisel juhul muutub hankijate jaoks õigusraamistik ebaselgeks ja puudub teadmine, millise reeglistiku põhjal hankeid tuleb läbi viia. Sama kehtib ka hangetel osalejate puhul.	Arvestatud seisukohapunktides 5.5.ja 5.9
	Oluline on riigihangete määruses (art 70, 73) säilitada kooskõla IAA ettepanekuga, mis käsitleb Euroopa eelistamist kitsamalt. Hankijad peavad olema teadlikud, et Euroopa eelistamise kriteeriumid kehtivad ainult juhul kui hanke kirjelduses on see selgelt välja toodud.	Arvestatud seisukohapunktides 5.5 ja 5.9.
	Välja tuleb tuua seos IAA-ga, mis nõuab teatud hangetes Euroopa päritolu toodete hankimist või	Arvestatud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	kasutamist. Seetõttu ei saa hanke läbiviija teatud juhtudel iseseisvalt otsustada, kas Euroopa päritolu kriteeriumit kasutada või mitte, vaid seda peab tegema vastavalt muude ELi õigusaktide nagu IAA nõuetele (art 73).	seisukohapunktides 5.5 ja 5.9.
	Mõistete ühtlustamiseks IAA ettepanekuga, mille eesmärk on samuti sätestada Euroopa eelistamise reeglid, võiks kasutusele võtta IAA praeguses kompromissversioonis sisalduva "partnerpäritolu" (partner origin) mõiste, mis teeb toodete päritolu lahtimõtestamise selgemini arusaadavaks.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
	Praegu on riigihangete määruse ettepanekuga hõlmatud partnerriigid vastavuses IAA ettepanekuga – partnerluse loob GPA, vabakaubandusleping või tolliliit.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
	Näeme vajadust, et riigihangete määrus defineeriks konkreetsemalt, mida on mõeldud teenuste all (art 70). See selgitaks lähemalt millised teenused läheksid ettepaneku kohaselt Euroopa eelistamise nõuete alla. Toetame hanke eeldatava maksumuse piirmäärade seadmist, sest need lihtsustaksid väikesemahuliste hangete puhul hankijate ja pakkujate tööd ning vähendaksid halduskoormust. Peame oluliseks tagada, et sarnased maksumuse piirmäärad kehtiksid ka tööstuse kiirendamise määruse puhul. Selgitus: Toetame maksumuse alamlävendite seadmist riigihangetes, kuna need loovad lihtsama raamistiku väiksemate hangete ning on madalama halduskoorumisega hankijate jaoks. Määruse mõjuhinnangus on välja toodud, et üle 45% ELi hangetest jäävad alla 300 000 euro. Esialgsel hinnangul jääb Eestis 2025. aastal läbi viidud hangete keskmine väärtus erinevates määruse ettepanekus Part I Title I Artikkel 2 toodud kategooriates allapoole kavandatud lävendeid. Erandiks on määruse ettepaneku lisas 1 toodud kesksete asutuste läbiviidavad hanked, kus Eestis on keskmine hinnanguliselt lävendist kõrgem (lävend 140 000 vs Eesti keskmine 224 700 eurot). Vaja on täpsustada, kas ettepanekus toodud hangete maksumuse lävendid kehtivad ka muude riigihankeid käsitlevate algatuste nagu IAA kontekstis, näiteks 1 nullheitega sõiduki hankimisel, mille maksumus jääb alla teatud piirmäära. Toetame lävendite kehtestamist ka muude algatuste nagu IAA all. Hangete maksumuse alamlävendite paindlikkuse tagamiseks toetame määruse ettepanekus toodud ülevaatamise mehhanismi ning eelistame selle juures liikmesriikide arvamust kaasava mehhanismi kasutamist.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.11.
	Toetame digilahenduste kasutamist hankemenetluste läbiviimisel. Rakendusaktide kehtestamisel	Arvestatud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	peavad Euroopa Komisjoni volituste piirid olema selged. Komitoloogia-menetlustes eelistame lahendusi, mis oleksid Euroopa Liidu riike kaasavad. Selgitus: Toetame eelnõu ettepanekut teha hankijatele kättesaadavaks digitaalne tööriist, mis võimaldab lihtsasti hinnata riigihangetel Euroopa eelistamise kriteeriumiga vastavuses olevaid pakkujaid ja tooteid. Tööriist peab tagama ajakohase info olemasolu hangete läbiviijatele ning läbipaistvuse (art 71). Leiame, et kolmandate riikide Euroopa eelistuse alla lisamisel või välistamisel peaks delegeeritud aktide asemel kasutama rakendusakte. Samuti eelistame, et toodete või teenuste puhul Euroopa päritolu nõuete lisamisel või välistamisel kasutatakse delegeeritud aktide asemel rakendusakte. Täpsemalt on vaja välja tuua mida tähendab siinkohal "Liidu huvid," mida arvesse võttes saaks Euroopa Komisjon määruse skoopi laiendada. Hetkel on see termin liiga üldine ning annab Euroopa Komisjonile täpselt raamistamata õigused (art 75). SOTSIAALNE VASTUTUSTUNNE	seisukohapunktides 5.5 ja 5.9.
	Toetame sotsiaalselt vastutustundlikule hankimisele ühtse raamistiku loomist. Selgitus: Sotsiaalselt vastutustundlike riigihangetega kujundab avalik sektor läbi nõudluspoole sotsiaalset vastutustundlikkust tööturul ja ettevõtjate seas parandades seeläbi töökultuuri ning tööturul osalevate ühiskonnaliikmete heaolu. Ligipääsetavus võimaldab rohkematel inimestel läbi oma elukaare liikudes ühiskonnas ja majanduses osaleda ning vähendab omaste hooldajate koormust. Läbi tööturul osalevate ühiskonnaliikmete heaolu paranemise väheneb ka surve riigi või kohalike omavalitsuste poolt pakutavate sotsiaaltoetuste järele. Sotsiaalselt vastutustundlike hangete edendamine on oluline Eesti 2035+ eesmärkide saavutamiseks. Riigihangete strateegilised põhimõtted, väärtuspõhiste hangete tegevuskava ning riigihangete seadus juba käsitlevad selles dokumendis välja toodud ettepanekutega, kohati kattuvad ja täpsustavad. Eestis, riigihangete planeerimisel ja korraldamisel arvestatakse sotsiaalsete kaalutlustega (RHS § 2). Riigihangete tingimusi kujundades on võimalik eelistada selliseid pakkujaid, kelle poolt loodav sotsiaalne väärtus on suurem. Sotsiaalsete kriteeriumitega saab hankija panustada järgmiste valdkondade edendamisse - Juurdepääs kõigile - Etniline võrdõiguslikkus - Sooline võrdõiguslikkus - Inimõigustega seotud hoolsuskohustus ülemaailmses tarneahelas - Pikaajaliste töötute, ebasoodsas olukorras olevate ja/või puudega inimeste tööhõivevõimalused - Õiglased töötingimused – Muu. Kui hankelepingu eseme kasutajateks on füüsilised isikud, tuleb tehnilise kirjelduse koostamisel	Arvestatud seisukohapunktis 5.7

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	võtta arvesse puuetega inimeste võimalikke kasutusvajadusi seoses hankelepingu esemega või koostada tehniline kirjeldus nii, et kõigil oleks võimalik hankelepingu eset kasutada, välja arvatud nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel. Kui kohustuslikud ligipääsetavuse nõuded on sätestatud Euroopa Liidu õigusaktiga, lisab hankija tehnilisele kirjeldusele viite vastavale õigusaktile (vt RHS § 88 lg 8).	
Riigikantselei	Riigikantselei toetab Euroopa Komisjoni 9. septembril 2026 esitatud riigihangete määruse ettepaneku üldist suunda muuta riigihanked strateegilisemaks, paindlikumaks ja innovatsiooni toetavamaks. Eriti oluline on käsitleda riigihankeid lisaks menetluslikule ostuprotsessile vahendina, mille kaudu avalik sektor saab lahendada ühiskondlikke probleeme ning soodustada uute lahenduste väljatöötamist ja kasutuselevõttu. Komisjoni ettepanek lähtub samuti vajadusest suurendada innovatsiooni kasutamist riigihangetes ning vähendada senise raamistiku keerukust. Riigikantselei hinnangul tuleb seejuures säilitada hankijatele piisav paindlikkus. Innovatsiooni soodustavad eelkõige selged põhimõtted, turuga suhtlemine ja tulemustele orienteeritud hankimine, mitte täiendavate formaalsete kohustuste loomine. Allpool on esitatud Riigikantselei esialgsed üldised seisukohad määruse ettepaneku peamiste põhimõtete kohta eelkõige innovatsioonimenetluse ja avaliku sektori innovatsioonivõimekuse suurendamise valdkonnas. 1. Eraldi innovatsioonimenetluse loomist ning selle probleemipõhist ja etapiviisilist ülesehitust. Toetame võimalust kirjeldada hankes esmalt lahendatavat ühiskondlikku probleemi, hinnata konkureerivaid lahendusi, neid testida ja valideerida ning seejärel edukas lahendus hankida. Selline lähenemine toetab katsetamist ja võimaldab hankijal vältida tehnilise lahenduse enneaegset ettekirjutamist. Komisjoni ettepanekus on innovatsioonimenetlus üles ehitatud just selliste järjestikuste etappidena ning lahendusi hinnatakse mõõdetavate tulemusnäitajate kaudu. Selline lähenemine on kooskõlas OECD Eesti avaliku sektori innovatsioonivõimekuse hinnangu esialgsetes järeldustes kirjeldatud vajadusega vähendada lahenduste enneaegset ettekirjutamist ning tugevdada probleemipõhist hankimist ja katsetuste kasutuselevõttu.	Arvestatud seisukohapunktides 5.6 ja 5.3.
	2. Funktsionaalsete ja tulemuspõhiste nõuete tugevamat kasutamist. Liiga detailsed tehnilised kirjeldused piiravad konkurentsi ja innovatsiooni. Toetame põhimõtet, et hankija kirjeldab võimaluse korral eelkõige probleemi, soovitud tulemust ja funktsionaalseid nõudeid ning jätab ettevõtjatele võimaluse pakkuda erinevaid tehnilisi lahendusi. Komisjoni ettepanek seab funktsionaalsed nõuded üldiseks lähtekohaks ning toob eraldi esile nende positiivse mõju innovatsioonile ja väike- ja keskmise suurusega ettevõtete osalemisele. See vastab ka OECD . innovatsioonile ja väike- ja keskmise suurusega ettevõtete osalemisele. See vastab ka OECD	Arvestatud seisukohapunktis 5.6.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	analüüsis tuvastatud vajadusele tugevdada Eestis funktsionaalsete ja tulemuspõhiste kirjelduste kasutamist.	
	3. Intellektuaalomandi õiguste proportsionaalset ja innovatsiooni toetavat jaotust ning seda toetavaid rakendusinstrumente. Toetame põhimõtet, et hankija peab juba hankedokumentides selgelt kindlaks määrama asjakohased intellektuaalomandi õigused ning saama lahenduse kasutamiseks, hooldamiseks, muutmiseks ja edasiarendamiseks piisavad õigused lähtuvalt tegelikust vajadusest. Samal ajal ei peaks hankija nõudma õiguste omandi üleandmist, kui selleks puudub sisuline vajadus. Riigikantselei avaliku sektori innovatsioonifondi projektide kogemus kinnitab TalTechi analüüsis avaldatut, mille kohaselt vähendab õiguste täielik loovutamine pakkujate motivatsiooni, suurendab pakkumuse maksumust ning piirab lahenduse edasist arendamist ja eksporti. Innovatsioonisõbraliku vaikemudelina tuuakse esile pakkujale jääv omand koos hankijale vajaliku kasutusõigusega. Eriti toetame põhimõtet, et innovatsioonimenetluses jääb loodav intellektuaalomand üldjuhul ettevõtjale ning sellest võib kõrvale kalduda põhjendatud ja tegeliku vajaduse ning avaliku huvi tõttu. Euroopa Liidu õigusraamistiku kõrval tuleb jätta ruumi praktilistele rakendusinstrumentidele. Kõiki innovatsioonimenetluse probleeme ei ole otstarbekas lahendada määruse ega muude õigusaktidega. Intellektuaalomandi detailne jaotus, lepingumudelid, tarnijasõltuvuse vältimine ja innovatsiooniprojektide riskijuhtimine vajavad eelkõige tüüplepingutingimusi, juhendeid ja professionaalset tuge. Kõige efektiivsem viis praktika muutmiseks on hankijate ja projektijuhtide juhendamine praktilise töö käigus.	Arvestatud seisukohapunktides 5.6 ja 5.10.
	4. Turukonsultatsiooni tugevamat rolli innovatsioonihangetes. Innovaatilise lahenduse hankimise eelduseks on piisav teadmine turu võimekusest ja võimalikest lahendustest. Seetõttu toetame innovatsioonimenetlusele eelnevat turukonsultatsiooni ning seda, et turule antakse võimalus anda tagasisidet probleemi kirjeldusele ja kavandatud hindamisraamistikule. Eelistame seejuures „täida või põhjenda“ põhimõtet, mille kohaselt on turukonsultatsioon innovatsioonihanke tavapärane lähtekoht, kuid hankija võib sellest põhjendatud juhul loobuda. Selline lähenemine tugevdab turudialoogi rolli, säilitades samal ajal hankijale vajaliku paindlikkuse. Ei toeta või peame vajalikuks muuta	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.6 ja 5.3.
	1. Riigikantselei ei toeta kvaliteedikriteeriumidele ühtse kohustusliku 30% miinimumkaalu kehtestamist kõikide hangete puhul. Toetame kvaliteedi senisest suuremat tähtsust ja üksnes madalaimale hinnale keskendumise vähendamist, eriti innovatsiooni- ja muudes kvaliteedist oluliselt sõltuvates hangetes. OECD Eesti innovatsioonivõimekuse analüüs näitab, et juba hinnapõhisest hindamisest loobumine suurendab innovaatilise pakkumuse edukuse tõenäosust,	Arvestatud seisukohapunktis 5.4.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	kuid üle 30% kvaliteedikaalu puhul mõju enam samas tempos ei kasva. Seetõttu eelistame lahendust, mille kohaselt tuleb innovatsioonihangetes arvestada lisaks hinnale kvaliteedikriteeriume, kuid nende konkreetne kaal määratakse hanke esemest ja eesmärgist lähtudes. See väldib nii formaalset protsendinõuet kui ka vajadust tõendada erandi kasutamise põhjendatust.	
	2. Peame vähemalt kahekuulist kohustuslikku turukonsultatsiooni innovatsioonimenetluses ebaproportsionaalselt jäigaks. Toetame põhimõtet, et rahvusvahelist piirmäära ületava innovatsioonimenetluse ettevalmistamisel on turukonsultatsioon üldjuhul soovitatav ning turuosalistele tuleb tagada mõistlik võimalus turukonsultatsioon üldjuhul soovitatav ning turuosalistele tuleb tagada mõistlik võimalus konsultatsioonis osalemiseks. Samas peaks turukonsultatsiooni läbiviimise kohustus ja selle kestus sõltuma hanke keerukusest, turu olukorrast ja hankija vajadustest. Komisjoni ettepanek näeb ette kahekuulise kohustusliku turukonsultatsiooni, võimaldades küll hanke eripärast tulenevalt lühemat tähtaega, kui see on põhjendatud. Eelistame „täida või põhjenda“ põhimõtet, mille kohaselt on turukonsultatsioon innovatsioonimenetluse eelduslik lähtekoht, kuid hankijal on põhjendatud juhtudel võimalik sellest loobuda ja määrata konsultatsiooni kestus vastavalt konkreetse hanke asjaoludele.	Arvestatud seisukohapunktis 5.6.
	3. Me ei toeta innovatsioonihangete liigset menetluslikku formaliseerimist. Uue innovatsioonimenetluse eesmärk peaks olema muuta uute lahenduste katsetamine lihtsamaks, mitte luua senise innovatsioonipartnerluse asemele uus keerukas erimenetlus. Innovatsioonimenetluse etapid, hindamisraamistik ja dokumenteerimiskohustused peavad olema proportsionaalsed hanke väärtuse, riski ja keerukusega. Eriti oluline on tagada, et menetlus oleks praktiliselt kasutatav ka väiksemate prototüüpide ja katsete puhul.	Arvestatud seisukohapunktides 5.3 ja 5.6.
	Kokkuvõte Riigikantselei toetab määruse ettepaneku innovatsioonihangete üldist suunda. Eriti olulised on uus probleemipõhine innovatsioonimenetlus, funktsionaalsed nõuded, turukonsultatsioon, intellektuaalomandi proportsionaalne jaotus ning kvaliteedi tugevam arvestamine. Samas tuleks vältida innovatsioonihangete muutmist uute detailsete menetlus- ja dokumenteerimiskohustuste kaudu keerukamaks. Euroopa Liidu õigusraamistik peaks kehtestama selged põhimõtted ja piisava õiguskindluse, kuid jätma hankijale ruumi valida konkreetsele probleemile sobiv menetlus, ajakava, hindamismudel ja riskijaotus. Eesti seisukohast on määruse kõrval jätkuvalt oluline arendada riiklikke intellektuaalomandi ja IT standardtingimusi, näidisdokumente ning innovatsioonihangete praktilist kompetentsi. Riigikantselei hinnangul tuleb Eesti seisukohtade kujundamisel hinnata määruse sätteid ka selle järgi, kas need muudavad	Arvestatud seisukohapunktides 5.6 ja 5.10.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	innovatsioonihankemenetluse kasutamise hankija jaoks reaalselt lihtsamaks ja õiguskindlamaks. Riigikantselei avaliku sektori innovatsioonifondi kogemuse, TalTechi analüüsi soovituste ning OECD avaliku sekotri innovatsioonivõimekuse hinnangu põhjal piiravad innovatsioonihankemenetluse kasutamist eelkõige menetluse keerukus ja ajamahukus, riskikartus, ebapiisav praktiline tugi ning organisatsioonijuhtide vähene valmisolek hankida ette määratud lahenduse asemel tulemust või lahendust probleemile. Seetõttu peame oluliseks, et Eesti läbirääkimispositsioonis välditaks uusi formaalseid kohustusi, mille lisandväärtus innovatsiooni soodustamisel ei ole selge, ning toetataks lahendusi, mis suurendavad hankijate kaalutlusruumi, õiguskindlust ja praktilist võimekust. Õigusraamistiku kõrval on vajalikud ka riiklikud tüüplepingutingimused, praktilised juhendid ja keskne kompetentsitugi. Erilise tähelepanu all peaks olema juhtide arusaama muutmine innovatsioonihangetest kui selgete ja ette teada lahenduste ostmisest. Selle asemel peaks innovatsioonihankeid käsitlema kui vahendit koostöös turuga probleemi lahendamiseks.	
Rahandusministeerium – õigustalitus	Määruse selgitavat osa lugedes meenus mulle üks suvine vaideotsus, mida SOM minuga jagas (manuses). Ma ei väida, et Ida-Viru OVL korraldatud hankes tehti kõik korrektselt - kindlasti oleks saanud paremini-, aga mulle tundub, et see on hea näide üldisemast probleemist. Praktikas on mitmeid sarnaseid näiteid, just eriti sotsiaalvaldkonnas, aga ka mujal, kus hangitakse teenuseid, kuid lõplikku valikut hankega leitud teenusepakkujate vahel ei tee hankija ise, vaid seda teeb tarbija või muu kolmas osapool, mõnikord mingite kindlaksmääratud näitajate alusel, teinekord puhtalt sisetunde ajel. Näiteks: erinevad ekspertiisiteenused kohtumenetlustes, asenduskoduteenus, kinnise lasteasutuse teenus, turvakodu teenus, kaitstud töö teenus, sundravi, erinevad tervishoiuteenused jms. Kehtivas EL hankedirektiivis on põhjenduspunkt 4, aga hankijad, kas ei oska seda kasutada või võib-olla üldse ei saagi neid teenuseid hankeväliselt korraldada. Uuest EL riigihangete määrusest ega sellele lisatud selgitustest ma direktiivi pp 4 analoogset põhjendust ei leidnud. Alati ei ole päästerõngaks ka sotsiaalteenuste kõrgem piirmäär, millest allapoole on hankijal reeglite kehtestamisel laiem sisustamissvabadus; alati ei ole tegemist ka mittemajanduslikel kaalutlustel osutatavate üldhuviteenustega, mis jääksid riigihangete kohaldamisalast väljapoole. Mulle endale tundub, et see võiks olla üks teema, mis vajaks selgemat regulatsiooni - selgitust, kuidas sedalaadi teenuseid tellida või kas võiks sellist tüüpi teenuste tellimine olla EL hankeregulatsiooni mõttes erandina käsitletav.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.3
Riigimetsa Majandamise	RMK hinnangul sisaldab eelnõu mitm eid vajalikke muudatusi, mi lle eesmärk on suurendada	Arvestatud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
Keskus (RMK)	hankemenetluste paindlikkust, digitaliseer itust ning keskenduda rohkem kvaliteedile ja tarnekindlusele. Samas sisaldab eelnõu ka sättei d, mille rakendamine võib suurendada hankijate halduskoormust ning vähendada riigihangete süsteemi paindlikkust. 1. Üldine hinnang RMK toetab eesmärki muuta Euroopa Liidu hanke raamistik lihtsamaks, digitaalsemaks ja tulevikukindlamaks. Positiivselt tu leb hinnata kavatsust vähendada menetlusreeglite killustatust, laiendada hankijate võimalusi pi dada läbirääkimisi ning parandada elektroonilist andmevahetust üle Euroopa Liidu. Samas leiab RMK, et kavandatav määrus ei tohiks vähendada liikmesriikide võimalusi kujundada oma hankesüsteemi eripärast, turu suurusest ja administratiivsest suutlikkusest lähtuvaid lahendusi. Eesti on varasemalt väljendanud seisukoht a, et riigihangete direktiivide asendamine määrusega ei ole eelistatud lahendus ning eelistada tuleks olemasoleva raamistiku lihtsustamist ja konsolideerimist. RMK peab seda seisukohta põhjendatuks ka käesoleva eelnõu menetlemisel.	seisukohapunktides 5.1 ja 5.2.
	2. Positiivsed muudatused 2.1 Suurem paindlikkus hankemenetluste läbiviimisel RMK toetab eelnõus sisalduvat eesmärki laiendada läbirääkimiste kasutamise võimalusi ning luua paindlikumad menetlused keerukate ja innovaatiliste la henduste hankimiseks. Praktikas võimaldab see paremini hankida infotehnoloogilisi lahendusi, metsandustehnikat, ehitusteenuseid ja muid valdkondi, kus hankija vajadusi ei ole võimalik täielikult kirjeldada hanke algstaadiumis.	Arvestatud seisukohapunktis 5.3.
	2.2 Digitaalsete lahenduste arendamine RMK toetab elektrooniliste hankesüsteemide koostalitlusvõime suurendamist, pakkujate andmete taaskasutamist ning automaatseid kontrollime hhanisme. Andmete ühekordse esitamise põhimõte („once only“) aitab vähendada nii ettevõtjate kui ka hankijate halduskoormust.	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.
	2.3 Julgeoleku- ja tarnekindluse aspektide tugevdamine RMK toetab selgema raamistiku loomist olukordade ks, kus esineb risk tarneahela toimimisele, küberturvalisusele või muudele julgeolekuhuvidele. Eriti oluline on see kriitilise tähtsusega infrastruktuuri, infotehnoloogia ning strateegiliste loodusvaradega seotud valdkondades.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
	3. Peamised probleemkohad 3.1 Kohustuslikud kvaliteedi osakaalu nõuded RMK peab probleemseks ettepanekut, mille kohaselt peab kvaliteedi osakaal hindamiskriteeriumides olema üldjuhul vähemalt 30% ning tööjõumahukates hangetes vähemalt 50%. Praktikas esineb märkimisväärne hulk hangitava id kaupu ja teenuseid, mille omadused on standardiseeritud ning mille puhul lisandväärtus tekib eelkõige konkurentsivõimelise hinna kaudu. Sellisteks hangeteks võivad olla näiteks kütus , teatud seadmed, kontorikaubad,	Arvestatud seisukohapunktides 5.1, 5.4, 5.5 ja 5.7

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	standardsed hooldusteenused või muud üheselt kirjeldatavad hankeesemed. Kohustuslike kvaliteedikaalude kehtestamine: • suurendab hindamismetoodikate keerukust; • kasvatab vaidlustusriski; • suurendab menetluse kestust; • tekitab täiendavat halduskoormust nii hankijatele kui pakkujatele. RMK ettepanek on säilitada hankija õigus kasutada põhjendatud juhtudel ainsa hindamiskriteeriumina hinda või kulupõhist näitajat. See lähenemine on kooskõlas ka Eesti varasemalt väljendatud seisukohaga. 3.2 Strateegiliste eesmärkide kohustuslik integreerimine Eelnõu suurendab keskkonna-, sotsiaal-, innovatsiooni-, julgeoleku- ja vastupanuvõime kaalutluste tähtsust riigihangetes. RMK toetab strateegiliste eesmärkide arvestamist juhul, kui need on konkreetse hanke esemega sisuliselt seotud. Samas ei tohiks riigihange muutuda universaalseks regulatiivseks instrumendiks kõikide poliitikaeesmärkide saavutamisel. Hankijal peab säilima kaalutlusõigus hinnata, millise d strateegilised eesmärgid on konkreetse hankega seotud ja milliste kriteeriumide kohaldamine on proportsionaalne. 3.3 Suurenev aruandlus- ja andmekogumiskohustus RMK peab oluliseks vältida olukorda, kus hanke menetluste lihtsustamise eesmärgil kehtestatav regulatsioon suurendab tegelikkuses aruandluskoor must. Eelnõu kohaselt peavad liikmesriigid koguma senisest enam andmeid ning looma täiendavaid andmeruume ja automatiseeritud kontrollilahendusi. RMK hinnangul tuleks:	
	• lähtuda olemasolevate infosüsteemide kasutamisest;	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.
	• vältida dubleerivaid aruandlusnõudeid; • rakendada ainult selliseid andmekogumise kohustusi, mida on võimalik täita automaatselt. 4. Teemad, mille osas Eesti võiks taotleda muudatusi RMK teeb ettepaneku, et Eesti toetaks läbirääkimistel järgmisi muudatusi: • säilitada võimalus kasutada põhjendatud juhtudel üksnes hinna põhist hindamist; • muuta kvaliteedi miinimumosakaal soovituslikuks, mitte kohustuslikuks; • jätta alla rahvusvaheliste piirmäärade jäävate hangete regulatsioon liikmesriikide pädevusse;	Arvestatud seisukohapunktides 5.4 ja 5.11.
	• muuta strateegiliste eesmärkide arvestamine hankija jaoks riskipõhiseks ja paindlikuks;	Arvestatud seisukohapunktides 5.5 ja 5.7.
	• piirata täiendavad andmekogumise kohustused automaatselt kogutavate andmetega;	Arvestatud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	• laiendada hankijate võimalusi pidada läbirääkimisi ning muuta hankelepinguid olukordades, kus turuolukord või avalik huvi seda põhjendab;	seisukohapunktis 5.1. ja 5.3
	• lihtsustada avaliku sektori üksuste vahe list koostööd ning grupisiseste teenuste kasutamist. 5. Kokkuvõte RMK toetab eelnõu eesmärke suurendada hankemenetluste paindlik kust, digitaliseeritust ja vastupanuvõimet ning parandada Euroopa Liidu siseturu toimimist. Positiivseks tuleb pidada läbirääkimiste võimaluste laiendamist, elektrooniliste lahenduste arendamist ning julgeoleku- ja tarnekindluse aspektide tugevamat arvestamist. Samas leiab RMK, et lõplik regulatsioon peab vältima liigset detailset reguleerimist, säilitama hankijate kaalutlusõiguse ning tagama, et halduskoormus tegelikult väheneks. Eelkõige vajavad täiendavat analüüsi kohustuslikud kvaliteedikriteeriumide osakaalud, strateegiliste eesmärkide kohustuslik rakendamine ning uued aruandlus nõuded. RMK hinnangul peaks Euroopa Liidu hankereform suurendama praktilist paindlikkust ning vähendama bürokraatiat nii hankijate kui ka ettevõtjate jaoks.	Arvestatud seisukohapunktides 5.3 ja 5.1.
Siseministeerium	Siseministeerium toetab otsuse eelnõu , kuid soovib juhtida tähelepanu mitmele olulisele aspektile. Siseministeeriumi valitsemisala vaates võiks välja tuua, et eelnõu suund on julgeoleku, tarnekindluse, kolmandate riikide mõju piiramise ja digitaliseerimise küsimustes valdavalt positiivne. Näiteks: 1. Julgeolekuhuvide arvestamine Siseministeerium rõhutas oma 24.11.2025 kirjas nr 5 -1/70-2, et ka klassikalise sektori hangetes peab olema võimalik arvestada julgeolekuaspektidega ja jätta kõrvale tooted, mille päritolu ei ole piisavalt usaldusväärne. Eesti seisukoht täiendas seda vajadusega võimaldada kõrvaldada ka Euroopa Liidus asutatud, kuid kolmanda riigi kontrolli all olev ettevõtja. Eelnõu vastab sellele ootusele märkimisväärselt: • artikli 66 lõige 1 kohustab hankijat julgeoleku - ja avaliku turvalisuse riskide esinemisel kõigis riigihanke etappides neid riske hindama ning võtma asjakohaseid ja proportsionaalseid meetmeid; • artikli 66 lõike 3 kohaselt võib julgeolekuriski hindamisel mh arvesse võtta ettevõtja omandi-, kontrolli- või rahastamisstruktuuri, sealhulgas kolmanda riigi või kolmanda riigi ettevõtja otsest või kaudset mõju . Samuti võib arvesse võtta ettevõtja allumist kolmanda riigi õigusele, mis võib kohustada ettevõtjat võimaldama juurdepääsu tundlikule teabele või seda avaldama; • artikli 66 lõige 4 võimaldab julgeolekuriskide maandamise nõudeid ja meetmeid rakendada muu hulgas tehnilistes kirjeldustes, pakkujate valikukriteeriumides, pakkumuste hindamise kriteeriumides ning hankelepingu täitmise tingimustes; • artikli 26 lõige 1 alapunkt g) võimaldab kõrvaldada ettevõtja ka salastatud või mitteavaliku	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	riikliku julgeolekuhinnangu põhjal; • artikkel 67 võimaldab julgeolekuriski ilmnemisel lepingu täitmise ajal rakendada ettevõtja suhtes meetmeid, sealhulgas ettevõtja lepingu täitmisest kõrvaldada või lepingu lõpetada. Kavandatavad muudatused on positiivsed, luues senisest selgema aluse julgeolekuohtude arvestamiseks ja hindamiseks erinevates riigihangetes (näiteks turvasüsteemide, sidevahendite, pilveteenuste, biomeetriliste lahenduste, seiretehnoloogia ja kriitilise tarkvara hankimisel).	
	2. Tarnekindlus ja kriisivalmidus Eesti soovis, et hankijad saaksid eelistada Euroopa Majanduspiirkonna ja usaldusväärsete partnerite päritolu tooteid ning teenuseid sektorites, kus esineb reaalne julgeolekurisk või kriitiline sõltuvus. Hindame, et eelnõu läheb selles osas isegi kaugemale, luues tervikl iku tarnekindluse ja vastupidavuse raamistiku (artikkel 69), võimaldades muu hulgas nõuda tarnijate ja geograafiliste tarneallikate mitmekesistamist, sõltuvuse piiramist ühest kolmandast riigist või ühest ettevõtjast , varude hoidmist Euroopa Liidus , talitluspidevuse ja taasteplaane , varuosade, komponentide, tarkvarauuenduste ja testimisvahendite jätkuva kättesaadavuse tagamist , kriisiolukorras tootmis- või teenindusmahu kiire suurendamise võimekust, tarneahela läbipaistvust ja jälgitavust. Positiivne on ka see, et meetmed ei piirdu üksnes pakkuja ehk ettevõtja päritoluga. Hankija saab hinnata kogu tarneahelat ja selle tegelikku vastupidavust. Eelnõu artiklid 70 –76 loovad ühise nn Euroopa- eelistuse raamistiku. Siseministeeriumi valitsemisala jaoks toob see kindlasti leevendust küsimuses, kas ja millistel tingimustel võib piirata näiteks kõrge riskiga kolmandast riigist pärit turvakaamerate, sidekomponentide, droonide, serveriseadmete või tarkvaralahenduste pakkumist.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
	3. Julgeolekumõõtme esiletõstmine Eesti seisukohtades Siseministeerium toetab eelnõu põhimõtteid ning manuses kirjeldatud Eesti seisukohti, mis aitavad tugevdada julgeolekut ning võimaldavad paremini tuvastada ja välistada ebausaldusväärseid pakkujaid ja tooteid. Positiivsena hinnatakse eelkõige eelnõus sisalduvaid lahendusi, mis aitavad vähendada julgeolekuohte ja strateegilisi sõltuvusi ning tugevdada avaliku sektori vastupanuvõimet. Siseministeeriumi hinnangul võiks kaaluda Eesti seisukohtades julgeolekut ja strateegiliste sõltuvuste vähendamist käsitlevate punktide 1.6 ja 1.7 esiletõstmist ning nende paigutamist seisukohtade algusossa. Tegemist on ühe Euroopa Komisjoni poolt eelnõu tutvustamisel esil e tõstetud põhieesmärgiga ning see omab Siseministeeriumi valitsemisala jaoks keskset tähtsust. Samas aga tooks välja mõned tähelepanekud, mida eelnõu ei arvesta või arvestab ebapiisavalt. Täpsemalt:	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
	1. Direktiividest on saanud määrus Eesti ei toetanud direktiivide asendamist määrusega, vaid	Arvestatud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	eelistas kolme direktiivi konsolideerimist üheks direktiiviks. Eesmärk oli säilitada liikmesriikidele piisav võimalus kohandada reegleid oma õigussüsteemi ja halduskorraldusega. Komisjoni ettepanek teeb vastupidist. Kolme direktiivi asemel võetakse vastu üks vahetult kohaldatav määrus ning suur osa detailidest jäetakse hilisematesse komisjoni delegeeritud ja rakendusaktidesse. Liikmesriikide võimalus kujundada riigisiseseid lahendusi väheneb märkimisväärselt. Sellega kaasneb risk, et riiklikke eripärasid ei saa riigisiseselt piisavalt täpsustada. Sellega külgnevalt sooviks kindlasti üle rõhutada ja see peab ka määrusest selgelt välja tulema, et riiklik julgeolek on liikmesriikide ainuvastutus ja selle kaitseks peab liikmesriikidel jääma ulatuslik kaalutlusõigus. Vahetult kohaldatava määruse puhul võivad ka igapäevased, praktilised küsimused hakata sõltuma Euroopa Liidu tasandi rakendusaktidest, standarditest ja Euroopa Kohtu tõlgendustest. Liikmesriigid peaksid saama kaasuda delegeeritud ja rakendusaktide sisu osas (praktiline vajadus). See aga toob paratamatult kaasa olukorra, kus protsessid muutuvad veelgi aeganõudvamaks. Kui siseriiklikult suudame seaduse rakendamisega seotud probleemide korral üpris kiiresti õiguslikud takistused ületada, siis siin võib tekkida oht, et kui meil on otsekohalduv määrus + komisjoni delegeeritud ja rakendusaktid, siis õiguslike probleemide lahendamine võtab edaspidi märkimisväärselt kauem aega. Riigihanke menetlustega seotud praktiliste probleemide lahendamine liigub kohapealt kaugemale.	seisukohapunktis 5.2.
	2. IKT-litsentside ja immateriaalsete kasutusõiguste eripära ei ole lahendatud Vastavalt Siseministeeriumi 24.11.2025 kirja s nr 5 -1/70-2 toodule, palus SMIT luua eraldi kategooria õiguste, immateriaalse kasutusõiguse või litsentside hankimiseks, samuti et standardsed ja mitteläbiräägitavad litsentsitingimused, näiteks EULA, ei muuda pakkumust tingimuslikuks, võimaldada IKT litsentside hankimiseks ühe-etapiline lihtsustatud või erimenetlus ning täpsustada, kas tarkvaralitsentse käsitatakse riigihangete kontekstis asja, teenuse või eraldi õiguse liigina. Eelnõu reguleerib küll intellektuaalomandi õiguste jaotust artiklites 62 –64 ning lubab ainuõiguse tõttu kasutada erandmenetlust, kuid ei loo eraldi hankelepingu liiki ega menetlust standardsete turul olevate litsentside ostmiseks. Kas see teema saab lahendatud nt CPV koodide tasandil (nt et standardsed turulitsentsid lähevad eriregulatsiooni alla)? Samas tuleb CPV koodidega külgnevalt märkida, et eelnõu ei sisalda CPV koodide tegelikku uuendust, uuendamise ajakava ega siduvat menetluslikku kohustust, eelnõus märgitakse üksnes CPV ajakohastamise vajadust.	Arvestatud seisukohapunktides 5.1 ja 5.6.
	3. Riiklik andmeruum (NPPDS) Digitaliseerimine loob tõhususe, kuid ka väga suure st	Osaliselt arvestatud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	andmekontsentratsioonist tuleneva riski. Täpsemalt, küsimusi tekitab riikliku andmeruumi kogutava teabe ulatus ja selle avaldamine kuivõrd liigne avaldamine võib kujutada endas tänasel tehisintellekti ajastul , potentsiaalset julgeolekuohtu. Eelnõu küll lihtsustab menetlusliikide süsteemi ja selles on mitmeid positiivseid aspekte, kuid lisab teisalt uusi kohustusi, millega kaasneb oht, et andmetöötlusruumi võib jõuda (või, täpsemini öeldes – peab jõudma) ka tundlik teave. Artikli 111 lõige 2 lubab küll teatava teabe avalikustamata jätta (kui avaldamine kahjustaks õiguskaitset; oleks vastuolus avaliku huviga; kahjustaks ettevõtja õigustatud ärihuve; kahjustaks ausat konkurentsi), kuid samas tuleb selline teave riiklikku andmeruumi siiski kanda (tõsi - märkega, et tegemist ei ole avalikult kättesaadava teabega). On mõistetav, et andmete andmeruumi kandmine ei võrdu küll alati nende avalikustamisega (avaldamisega), kuid tundlik teave võib ikkagi jõuda laiemasse andmetöötlussüsteemi ning kas on tagatud selle süsteemi täielik töökindlus, sh et need andmed kuhugi ei leki. Siin peab olema väga tähelepanelik.	seisukohapunktides 5.1 ja 5.5.
	4. Kohustuslik kvaliteedi osakaal pakkumuste hindamisel Eesti ei toetanud üldisi kohustuslikke kvaliteedi miinimumnäitajaid (väljaarvatud keskkonnahoidlikes hangetes) ning soovis säilitada hankijale õiguse hinnata pakkumusi vajaduse korral ainult hinna alusel. Eelnõu artikkel 98 muudab parima hinna ja kvaliteedi suhte üldreegliks ning näeb kvaliteedikriteeriumidele ette vähemalt 30% osakaalu, tööjõumahukates lepingutes vähemalt 50% osakaalu ja ainult hinna alusel hindamise puhul selle erandi põhjendamise kohustuse. Üldprintsiibis tuleb nõustuda, et kvaliteedi arvestamine paljudes riigihangetes on hädavajalik, kuid probleem on , et soovitakse seada kohustuslik ühtne protsendimäär. Näiteks standardse kütuse, elektrienergia, tavapärase litsentsi , kontoritarbe, üheselt standardiseeritud seadme või varuosa puhul võib kvaliteet olla täielikult tagatud riigihanke tingimustega. Kunstliku kvaliteedikriteeriumi loomine võib suurendada vaidlustusriski ning menetluse pikkust. Eelnõu küll lubab erandit, kui kvaliteet on tagatud riigihankes seatud tingimustega, kuid see tuleb siiski alati eraldi täiendavalt põhjendada, mis praktikas tähendab hankijale lisatööd, samuti küsimust, kas kvaliteedikriteeriumi mitte rakendamist saab vaidlustada või on tegemist formaalse nõudega (rakenda või lihtsalt põhjenda). Paralleeliks näide hanke osadeks mittejagamise põhjendamisest, kus see hetkel kehtivate direktiivide vastuvõtmisel kandis endas eesmärki parandada ja suurendada VKE -de juurdepääsu riigihangetele. Samas, täna me lahendame jätkuvalt probleemi, et VKE -de juurdepääsu tuleb parandada ja suurendada, mis näitab, et selline lähenemine ei toimi.	Arvestatud seisukohapunktis 5.4.
	5. Kahe aasta pikkune üleminek Määruse kohaldamine on kavandatud kaks aastat pärast	Osaliselt arvestatud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	jõustumist , mis võib olla tehniliselt liiga lühike. Selle aja jooksul tuleks mh luua riiklik riigihangete andmeruum , kohandada riigihangete register, koolitada hankijad uute menetluste, julgeolekunõuete ja andmekohustuste kasutamiseks , kohandada asutuste sisemised korrad , tüüpdokumendid ja lepingumudelid , luua siseriiklikud reeglid määruse kohaldamisalasse mittejäävate riigihangetega seonduvalt. Eelnõu enda mõjuhinnang nimetab takistustena riiklike platvormide erinevust, liikmesriikide ebaühtlast digiküpsust, andmekvaliteedi puudusi ja struktureerimata hankedokumente. Eesti tehniline lähtekoht on küll tugev, kuid mõistlik oleks taotleda kas etapiviisilist kohaldamist või pikemat, nt vähemalt kolme aasta pikkust tehnilist üleminekuaega , Euroopa Liidu poolset rahastamist ja erandit olukorras, kus Euroopa tasandi teenused ja/või rakendusaktid ei ole õigeaegselt valmis. Üleminekuaja ebapiisavusega korreleerub mh tõsisasi, et teatud osa tegelikust regulatsioonist kujuneb alles hilisemates komisjoni aktides. Täpsemalt, eelnõu annab Euroopa Komisjonile ulatuslikud volitused kehtestada hiljem erinevaid täpsemaid nõudeid, sealhulgas kohustuslikke julgeolekunõudeid, kohustuslikke tarnekindlusnõudeid, kohustuslikke keskkonnanõudeid, Euroopa-eelistuse kohustusliku rakendamise juhtumeid, elektroonilise sobivuse teenuse üksikasju, andmeruumi andmekoosseisu, koostalitlusstandardeid, hanketeadete ja kokkuvõtete täpset sisu. See tähendab, et määruse eelnõu põhiteksti võimalikku positiivset või negatiivset mõju on keeruline lõplikult hinnata.	seisukohapunktis 5.10.
	6. Edasine kaasamine Siseministeerium peab oluliseks olla kaasatud määruse edasistesse aruteludesse ning Eesti seisukohtade kujundamisse nii Euroopa Liidu läbirääkimiste käigus kui ka määruse võimaliku rakendamise ettevalmistamisel. Seda eelkõige julgeoleku, tarnekindluse, strateegiliste sõltuvuste vähendamise ning kriitilise taristu kaitsega seotud küsimustes.	Teadmiseks võetud
Transpordiamet	Transpordiamet toetab Euroopa Liidu riigihankeõiguse lihtsustamist, suuremat menetluslikku paindlikkust ja ettevõtjate halduskoormuse vähendamist. Samas peame oluliseks, et uute reeglite väljatöötamisel arvestataks taristuvaldkonna eripäradega, sealhulgas pikaajaliste lepingute, piiratud konkurentsi ja teenuste toimepidevusega. Samuti ei tohiks uued reeglid muuta Eesti riigihangete süsteemi senisest keerulisemaks ega vähendada meil juba tehtud lihtsustuste mõju. Sellest lähtudes teeme järgmised ettepanekud: Võimaldada täieliku pöördmenetluse kasutamist Artiklid 28, 34–35 ja 40 Hankijal peab olema võimalus esmalt hinnata pakkumusi ja kontrollida põhjalikult üksnes selle	Arvestatud seisukohapunktides 5.3 ja 5.1.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	pakkuja kvalifikatsiooni, kõrvaldamise aluseid ja pakkumuse vastavust, kellega soovitakse leping sõlmida. Kui pakkumus ei vasta nõuetele, saab liikuda järgmise pakkuja juurde. Kõigi pakkujate põhjalik kontrollimine suurendab põhjendamatult halduskoormust, eriti suure osalejate arvuga hangetes. Vajaduse korral peab olema võimalik hindamistulemused ümber arvutada ja tagada pakkujate õiguskaitse.	
	Lihtsustada dünaamilise menetluse kaudu tehtavaid kordusoste Artiklid 36–40 Võimaldada ühendada konkreetse ostu nö huviavalduste ja pakkumuste esitamine üheks etapiks. Lihtsamate ostude puhul võiks pakkumistähtaeg olla üldjuhul vähemalt viis kalendripäeva, keerukamate puhul pikem.	Arvestatud seisukohapunktis 5.3.
	Võimaldada kvaliteeti tagada ka tehniliste ja lepinguliste nõuetega Artiklid 98–99 Hankijale peab jääma võimalus otsustada, kas kvaliteeti on mõistlikum tagada hindamiskriteeriumide, tehniliste nõuete või lepingu täitmise tingimustega. Põhjendatud juhul peab olema võimalik kõrvale kalduda kvaliteedikriteeriumide kohustuslikust miinimumosakaalust. Projekteerimise ja järelevalve puhul võib meeskonna kvaliteedi hindamine olla vajalik. Samas saab standardsete tööde kvaliteeti sageli paremini tagada selgete tehniliste nõuete, vastuvõtukatsete ja garantiidega. Nii öelda kunstlike kvaliteedikriteeriumide kehtestamine suurendaks üksnes vaidluste riski.	Arvestatud seisukohapunktis 5.4.
	Keskkonna- ja sotsiaalnõuded peavad arvestama valdkonna eripäradega Artiklid 50–58 ja 104 Kohustuslikud keskkonnanõuded tuleks kehtestada järk-järgult, arvestades turu valmisolekut ja valdkonna eripärasid. Vajalikud on selged juhised ja võimalus kasutada samaväärseid tõendeid. Sotsiaalnõuete kontrollimisel tuleks võimalikult palju kasutada olemasolevaid riiklikke andmeid, mitte panna kogu kontrollikohustust hankijale. Näiteks ringmaterjalide kasutamisel teedeehituses tuleb arvestada ka materjali vastupidavust, transpordikaugust, ohutust ja kogukulusid. Nõuded peavad olema sisuliselt täidetavad ega tohiks põhjendamatult piirata konkurentsi. Julgeolekunõuded ja Euroopa eelistus peavad olema selged ning proportsionaalsed Artiklid 66–75 ja artikli 147 p 14 Euroopa Liidu tasandil tuleks välja töötada ühtsed julgeolekuriskide hindamise juhised ja tagada	Arvestatud seisukohapunktides 5.5 ja 5.7.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	hankijatele usaldusväärne teave ettevõtjate päritolu, kontrollisuhete ja rahvusvaheliste hankekohustuste kohta.	
	Euroopa eelistuse rakendamisel peaks tavahangetes jääma hankijale kaalutlusõigus ja kohustuslike piirangute puhul olema ette nähtud erandid olukordadeks, kus nõuetele vastavaid pakkumusi või mõistlikke alternatiive ei ole. Transpordivaldkonna toimepidevus sõltub mh varuosade, tarkvarauuenduste ja hooldusteenuste kättesaadavusest. Uued nõuded ei tohiks tekitada ebaproportsionaalset halduskoormust ega põhjendamatult piirata konkurentsi.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
Riigihangete vaidlustuskomisjon (VAKO)	Vaidlustuskomisjon mõistab Eelnõu poliitilisi eesmärke ning toetab riigihangete tõhustamise püüdlusi, kuid mitte kõik kavandatud muudatused ei täida meie hinnangul lihtsustamise eesmärki ja tekitavad küsimusi õiguskaitse tõhususe seisukohast (vaidlustusmenetlused muutuvad tõenäoliselt keerulisemaks, pikemaks, ettearvamatumaks, kuna hindama tuleb hakata kaalutlusotsuseid). 1. Hankijate kaalutlusõiguse märkimisväärne suurenemine ja läbirääkimiste laialdane kasutamine Eelnõu annab hankijatele senisest oluliselt ulatuslikuma kaalutlusruumi ja läbirääkimiste pidamise õiguse. Selline lähenemine võib küll suurendada menetluste paindlikkust ja hankija võimalust saada lõpuks seda, mida ta tegelikult soovib , kuid vähendab samaaegselt läbipaistvust, tõstatades küsimuse pakkujate võrdsest kohtlemisest ning raskenda des hankijate tegevuse (otsuste) kontrollimist. Sellised vaidlused eeldavad mahukat faktilist analüüsi ning suurendavad menetluste keerukust. Vaidlustusmenetlused muutuvad pikemaks, kulukamaks ja tulemus vähem prognoositavaks. Eelnõu alusel nihkub vaidluste raskuskese üha enam väärtushinnangutele , millel põhinevate otsuste õiguspärasuse kontrollimine võib kaasa tuua pikemaid menetlusi, suuremaid kulusid ning vähem etteaimatava vaidlustus - ja kohtupraktika. Innovatsiooni, vastupidavuse, julgeoleku, Euroopa lisandväärtus e ja kestlikkuse eesmärkide saavutamise viisid ning nende hindamise alused ei ole Eelnõus alati piisavalt selgelt määratletud ega objektiivselt mõõdetavad.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.3.
	2. Eelnõu eesmärkide tegelik realiseerumine riigihangetes on küsitav Eelnõu eesmärgid on ambitsioonikad ning riigihangetele soovitakse anda üheaegselt mitu rolli (nt innovatsiooni toetamine , kliima- ja keskkonnaeesmärkide saavutamine , sotsiaalpoliitiliste eesmärkide täitmine , julgeoleku ja strateegilise autonoomia tugevdamine). Vaidlustuskomisjoni hinnangul ei ole selge, kas kõiki neid eesmärke on võimalik samaaegselt riigihangete kaudu tõhusalt saavutada,	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.7 ja 5.5.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	kahjustamata sealjuures riigihankeõiguse üldüõhimõtteid (võrdne kohtlemine , läbipaistvus, proportsionaalsus ja konkurents) ja kas nende eesmärkide saavutamist riigihankes (sh saavutamist kuidagi teistmoodi või tõhusamalt) saab nõuda vaidlustusmenetluse kaudu.	
	3. Vaidlustuskomisjon leiab, et eelistatav oleks direktiivi vorm, mitte vahetult kohaldatav määrus Riigihankeõigus on olemuselt keerukas ning pidevalt arenev õigusvaldkond. Vahetult kohaldatav määrus võib küll suurendada ühtsust Euroopa Liidus, kuid samas vähendab liikmesriikide võimalusi kohandada regulatsiooni oma õiguskorra ja institutsionaalse korraldusega. Seetõttu ei pruugi ühe ulatusliku ja vahetult kohaldatava määruse kehtestamine tähendada riigihankereeglite lihtsustamist. Direktiivipõhine süsteem jätab liikmesriikidele suurema paindlikkuse ning võimaldab regulatsiooni 2 (2) agiilsemalt kohandada nii riiklike eripärade kui ka kiiresti muutuvate ühiskondlike ja majanduslike vajadustega, rääkimata sellest, et direktiivi korral saaks asjakohased nõuded koondada riigisisesesse riigihankeid reguleerivasse õigusakti, samas kui määruse puhul tuleks hankijal lähtuda nii vahetult kohaldatavast määrusest kui ka seda täiendavast riigisisesest õigusest.	Arvestatud seisukohapunktides 5.2 ja 5.3.
	4. Parima hinna ja kvaliteedi suhte kohustuslik rakendamine Eelnõu näeb ette nn kvaliteedikriteeriumide laialdast ja kohustuslikku rakendamist. See võib olla õigustatud teatud riigihanke esemete puhul, kuid üldises perspektiivis paneb see nii hankijatele kui pakkujatele täiendava koormuse ning ei muuda hankeprotsessi kindlasti lihtsamaks ega kiiremaks. Kvaliteedikriteeriumide kasutamine ei ole kõigi hankeesemete puhul põhjendatud. Standardsete ja turul laialdaselt kättesaadavate asjade ja teenuste puhul tagavad kvaliteedi tavaliselt tehniline kirjeldus ja lepingutingimused ning hinnapõhine hindamine on lihtsam, kiirem ja piisavalt läbipaistev. Ettepanek võimaldab küll nõudest kõrvale kalduda, kuid see eeldab hankijalt põhjendust, mis muutub omakorda vaidluse esemeks. Kvaliteedikriteeriumide laialdane kasutamine muudab hindamise ka subjektiivsemaks. Kvaliteedipunktide andmine on suures osas hankija kaalutlusotsus, mille kontrollimine on vaidlustusorganile reeglina keerukam kui hinnapõhise hindamise kontrollimine ja sõltub väga palju ka hankija oskustest asjakohaseid kriteeriume kehtestada. Vaidlusi tuleb seetõttu rohkem, need on sageli seotud pakkuja ärisaladusega, ja need on valdkonnaspetsiifilisemad, mistõttu menetlused pikenevad ja nende tulemus muutub raskemini ettenähtavaks. Ebaselgust võivad tekitada ka töömahukatele lepingutele kehtestatud erinõuded, mille kohaldamise tingimused ei ole piisavalt selged. Parima hinna ja kvaliteedi suhte kasutamine peaks jääma hankija otsustada või vähemalt peaks olema	Arvestatud seisukohapunktis 5.4.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	selgelt määratud juhud, mil kohustuslikku nõuet ei kohaldata.	
	5. Euroopa innovatsiooniakti ettepaneku (COM(2026) 567) ja Eelnõu kohaldamisalade piiritlemine Samaaegselt esitatud Euroopa innovatsiooniakti ettepanek kehtestab teadus - ja arendustegevuse hangetele eraldi korra, mis jääb Eelnõu kohaldamisalast välja. Euroopa innovatsiooniakt ei käsitle nende hangete õiguskaitset ning seetõttu on ebaselge, kas ja millises menetluses saab pakkuja neid hankeid vaidlustada. Lisaks võib tekkida vaidlusi selle üle, kumma akti alla konkreetne hange kuulub. Vaidlustuskomisjon peab oluliseks, et aktide omavaheline piir oleks üheselt selge.	Arvestatud seisukohapunktis 5.6.
	6. Salastatud teave ja julgeolekukaalutlused Eelnõu võimaldab pakkujaid kõrvaldada julgeolekukaalutlustel, tuginedes m h salastatud või mitteavalikule teabele. Samas ei käsitle ettepanek, kuidas selliseid otsuseid saab vaidlustada ja kuidas tagada pakkujale piisav teave oma õiguste kaitsmiseks. Vaidlustuskomisjon peab vajalikuks, et ka sellistel juhtudel oleks tagatud tõhus õiguskaitse, sh eeldab tõhus õiguskaitse ka vaidlustusorgani juurdepääsu otsuse aluseks olnud (salastatud) teabele.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.5 ja 5.3.
	7. Digitaalsed lahendused Eelnõu näeb ette mitmeid automatiseeritud ja komisjoni hallatavaid lahendusi, s h pakkujate algoritmilise valiku. Vaidlustuskomisjoni jaoks jääb ebaselgeks, kuidas on tagatud selliste otsuste läbipaistvus, põhjendatus ja õiguspärasuse kontroll , sh kellele omistatakse automatiseeritud lahenduse kasutamisel tehtud otsuste korral vastutus tagajärgede eest.	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.
Politsei- ja Piirivalveamet (Siseministeeriumi kaudu)	PPA seisukohad Euroopa Liidu riigihangete määruse eelnõu kohta: Olulisemad ja positiivsemad muudatused on ühtne ja lihtsam õigusraamistik. Praegu olemasolevad kolm kehtivat direktiivi (2014/23, 2014/24 ja 2014/25) asendatakse ühe vahetult kohaldatava määrusega, mis peaks vähendab Euroopa Liidu liikmesriikide erinevast ülevõtmisest tulenevat killustatust ja õiguslikku ebakindlust. Esiteks lihtsustatakse hankemenetlust: põhilisteks hankemenetluse liikideks jäävad avatud hankemenetlus ja dünaamiline hankemenetlus, lisandub innovatsiooni hankemenetlus. Teiseks läbirääkimised soovitakse muuta oluliselt lihtsamaks. Kolmandaks turukonsultatsioonide kasutamist soodustatakse ja selgitatakse. Väiksem koormus ettevõtjatele. Käibenõuded muutuvad piiratumaks. Varasema avaliku sektori kogemuse nõudmist piiratakse.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.1, 5.4, 5.5 ja 5.9. Määruse pooldamine mitte arvestatud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	Hindamiskriteeriumid peavad olema rangelt proportsionaalsed. Digitaalne "ainult üks kord" põhimõte. Tahetakse luua EL-i tasandi elektrooniline kvalifitseerimisteenus. Näiteks ettevõtted esitavad oma tõendid ühe korra ning neid kasutatakse eri hangetes uuesti. Võib oluliselt vähendada piiriülest halduskoormust. Parem andmepõhisus ja läbipaistvus. Luuakse riiklikud ja ELi tasandi riigihangete andmeruumid. Paraneb järelevalve, korruptsiooniriskide tuvastamine ja turuanalüüs. Innovatsioonihangete tugevdamine. Uus innovatsioonimenetlus võimaldab hankida lahendusi ühiskondlike probleemide lahendamiseks enne, kui konkreetne toode või teenus on turul olemas. · Peamised ohukohad on järgmised: Euroopa eelistuse (European Preference) regulatsioon. Hankijatele antakse võimalus eelistada Euroopa Liidust pärit pakkujaid, kaupu ja teenuseid. Euroopa Komisjon võib teatud juhtudel muuta sellised piirangud kohustuslikuks, kuid see võib vähendada konkurentsi väikestel turgudel nagu Eesti ning riigihankes suurendada pakkumuse maksumust. BPQR (Best Price-Quality Ratio) vaikimisi kohustus. Hanked tuleb üldjuhul korraldada parima hinna-kvaliteedi suhte alusel. Kvaliteedikriteeriumide minimaalne osakaal peab olema vähemalt 30%, tööjõumahukatel hangetel 50%. Riigihanke praktikas võib see muuta hindamise keerukamaks ning kasvatada vaidlustuste riski. Hankijad teavad, et pakkujad oskavad hindamiskriteeriumidega mängida (subsideerimine jne). Väga mahukas strateegiliste eesmärkide pakett. Keskkonna-, sotsiaal-, innovatsiooni-, julgeoleku-, vastupidavuse- ja Euroopa eelistuse nõuded koonduvad samasse raamistikku. See võib vähendada lihtsustamise eesmärgi tegelikku mõju. Euroopa Komisjoni ulatuslikud volitused. Komisjon saab paljudes valdkondades kehtestada täiendavaid nõudeid delegeeritud õigusaktidega. Liikmesriikide mõju tulevastele sisulistele muudatustele võib väheneda. Võimalikud halduskoormuse või rakendamise riskid. Digilahenduste rakendamise risk. Eesti peab ühendama oma registrid, hankesüsteemid ja andmeruumid ELi ühise taristuga, mis võib tuua kaasa suure ressursikulu. Koormuse kasvu IT arendusele. Näiteks meil on hetkel praegugi murekohti riigihangete korraldamisel ja nende ühildamisel RHR-ga (erimenetlused nagu väljakuulutamiseta menetlused, innovatsiooni hanked jms). Lisaks tekivad siis ka uued aruandlus- ja andmeedastuskohustused. Andmeid tuleb koguda kogu hankelepingu elutsükli kohta. See võib tähendada, et Eesti riik peab looma avaliku elektroonilise suuremahulise	

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	hankeandmete süsteemi, mis koondab kokku regulaarse seire ja selle aruandluse. Selle kõigega suureneb ka vastava kompetentsivajaduse kasv, sest julgeoleku-, vastupidavuse-, innovatsiooni- ja kvaliteedikriteeriumide rakendamine nõuab oluliselt suuremat ekspertiisi. See võib tähendada, et näiteks valdadel ja väiksematel maaüksustel võib hankimisel suutlikkusest ja võimekusest puudu jääda. Muudatused võivad kaasa tuua vaidlustuste sagenemise. Subjektiivsem kvaliteedihindamine võib põhjustada rohkem vaidlustusi kui tavaline madalama maksumusega hindamise mudel. Julgeoleku- ja päritolukontroll. Pakkujate, alltöövõtjate ja toodete päritolu kontroll muutub oluliselt keerukamaks. Täpsustada ja muudatusi võiks küsida järgmiste küsimuste kohta: Mida toob kaasa Euroopa eelistuse paindlikum rakendamine. Kas on tagatud selged erandid väikeste turgude ning vähese konkurentsi juhtudeks. Säilitada suurem paindlikkus ja võimaldada kasutada madalaimat hinda standardsete kaupade ja teenuste puhul. Vähendada kohustuslikku kvaliteedi hindamise osakaalu miinimummäära. Täpsustada võiks ka nö digirakenduste üleminekuperiood (millal tuleb EL IT lahendusega liituda ja mis ajaraam sellel antakse). Tähtajad võiksid olla pikemad. Kas on tagatud EL rahaline ja tehniline tugi registrite ühendamiseks. Piirata komisjoni delegeeritud volitusi, st täpsemad tingimused, millal komisjon võib muuta keskkonna-, julgeoleku- või Euroopa Liidu eelistuse nõuded kohustuslikuks. Tagada väikeste hankijate kaitse (Eesti on väike riik). Samuti lihtsustatud nõuded kohalikele omavalitsustele ja väiksematele hankijatele. Kui eesmärk on bürokraatia vähendamine, siis võiks olla ka eesmärk digibürokraatia vähendamiseks, näiteks vähem aruandlust ja kui aruandlus on, siis see võiks olla standardiseeritud. Andmeruumide ja andmekogumise proportsionaalsus. Millised saavad olema piirangud kogutavale infole. Täpsemate piirangute seadmine. Dubleeriva aruandluse vältimine, nt ühtesid andmeid ei peaks esitama mitmes kohas ja kui võimalik, siis need andmed võiksid üle kanduda, mis on juba süsteemi esitatud. Asutusesiseseks kasutamiseks kinnitatud andmete kaitse – sellele tuleks mõelda, kas ja kuidas need andmed jäävad nähtavaks ja millises osas. Julgeolekunõuete täpsustamine. Selged kriteeriumid, millal tuleb rakendada julgeoleku- ja vastavusnõudeid. Vältida tuleks olukordi, kus hankijad pannakse olukorda ise riske hindama, st ei tohiks ära unustada, et pakkumuse tegemisel on oma pakkumuse tõendamise kohustus pakkujal, mitte hankijal. Hankijatel ei tohiks tekkida olukordi, kus hankijad peavad ise tegema keerulisi	

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	geopoliitilisi riskihinnanguid. Samas sisaldab uus määrus väga ulatuslikke julgeoleku, vastupidavuse ja tarnekindluse nõudeid, mida tuleb rakendada tavapärastes avalikes hangetes, eriti kriitilise taristu, küberturbe, tervishoiu, energia, transpordi ja digitaristu valdkondades. See määrus ei hõlma kaitse- ja julgeolekuvaldkonna riigihankeid, kuid vaatasin, et tavapärastesse riigihangetesse lisatakse uus peatükk "Security and Resilience" (julgeolek ja vastupidavus), mis võimaldab või kohustab hankijaid arvestama näiteks: kriitilise taristu kaitset; küberturvalisust; tarneahelate sõltuvusi kolmandatest riikidest; spionaaži ja sabotaaži riske; kolmandate riikide mõjutustegevust; varustuskindlust ja kriisivalmidust. Täpsustada võimalusi tugineda pädeva riikliku asutuse kesksele julgeolekuriski hinnangule. Kui tarnija, tootja, toode või tehnoloogia on sellise hinnangu (otsus/määrus) alusel kõrge riskiga, peaks sellest tulenev õiguslik mõju hankijatele olema selgelt reguleeritud. (Sarnast keskse riskihinnangu mudelit kasutatakse alates 2026 Poolas IKT-valdkonnas) - veidi täiendab ettepanekut nr 1.6 Hankijal peaks olema võimalus kontrollida kogu tarneahelat. Õigus kehtestada hanketingimustesse piiranguid mitte ainult pakkujale ja alltöövõtjale, vaid ka nt tootjale, tarnijale, teenuseosutajatele vms, kellel võib olla juurdepääs süsteemidele või andmetele. (Hetkel ei ole hankijal võimalust tagasi lükata Eesti pakkuja pakkumust, kuigi me teame, et ta pakub Hiinast pärinevaid seadmeid)	
	Kokkuvõttes võib öelda, et ettepaneku suurimad eelised on menetluste lihtsustamine, ühtne EL raamistik ja digitaliseerimine. Suurimad riskid on Euroopa eelistuse mehhanismid, kohustuslikum kvaliteedipõhine hindamine ning väga ulatuslikud uued digi-, andme- ja julgeolekukohustused.	Arvestatud seisukohapunktides 5.1 ja 5.3.
	Kriitilise taristu hanked. Näiteks PPA-s on juba kohapeal käinud Enefit AS, kes on soovinud abi riigihangete korraldamisel ja nende puhul saab öelda, et tegemist on Eesti Vabariigi seisukohalt kriitilise taristuga. Kindlasti on see uus tingimus, millega tuleb meil arvestada kriitiliste taristute juures. See eeldab muidugi, et enne on hankija määratlenud kriitilise üksusena näiteks energia, side, tervishoiuga, transpordiga, toitlustamisega või toiduvarudega seotud asutused jne), siis saab ka nende taristute juures arvestada või nende hangetega seotud asjad ostmisel arvestada	Arvestatud seisukohapunktides 5.5 ja 5.8.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	tarnekindluse ja vastupidavuse nõuetega. Kõrge riskiga tarnijate välistamine. Hankijad peavad välistama teatud „high-risk supplier“ kategooriasse kuuluvad pakkujad IKT-komponentide hangetes.	
	Euroopa eelistus. Julgeoleku ja strateegilise autonoomia eesmärgil võimaldatakse eelistada EL päritolu pakkujaid ja tooteid.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
	Julgeolekunõuded alltöövõtjatele. Julgeolekuriskiga hangete puhul saab hankija nõuda kontrolli ka alltöövõtjate üle ning nende väljavahetamist.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
	Kaitse- ja julgeolekuvaldkonna seisukohast võiks tõstatada küsimused: millal täpselt loetakse hange „julgeolekuriskiga hankeks“; kuidas hinnata kolmandate riikide mõju või omandistruktuurist tulenevaid riske; kui suur on hankija vastutus julgeolekuhindamiste tegemisel; kuidas vältida olukorda, kus julgeolekunõuded dubleerivad olemasolevaid NIS2, CER (NIS2 digitaalsele turvalisusele ja CER füüsilisele toimepidevusele) või kaitsevaldkonna nõudeid; kas väiksemate liikmesriikide turul jääb Euroopa eelistuse rakendamisel piisavalt konkurentsi. Seega kokkuvõttes: klassikalisi sõjalisi kaitsehankeid ettepanek otseselt ei reformi, kuid julgeoleku- ja vastupidavusnõuded laienevad väga tugevalt tsiviilsektori riigihangetele ning võivad praktikas mõjutada ka mitmeid kaitse- ja julgeolekuga seotud tarneahelaid ja kriitilise taristu riigihankeid.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
Eesti Tööandjate Keskliit	Kokkuvõttes hankemenetluste lihtsustamist, regulatsiooni ühtlustamist ja digilahenduste arendamist toetatakse, kuid muudatuste rakendamisel tuleb vältida täiendavat halduskoormust, põhjendamatuid tõendamisnõudeid ning valitsussektori kulude ebaproportsionaalset kasvu. Riigihangete reguleerimisel tuleb seega otsida mõistlikku tasakaalu avalike teenuste kvaliteedi ja hinnatõusu vahel. Kuivõrd Euroopa riikide ja hankevaldkondade vajadused võivad olla erinevad, siis ei pea me mõistlikuks riigihankeid reguleerida määruse tasandil. Leiame, et kirjeldatud eesmärke on võimalik lahendada ka direktiividega. Järgnevalt esitame kokkuvõtte laekunud tagasisidest:	Arvestatud seisukohapunktides 5.1 ja 5.2.
	1. Lihtsam ja ühtsem regulatsioon Hankemenetluste lihtsustamist ja regulatsiooni ühtlustamist toetatakse. Ettevõtjate jaoks on oluline, et ühtsem regulatsioon vähendaks tegelikult liikmesriikide ja hankijate erinevatest	Arvestatud seisukohapunktis 5.1

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	tõlgendustest tulenevat halduskoormust ega piirduks üksnes õigusaktide vormilise ühtlustamisega. Ühtsete nõuete kõrval tuleb tagada ka võimalikult ühetaoline ja praktiline rakendamine. Valdkondlike juhiste ja näidisdokumentide koostamist võib toetada juhul, kui need lihtsustavad hankijate ja pakkujate tegevust, aitavad vältida vaidlusi ega too kaasa uusi kohustuslikke menetlusi või tõendamisnõudeid. Standarditele, sertifikaatidele ja tehnilistele nõuetele vastavuse ning samaväärsuse tõendamine peab toimuma objektiivsetel ja ühetaolistel alustel. Tõendamisviiside määramisel tuleb säilitada proportsionaalsus ning võimaldada erinevaid usaldusväärseid tõendeid, vältides ettevõtjate tarbetut sertifitseerimis- ja testimiskulu. Ettepanek: Säilitada võimalikult selged ja ühetaolised nõuded ning vältida liikmesriikide ja hankijate täiendavaid menetlus- või tõendamisnõudeid. Valdkondlikke juhiseid ja metoodikaid tuleks koostada eelkõige olemasolevate ressursside piires ning koostöös ettevõtjatega, kui nende kasutamine aitab vähendada halduskoormust ja hankevigu.	
	2. Suurem paindlikkus hankijatele Läbirääkimiste laiem kasutamine ja väheoluliste vormiliste puuduste parandamise võimalus aitaksid täpsustada tehnilisi lahendusi ning vältida pakkumuste põhjendamatut tagasilükkamist. Samas võivad ebapiisavalt piiritletud läbirääkimised pikendada menetlusi, suurendada vaidlustuste arvu ning kasvatada nii hankijate kui ka pakkujate kulusid. Seetõttu peavad läbirääkimiste ulatus, tähtajad ja pakkumuses lubatud parandused olema selgelt määratletud. Toetada võib funktsionaalsete nõuete ja innovaatiliste lahenduste laiemat kasutamist, kui hankija kirjeldab soovitud tulemust piisavalt täpselt ning tagab pakkumuste võrreldavuse ja võrdse kohtlemise. Ilmselt pole mõistlik hankida arendusjärgus innovatsiooni, mis ei garanteeri tegelikult hangitava toote või teenuse kvaliteeti. Pikaajalistes lepingutes on sageli põhjendatud objektiivse hinnakorrigeerimise võimalus, kui selle tingimused, aluseks olevad näitajad ja ulatus määratakse ette kindlaks, näiteks üldkasutatava avaliku indeksi näol. Hinnakorrigeerimine ei tohi kujuneda kulude automaatseks ülekandmiseks valitsussektorile ega vähendada pakkuja vastutust pakkumuse realistlikkuse eest. Ettepanek: Määratleda selgelt läbirääkimiste ulatus ja tähtajad ning pakkumuses lubatud parandused. Pikaajaliste lepingute hinnakorrigeerimist tuleks võimaldada ainult erandlike ja objektiivselt tõendatavate muutuste korral ning viisil, mis ei suurenda põhjendamatult valitsussektori kulusid.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.3.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	3. ELi-ülene digitaalne hanketurg Hankesüsteemide parem ühendamine, andmete ühekordse esitamise põhimõte ja automaatne sobivuskontroll aitaksid vähendada ettevõtjate halduskoormust ning lihtsustada piiriülestes hangetes osalemist. Hankijad ei peaks nõudma ettevõtjatelt uuesti andmeid, mis on usaldusväärsetest registritest või teistest avalikest andmekogudest juba kättesaadavad. Samuti tuleb vältida olukorda, kus digitaliseerimise tulemusena tekivad uued andmete esitamise, vormindamise või süsteemidesse sisestamise kohustused. Andmete kasutamisel tuleb tagada ärisaladuse ja konkurentsitundliku teabe kaitse. Digilahendused peavad olema kasutatavad ka väiksematele ettevõtjatele ega tohi eeldada ebaproportsionaalseid infotehnoloogilisi investeeringuid. Ettepanek: Rakendada järjekindlalt andmete ühekordse esitamise põhimõtet ning arendada hankesüsteemide koostalitlusvõimet ja automaatset sobivuskontrolli. Uusi digilahendusi tuleks rakendada juhul, kui nende kogumõju vähendab hankijate ja pakkujate töökoormust ning rakenduskulud on oodatava kasuga põhjendatud.	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.
	4. Kvaliteedi suurem tähtsus Kvaliteedi ja elutsüklikulu suurem arvestamine võib olla põhjendatud eelkõige selliste toodete ja teenuste puhul, mille kasutusiga, töökindlus, hooldatavus või teenuse tase mõjutab oluliselt hanke kogukulu ja kasutusväärtust. Samas võivad subjektiivsed kvaliteedikriteeriumid vähendada hindamise läbipaistvust ja etteaimatavust. Sarnaste või sisuliselt võrreldavate pakkumuste väga erinev hindamine suurendab vaidlustuste ja pakkujate ebavõrdse kohtlemise riski. Kvaliteedikriteeriumid peavad seetõttu olema objektiivsed, mõõdetavad, kontrollitavad ja hanke esemega otseselt seotud. Kui nõutav kvaliteet on tehnilistes tingimustes piisavalt tagatud, peab säilima võimalus valida pakkumus madalaima hinna või madalaima kogukulu alusel. Pika kasutuseaga toodete puhul võib arvestada näiteks kasutusiga, garantiid, parandatavust, hoolduskulu, varuosade saadavust, kasutusmugavust ja muid kogukulu mõjutavaid näitajaid. Selliseid kriteeriume tuleks kasutada ainult siis, kui need on usaldusväärselt hinnatavad ega muuda hankemenetlust ebaproportsionaalselt keerukaks või kulukaks. Lõppkasutaja kaasamist hanke ettevalmistamisse võib pidada põhjendatuks, kui see aitab täpsustada tegelikke kasutusvajadusi ega too kaasa menetluse olulist pikenemist või täiendavat haldusstruktuuri. Ettepanek: Mitte kehtestada kõigile hangetele ühesugust kohustuslikku kvaliteedikriteeriumide	Arvestatud seisukohapunktides 5.4

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	miinimumosakaalu. Kvaliteedi osakaal tuleb määrata hanke eseme, eeldatava kasutusea, riskide ja majandusliku mõju põhjal. Eelistada tuleks objektiivseid ja võimalikult lihtsalt kontrollitavaid näitajaid.	
	5. Tugevam toetus strateegilistele eesmärkidele Keskkonna-, kestlikkus- ja muud strateegilised nõuded peavad olema vajalikud, proportsionaalsed, objektiivselt kontrollitavad ning seotud konkreetse hanke esemega. Toidutootmises võivad kvaliteedi, toiteväärtuse, mahetootmise, loomaheaolu ja päritoluga seotud kriteeriumid aidata väärtustada kvaliteetsemaid tooteid. Pika kasutuseaga toodete puhul võib arvestada parandatavust, vastupidavust, ringlussevõetavust ja materjalide päritolu. Sõidukihangetes võib arvestada energia- ja keskkonnatõhusust ning elutsüklikulu. Kaitsehangetes tuleb arvestada iseseisva kaitsevõime arendamise ja lokaliseerimise vajadusega. Riigihangete kaudu ei tohiks kehtestada ettevõtjatele uusi üldisi kestlikkusaruandluse kohustusi, mis lähevad ELi kehtivatest nõuetest kaugemale. Võimaluse korral tuleb aktsepteerida ettevõtja või tema kontserni olemasolevat aruandlust ja tõendeid. Ettepanek: Kestlikkusnõuded tuleb siduda hanke esemega ning viia kooskõlla ELi ettevõtlus- ja kestlikkusaruandluse nõuetega. Täiendavaid andmeid või tõendeid tuleks nõuda ainult põhjendatud vajaduse korral. Enne uute kohustuslike kriteeriumide kehtestamist tuleb hinnata nende mõju hankehindadele, konkurentsile, VKEde osalemisele ja valitsussektori kuludele.	Arvestatud seisukohapunktides 5.5 ja 5.7.
	6. Julgeoleku ja tarnekindluse tugevdamine Julgeoleku-, küberturvalisus- ja tarnekindlusriskide ning iseseisva kaitsevõime ja varustuskindluse väljaarendamise vajaduse arvestamine on vajalik. Kehtestatavad nõuded peavad olema riskipõhised, proportsionaalsed ja läbipaistvad ega tohi põhjendamatult piirata konkurentsi või innovaatiliste lahenduste kasutamist. Tehnoloogiliste lahenduste puhul võib olla põhjendatud tarkvara, pilveteenuste, ühendatud seadmete, kaamerate, sensorite ja telemaatikalahenduste turvalisuse hindamine. Füüsiliste toodete puhul võib arvestada tarneahela stabiilsust, oluliste komponentide või materjalide jälgitavust, varuosade saadavust ning hooldus- ja garantiiteenuse kättesaadavust. Nõuete täitmisel tuleb võimaldada samaväärsete turvameetmete ja usaldusväärsete tõendite kasutamist. Võimaluse korral tuleb tunnustada kehtivate ELi õigusaktide või rahvusvaheliselt tunnustatud standardite alusel väljastatud sertifikaate. Kaitsehangete puhul tuleb rohkem kasutada võimalusel tingimusi, mis aitaksid kohalikul kaitsetööstusel suurendada tootmisvõimekust. Ettepanek: Julgeoleku-, küberturvalisus- ja tarnekindlusnõuded peavad põhinema konkreetse	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	hanke tegelikel riskidel. Uusi tõendamisnõudeid tuleks kehtestada ainult juhul, kui olemasolevad sertifikaadid või vastavustõendid ei ole riski hindamiseks piisavad. Nõuete rakendamisel tuleb hinnata nende mõju konkurentsile, hindadele ja valitsussektori kogukuludele.	
	7. Euroopa eelistamise põhimõte Euroopa majandusjulgeoleku tugevdamine, strateegiliste sõltuvuste vähendamine ja Euroopa tootmisvõimekuse säilitamine on olulised eesmärgid. Samas tuleb arvestada, et ELis tegutsevate ettevõtjate tarneahelad on rahvusvahelised ning Euroopa turul pakutavad tooted võivad sisaldada kolmandates riikides valmistatud komponente. Liiga ranged või ebamäärased päritolunõuded võivad piirata ka Euroopa ettevõtjate osalemist, vähendada toodete valikut, suurendada hankehindu ning anda põhjendamatu eelise piiratud arvule tootjatele. Euroopa tootmisvõimekuse säilitamist võib arvestada objektiivsete kvaliteedi-, kestlikkuse, tarnekindluse, vastupidavuse, hooldusvõimekuse ja elutsüklikulu kriteeriumide kaudu. Sellised kriteeriumid ei tohiks olla varjatud päritolunõuded, vaid peavad kirjeldama hankija tegelikku vajadust ja pakutava lahenduse majanduslikku väärtust. Kaitsehangetes lokaliseerimise esimene prioriteet peaks olema tagada varustuskindlust võimalikeks konfliktideks. See ei tohi viia utoopiliste ja ebarealistlike plaanide rahastuseni. Ettepanek: Euroopa eelistamise meetmed peavad olema proportsionaalsed ega tohi kujuneda põhjendamatuks turulepääsu takistuseks. Enne päritolu või Euroopa tootmisvõimekusega seotud kohustuslike nõuete kehtestamist tuleb hinnata nende mõju konkurentsile, toodete kättesaadavusele, hankehindadele, innovatsioonile ja valitsussektori kuludele.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
	8. Põhjendamatult madalate pakkumuste kontroll Põhjendamatult madalate pakkumuste kontrolli tugevdamist toetatakse juhtudel, kus tekib põhjendatud kahtlus, et pakutud hinnaga ei ole võimalik tagada nõutavat kvaliteeti, garantiid, teenindust või lepingu nõuetekohast täitmist. Ettepanek: Säilitada hankijal kohustus küsida selgitusi, kui pakkumuse madal hind tekitab objektiivselt põhjendatud kahtluse lepingu nõuetekohases täitmises. Kontroll peab olema riskipõhine ja proportsionaalne; kaaluda võiks ka ehituses kasutatavate protsentuaalsete nivoode analoogi. Palume esitatud arvamust arvestada Eesti seisukohtade kujundamisel ja Euroopa Liidu riigihangete määruse eelnõu edasisel menetlemisel.	Teadmiseks võetud.
Eesti Turismi- ja	Eesti Turismi- ja Reisifirmade Liit (ETFL) edastab esmased tähelepanekud, lähtudes eelkõige	Osaliselt arvestatud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
Reisifirmade Liit (ETFL)	avaliku sektori ärireise teenindavate reisiettevõtjate kogemusest. Arutelud liikmetega veel jätkuvad ning soovime seisukohti täiendavate ettepanekute ja näidetega täpsustada. Palume võimalusel arvestada meie esmase sisendiga ka pärast määratud vastamistähtaega. ETFL toetab teenuse kvaliteedi ja avaliku raha kasutamise pikaajalise tulemuslikkuse suuremat väärtustamist riigihangetes. Reisibürooteenuste puhul peame oluliseks järgmisi küsimusi. 1. Professionaalse töö tasustamine. Hinnakonkurents on viinud teenustasu pakkumiseni ka nullmääraga, kuigi hankija eeldab nõustamist, broneeringute haldamist ja abi reisitõrgete korral. Hankemudel peab võimaldama seda tööd hinnastada ning pakkumuste võrdlus peab arvestama teenuse kogukulu ja sisulist kvaliteeti.	seisukohapunktis 5.4.
	2. Rahastamiskulu arvestamine. Kui reisiettevõtja tasub tarnijale enne hankijalt makse laekumist, rahastab ta hankija reisikulusid. Hanketingimused peaksid võimaldama selle kulu läbipaistvat hinnastamist iga pakkuja iseseisvalt määratud tasuga. Alternatiiv on hankija ettemaks või otsemakselahendus.	Teadmiseks võetud.
	3. Hankija vastutus ostumahtude ja -korralduse eest. Hankija õigus osta teenuseid väljastpoolt hankelepingut võib vähendada lepingupartneri tegelikku tellimusmahtu, säilitades samal ajal tema teeninduskohustused. Eeldatavad mahud peavad olema realistlikud ning lepinguväliste ostude tingimused selged. Mujalt ostetud teenuste probleemide lahendamist ei tohiks lepingupartnerilt eeldada eraldi kokkuleppe ja tasuta.	Teadmiseks võetud.
	4. Ostukanalite julgeolek ja andmeturvalisus. Avaliku sektori iseseisvad ostud veebipõhistelt reisivahendusplatvormidelt (OTA-delt) vajavad riskihinnangut, sealhulgas reisija- ja ametireisiandmete käitlemise osas. Hankija peaks vastutama ostukanali turvalisuse hindamise eest ka lepinguväliste ostude puhul ning tagama asjakohase kaitsetaseme.	Arvestatud seisukohapunktides 5.1 ja 5.5.
	Palume neid põhimõtteid Eesti seisukohtade kujundamisel arvestada ning kaaluda reisibürooteenuste hangete juhise või näidistingimuste koostamist. ETFL on valmis edasistes aruteludes osalema.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.10.
Eesti Energia AS	Eesti Energia toetab regulatsiooni lihtsustamist, digitaliseerimist ja halduskoormuse vähendamist.	Arvestatud

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	Meie hinnangul võiks siiski eelistada senise direktiivipõhise regulatsioonimudeli säilitamist, kuna see võimaldab liikmesriikidel arvestada oma majandus- ja õiguskeskkonna ning erinevate sektorite eripäradega. Praegune määruse eelnõu on suures osas üles ehitatud kehtivate direktiivide regulatsioonile, kuid sisaldab jätkuvalt üldsõnalisi sätteid, mille praktiline kohaldamine ei ole üheselt selge. Vahetult kohalduva määruse puhul peaks regulatsioon olema oluliselt selgem, täpsem ja ühetaolisemalt rakendatav kui praeguses eelnõus.	seisukohapunktides 5.1 ja 5.2.
	Oleme aru saanud, et ka määruse kehtestamisel võib liikmesriikidele jääda võimalus reguleerida siseriiklikult alla rahvusvaheliste piirmäärade jäävaid hankeid. Kui see nii on, tekib küsimus, millist sisulist lisaväärtust annab direktiivide asendamine määrusega. Kui oluline osa hangetest jääb jätkuvalt siseriiklikult reguleeritavaks, tundub direktiivipõhine lahendus paindlikum ja põhjendatum. Võrgustikusektor peab säilima eraldi Võrgustikusektori regulatsioon peab ka tulevikus säilima selgelt eristatavana. Võrgustikusektori hankijaid ei tohiks käsitleda klassikalise sektori hankijate ja kontsessioonidega ühetaoliselt. Võrgustikusektori hankijad on sageli äriühingud, mis tegutsevad avatud turul, peavad olema majanduslikult efektiivsed ning teenima omanikule tulu, sealhulgas dividende. Samal ajal konkureerivad nad ettevõtetega, kellele riigihangete regulatsioon ei kohaldu. Eesti Energia jaoks on see eelkõige võrdsete konkurentsitingimuste küsimus. Hankijaks olemisega kaasnevad piirangud hankimise kiiruses, läbirääkimiste paindlikkuses, tarnijate valikus, otsustusprotsessis, vaidlustusriskis ja äriliselt tundliku teabe konfidentsiaalsuses. Sõltumata sellest, kui efektiivseks hankemenetlus kujundada, jääb hankereegleid järgiv äriühing kiiruses ja menetluskulus ebasoodsamasse olukorda võrreldes konkurendiga, kes samu reegleid järgima ei pea. ELi regulatsioon ei tohiks asetada avatud turul tegutsevat riigi osalusega äriühingut üksnes tema omandistruktuuri või hankijastaatuse tõttu konkurentidest halvemasse olukorda. Erasektori hinnapakkumuse küsimise loogika on tervitatav Positiivse muudatusena näeme eelnõus erasektori hinnapakkumuse küsimise loogikale sarnaneva paindlikuma hankemudeli kasutamist, mis võimaldab küsida turult pakkumusi, pidada pakkujatega sisulisi läbirääkimisi ning kujundada lõplik lahendus koostöös turuosalistega. Selline lähenemine on eriti vajalik tehniliselt keerukate, innovaatiliste ja kiiresti muutuva turuga hangete puhul, kus hankija ei pruugi menetluse alguses olla võimeline lõplikku lahendust ammendavalt kirjeldama.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.1, 5.2, 5.5, 5.8 ja 5.10.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	Kui otsustatakse määrust mitte kehtestada ja jätkata direktiivipõhise regulatsiooniga, soovitame kaaluda paindliku hinnapakkumuse küsimise põhise hankemudeli lisamist ka direktiivi. See aitaks muuta hankimise kiiremaks ja turupõhisemaks, säilitades samal ajal konkurentsi, läbipaistvuse ja võrdse kohtlemise. Konkurentsile avatud tegevuste vabastamine Oluline on säilitada ja lihtsustada võimalust vabastada hankekohustusest tegevused, mis toimuvad reaalselt avatud ja konkurentsipõhisel turul. Uue määruse artiklites 19–20 ette nähtud vabastamise protsess peaks olema võimalikult lihtne. Kui tegevus toimub avatud turul, turulepääs on vaba ja tegelik konkurents on olemas, peaks sellest piisama hankekohustusest vabastamise alusena. Täiendavad põhjendused ja menetluslikud nõuded olukorras, kus toimiva konkurentsi olemasolu on juba tuvastatud, tekitavad halduskoormust ega anna sisulist lisaväärtust. Eesti Energia eesmärk on saada hankekohustusest võimalikult ulatuslik vabastus nendele kontserni tegevustele, mille puhul on tagatud vaba turulepääs ja tegelik konkurents. Sama põhimõte sisaldub praegu RHS §-s 154. Kontsernisisesed sisetehingud Samuti võiks regulatsioon võimaldada kontsernisiseste ressursside paindlikumat kasutamist olukorras, kus kontserni kuuluv ettevõte suudab täita valdava osa tellimusest, kuid terviklahenduse valmimiseks on vaja osta piiratud mahus täiendavaid töid, asju või teenuseid väljastpoolt kontserni. Näiteks võib kontserni ettevõte olla võimeline projekteerima, tarnima ja paigaldama elektriautode laadimislahenduse, kuid vajada terviklahenduse lõpetamiseks väliselt ettevõtjalt üksnes asfalteerimistööd. Kui kontsernisiseselt on võimalik täita näiteks vähemalt 80-90% terviklahendusest ja väljast ostetav osa moodustab üksnes toetava või lahutamatult seotud kõrvalosa, ei peaks selle piiratud osa ostmiseks olema vajalik eraldi hankemenetluse korraldamine. Selline erand peaks olema selgelt piiritletud ning kohalduma juhul, kui väljast ostetav osa on kontsernisisese tehingu põhiesemega otseselt seotud ja vajalik terviklahenduse valmimiseks. Erandit ei tohiks kasutada eesmärgiga anda olulise mahuga iseseisvaid töid või teenuseid hankemenetluseta kolmandatele isikutele. Kaaluda ka riigile kuuluvate äriühingute vahel sisetehingute lubamist. Elutähtsa teenuse osutajatele suurem paindlikkus Sõltumata sellest, kas ELi hankeregulatsioon jääb direktiivipõhiseks või viiakse üle määruse	

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	vormi, tuleks elutähtsa teenuse osutajatele (ETO) luua paindlikum hankerežiim. ETO puhul peab esmane eesmärk olema elutähtsa teenuse toimepidevuse ja varustuskindluse tagamine. ETO-del peaks olema suurem paindlikkus hankemenetluse liigi valikul ja läbirääkimiste pidamisel ning võimalus teha kiireloomulisi ja toimepidevuse tagamiseks vajalikke oste paindlikumalt. Samuti peaks ETO-l olema võimalik sõlmida sama asja või teenuse kohta paralleelselt hankelepinguid mitme tarnijaga, kui see on vajalik varustuskindluse tagamiseks, ühest tarnijast sõltuvuse vähendamiseks või tarneriski hajutamiseks.	
	Dünaamilise hankesüsteemi säilitamine Me ei pea põhjendatuks dünaamilise hankesüsteemi (DHS) kaotamist sellisel kujul, nagu see praegu toimib. DHS on paindlik lahendus korduvate ostude tegemiseks ning võimaldab uutel kvalifitseeruvatel pakkujatel süsteemiga liituda kogu selle kehtivusaja jooksul. DHS-i kaotamise asemel tuleks olemasolev lahendus säilitada ja vajaduse korral seda lihtsustada. Eriti võrgustikusektoris ja ETO-de puhul on oluline säilitada hankevahendid, mis võimaldavad korduvate vajaduste puhul kiiresti konkurentsi tekitada, hoida tarnijate ringi avatuna ning vältida iga ostuvajaduse puhul uue tervikliku hankemenetluse alustamist. Raamlepingute pikkus Võrgustikusektori puhul tuleks säilitada võimalus sõlmida raamlepinguid kuni kaheksaks aastaks. Võrgustikusektori investeeringud, pikaajalised hooldusvajadused, seadmete elutsükkel ja varuosade kättesaadavus erinevad sageli klassikalise sektori tavapärastest ostudest. Lühem raamlepingu periood võib suurendada korduvate hankemenetluste arvu, halduskoormust ja tarneriske. Seetõttu soovime võrgustikusektorile erandit, mille kohaselt säiliks raamlepingute maksimaalse kestusena kaheksa aastat, välja arvatud juhul, kui pikem kestus on raamlepingu eset arvestades objektiivselt põhjendatud.	Arvestatud seisukohapunktis 5.8
	Digitaliseerimine ja „once only“ põhimõte Näeme eelnõus ette nähtud digitaliseerimises olulist positiivset muutust. „Once only“ ehk andmete ühekordse esitamise põhimõte on õige suund, sest ettevõtjatelt ei peaks korduvalt küsima andmeid, mis on avaliku sektori süsteemides juba olemas. Samas on liikmesriikide digitaliseerituse tase väga erinev. Üleminek ühtsele digitaalsele andmevahetusele võib olla kulukas ja aeganõudev eriti riikides, kus hanke- ja haldusprotsessid toimivad veel suuremas ulatuses paberil või infosüsteemid ei ole omavahel integreeritud. Uue lähenemise rakendamine eeldab investeeringuid infosüsteemidesse,	Arvestatud seisukohapunktis 5.1 ja 5.10

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	andmevahetuslahendustesse, andmekvaliteeti ja töötajate koolitamisse. Seetõttu tuleb arvestada liikmesriikide erineva lähtepositsiooniga ning näha ette piisav üleminekuaeg. säilitada võrgustikusektori selge eristaatus; tagada avatud turul tegutsevatele võrgustikusektori äriühingutele võimalikult võrdsed konkurentsitingimused;	
	säilitada määruses kavandatud paindlik hinnapakkumuse küsimise loogika või määrusest loobumisel lisada vastav võimalus direktiivi;	Arvestatud seisukohapunktides 5.3 ja 5.2.
	lihtsustada konkurentsile avatud tegevuste hankekohustusest vabastamist; võimaldada piiratud ulatuses kontsernivälise kõrvalosa ostmist ilma eraldi hankemenetluseta, kui valdav osa terviklahendusest täidetakse kontsernisiseselt;	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.1, 5.3. ja 5.11.
	luua ETO-dele paindlikum hankerežiim ning võimaldada sama asja või teenuse puhul kasutada paralleelselt mitut tarnijat;	Arvestatud seisukohapunktides 5.3 ja 5.5.
	säilitada DHS ja keskenduda selle lihtsustamisele, mitte kaotamisele; säilitada võrgustikusektori raamlepingute maksimaalse kestusena kaheksa aastat;	Arvestatud seisukohapunktides 5.3. ja 5.8
	toetada „once only“ põhimõtet, arvestades liikmesriikide erineva digitaalse valmisoleku ja investeeringuvajadusega;	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.
	hinnata põhjalikult kolmandate riikide ja päritolukontrolliga kaasnevat halduskoormust, vastutust ja tegelikku mõju; määruse kasuks otsustamisel muuta regulatsioon oluliselt selgemaks ja täpsemaks ning sätestada võrgustikusektori erisused sõnaselgelt. Kavandatav määrus on väga mahukas ning selle potentsiaalne mõju ulatuslik. Sellise õigusakti sisuline hindamine nõuab põhjalikku õiguslikku, majanduslikku ja rakenduslikku analüüsi. Arvamuse esitamiseks antud ajaraamistik on olnud sellise mahuga muudatuse põhjalikuks läbitöötamiseks piirav. Seetõttu soovitame anda liikmesriikidele eelnõu analüüsimiseks ja seisukohtade kujundamiseks täiendavat aega ning korraldada enne regulatsiooni lõplikku kujundamist arutelusid eri liikmesriikide hankijate, pädevate asutuste ja teiste regulatsioonist otseselt mõjutatud	Arvestatud seisukohapunktides 5.1, 5.2, 5.5 ja 5.8.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	osapooltega. Kokkuvõttes ei ole praegune määruse eelnõu meie hinnangul veel piisavalt selge ja tasakaalustatud, et põhjendada direktiivipõhiselt regulatsioonilt üleminekut ühele vahetult kohalduvale määrusele. Regulatsiooni vormist olulisem on lõpptulemus: uus raamistik peab vähendama bürokraatiat, toetama digitaliseerimist ja toimepidevust, arvestama tegeliku turukonkurentsiga ning mitte kahjustama avatud turul tegutsevate võrgustikusektori ettevõtete konkurentsivõimet.	
Maksu- ja Tolliamet	MTA esialgse hinnangu kohaselt ei ole praegu võimalik lõplikult hinnata määruse mõju MTA-le, kuna eelnõust ei nähtu veel piisava detailsusega kavandatava elektroonilise sobivusteenuse toimimine, kasutatavad andmed ega liikmesriikide andmevaldajatele tekkivad kohustused. Samas võib eelnõu puudutada MTA-d nii hankijana kui ka andmete valdajana.	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.
	Andmete valdajana on MTA jaoks oluline selgus selles, milliseid andmeid hakkab tulevikus sobivusteenus kasutama ning millisel viisil liikmesriigid peavad neid andmeid edastama. Praegu kasutatakse riigihangete registris MTA andmeid peamiselt maksuvõla puudumise kontrollimiseks ning vajadusel edastatakse täpsem teave maksuvõlgade kohta. Võimalik on, et eelnõu rakendamine eeldab andmevahetuse kohandamist või võõrkeelsete andmepäringute ja -vastuste toetamist. MTA hinnangul tuleks eelnõu edasises menetluses täpsustada, millised liikmesriigi tasandil kehtivad sisulised kriteeriumid jäävad riikide pädevusse. Näiteks on ebaselge, kas tulevikus jäävad liikmesriikide otsustada maksuvõla puudumise tõendi väljastamise tingimused, sealhulgas ajatatud maksuvõla, arvestusliku intressi või vähese suurusega maksuvõla käsitlemine.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.1.
	MTA tähelepanu väärib ka küsimus, kas määrus looks võimaluse võtta hankemenetluses senisest selgemalt arvesse maksukohustuste täitmisega seotud asjaolusid. Täna on praktikas tõusetunud küsimus, et esitamata maksudeklaratsioone kasutatakse hankemenetlustes, kuigi direktiivipõhise regulatsiooni kohaselt ei ole see selgesõnaliselt välistamise alus. MTA hinnangul võiks eelnõu menetlemisel kaaluda selle küsimuse ühtsemat reguleerimist Euroopa Liidu tasandil.	Teadmiseks võetud.
	Lisaks võib eelnõu puudutada andmeid, mida hankemenetluses kasutatakse ettevõtjate majandusliku ja tehnilise suutlikkuse hindamiseks. MTA vaatest on sellisteks andmeteks eelkõige maksuvõla puudumise tõendiga seotud andmed, käibedeklaratsioonide (KMD) andmed ning võimaliku täiendava kasutusena töötamise registri (TÖR) andmed. Samas ei võimalda eelnõu praegune detailsus hinnata, kas ja millises ulatuses selliste andmete kasutamine tegelikult	Teadmiseks võetud.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	kavandatakse.	
	Hankija rollis ei tuvastanud MTA esialgse analüüsi käigus olulisi probleeme, kuid tähelepanu vajab küsimus, kas säilivad senised erandid julgeoleku- ja konfidentsiaalsusnõuetega seotud hangete puhul. MTA kasutab praegu erandeid näiteks kõrgendatud turvanõuetega kaupade ja teenuste hankimisel. Eelnõu esmasel vaatlusel näivad vastavad erandid säilivat, kuid nende tegelikku ulatust ja rakendamistingimusi tuleb täiendavalt analüüsida. Kokkuvõttes ei näe MTA praegu põhimõttelisi vastuväiteid eelnõu eesmärkidele, kuid peab vajalikuks, et edasise menetluse käigus täpsustataks elektroonilise sobivusteenuse andmemudel, liikmesriikide andmevaldajatele tekkivad kohustused ning võimalikud arendus- ja andmevahetusnõuded. Nende küsimuste selgumisel on võimalik hinnata ka võimalikku halduskoormust, infosüsteemide muutmise vajadust ja kaasnevaid kulusid.	Arvestatud seisukohapunktis 5.5.
Kaitseministeerium	Üldjoontes toetab Kaitseministeerium Euroopa Komisjoni riigihangete reformi eesmärki muuta riigihangete korraldamine lihtsamaks, paindlikumaks ja digitaalsemaks ning vähendada nii hankijate kui ka ettevõtjate halduskoormust. Positiivseks peame eelkõige menetlusreeglite lihtsustamist ja läbirääkimiste võimaluste laiendamist, strateegiliste eesmärkide, sealhulgas julgeoleku ja tarnekindluse selgemat arvestamist, hankelepingute muutmise reeglite paindlikumaks muutmist ning ELi-ülese digitaalse hankekeskkonna arendamist. Peame siiski oluliseks, et reformi tulemusena säiliks hankijatele piisav kaalutlusruum ning sellega ei kaasneks uusi kohustuslikke nõudeid ega täiendavaid põhjendamis-, aruandlus- või avaldamiskohustusi, mis suurendaksid halduskoormust ilma selge sisulise lisaväärtuseta. Toome välja teemad, mis Kaitseministeeriumi hinnangul vajavad kõige enam tähelepanu.	Arvestatud seisukohapunktides 5.1, 5.3 ja 5.5.
	1. Menetluste lihtsustamine ja läbirääkimiste võimaluse laiendamine Peame positiivseks hankemenetluste lihtsustamist ja läbirääkimiste võimaluste laiendamist, eelkõige kavandatavat lahendust, mille kohaselt ei sõltu läbirääkimiste võimalus enam valitud menetlusliigist. See võimaldab hankijal kujundada menetluse vastavalt konkreetse hanke esemele ja vajadustele ning vajaduse korral täpsustada pakkujatega pakkumuste sisu või lepingutingimusi. Muudatus aitab vähendada menetluslikku keerukust ja suurendada hankijate paindlikkust sobiva tulemuse saavutamisel.	Arvestatud seisukohapunktis 5.3.
	2. Kvalifitseerimistingimuste proportsionaalsus ja käibenõue Kaitseministeerium peab oluliseks, et kvalifitseerimistingimused oleksid seotud hankelepingu esemega ning proportsionaalsed lepingu keerukuse ja riskidega. Kavandatav piirang, mille kohaselt ei tohiks nõutav minimaalne	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.3.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	aastakäive üldjuhul ületada 50% hankelepingu hinnangulisest aastasest maksumusest, võib aga teatud hangete puhul osutuda liiga piiravaks. Ettevõtja käive ja finantsseisund on olulised näitajad tema majandusliku ja finantsvõimekuse hindamisel, eriti mahukate, pikaajaliste või suure täitmisriskiga hankelepingute puhul. Positiivne on, et eelnõu võimaldab põhjendatud juhtudel kehtestada kõrgema käibenõude ning hinnata ettevõtja majanduslikku ja finantsvõimekust ka muude asjakohaste näitajate alusel. Peame vajalikuks säilitada hankijale piisav kaalutlusruum kehtestada lepingu olemusest, maksumusest ja täitmise riskidest lähtuvaid proportsionaalseid majandusliku ja finantsseisundi nõudeid. Kõrgema käibenõude kehtestamise põhjendamine peaks olema proportsionaalne hankelepingu olemuse ja riskidega ega tohiks põhjendamatult piirata hankija võimalust hinnata ettevõtja tegelikku suutlikkust hankelepingut täita.	
	3. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate riigihangetes osalemise lihtsustamine Kaitseministeerium toetab eesmärki parandada väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate võimalusi riigihangetes osaleda. Selle eesmärgi saavutamiseks ei tohiks aga kehtestada hankijatele täiendavaid kohustuslikke nõudeid küsimustes, mille lahendamine sõltub konkreetse hanke esemest, turuolukorrast ja lepingu täitmise tingimustest. Hangete osadeks jagamise puhul tuleb arvestada, et osadeks mittejagamise põhjendamise kohustus on kehtivas regulatsioonis juba olemas. Seetõttu tuleks vältida täiendavaid põhjendamiskohustusi, mis ei anna olemasoleva regulatsiooniga võrreldes sisulist lisaväärtust. Samuti peaks hankijale jääma võimalus otsustada ettemaksete tegemise ja maksetingimuste üle, lähtudes konkreetse hankelepingu olemusest ja vajadustest. VKE-de osalemise soodustamiseks ei tuleks kehtestada täiendavaid kohustuslikke ettemakse- või maksetingimusi.	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.
	4. Kvaliteedikriteeriumide kohustuslik osakaal Kaitseministeerium ei toeta kavandatavat lahendust, mille kohaselt peaks kvaliteedikriteeriumide osakaal olema üldjuhul vähemalt 30% ning tööjõumahukate lepingute puhul vähemalt 50%. Hankijad kasutavad kvalitatiivseid hindamiskriteeriume juba praegu hangetes, kus need on hanke eset ja soovitud tulemust arvestades vajalikud. Paljudel juhtudel on aga võimalik tagada nõutav kvaliteet tehnilise kirjelduse, vastavustingimuste ja hankelepingu täitmise tingimustega, mistõttu täiendavate kvaliteedikriteeriumide kasutamine pakkumuste hindamisel ei pruugi anda sisulist lisaväärtust. Kuigi eelnõu võimaldab minimaalsest kvaliteedikriteeriumide osakaalust kõrvale kalduda, kui kvaliteet on tagatud muul viisil, kaasneb sellega täiendav põhjendamiskohustus. See suurendab hankijate halduskoormust ja võib tekitada täiendavaid vaidlustusi hankija põhjenduste piisavuse üle. Peame oluliseks, et pakkumuste hindamise kriteeriumide valik ja nende osakaalu määramine	Arvestatud seisukohapunktis 5.4.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	lähtuks konkreetse hanke esemest ning jääks hankija kaalutlusõiguse piiresse. Seetõttu teeme ettepaneku loobuda kvaliteedikriteeriumide kohustuslikust minimaalsest osakaalust ning säilitada võimalus hinnata pakkumusi üksnes maksumuse alusel, kui vajalik kvaliteet on tagatud muude hanketingimustega.	
	5. Strateegilised eesmärgid, sealhulgas julgeolek ja tarnekindlus Positiivsena näeme, et eelnõus pööratakse senisest enam tähelepanu keskkonna-, sotsiaalsetele, innovatsiooni-, julgeoleku-, vastupidavuse ja tarnekindluse eesmärkidele. Kaitseministeeriumi jaoks on eriti oluline julgeoleku ja tarnekindluse selgem käsitlemine riigihangetes, arvestades vajadust tagada kriitiliste tarneahelate toimimine ning varustuskindlus ka kriisi- ja sõjaolukorras. Eelnõu näeb teatud juhtudel ette strateegiliste nõuete kohustusliku rakendamise ning annab Euroopa Komisjonile õiguse kehtestada delegeeritud õigusaktidega konkreetsetele asjade, teenuste või ehitustööde kategooriatele kohustuslikke keskkonna-, julgeoleku-, vastupidavuse ja tarnekindluse nõudeid. Peame oluliseks, et selliste nõuete kehtestamisel säiliks piisav paindlikkus arvestada konkreetse hanke eset, turuolukorda ning liikmesriikide julgeoleku- ja varustuskindlusvajadusi. Eelkõige peab hankijale jääma võimalus hinnata konkreetse hankega seotud julgeoleku- ja tarneahelariske ning valida nende maandamiseks sobivad ja proportsionaalsed meetmed. Seetõttu tuleks vältida põhjendamatult jäiku kohustuslikke nõudeid, mis piiraksid hankija kaalutlusruumi ega võimaldaks arvestada hanke eripära ja sellega seotud riske. Euroopa eelistamise põhimõtte rakendamisel peame oluliseks, et Euroopa tootmisvõime ja strateegilise sõltumatuse tugevdamine ei tohi põhjendamatult piirata juurdepääsu usaldusväärsete liitlasriikide ja samameelsete kaitsekoostöö partnerriikide tarnijatele ega kahjustaks kriitiliste kaupade ja teenuste varustuskindlust. Seetõttu peab säilima võimalus arvestada konkreetse hanke julgeoleku- ja tarnevajadustega.	Arvestatud seisukohapunktides 5.5 ja 5.9.
	6. Raamlepingute kestus ja raamlepingu alusel sõlmitud lepingute avaldamine Peame põhjendatuks ühe ja mitme ettevõtjaga sõlmitavate raamlepingute maksimaalse kestuse eristamist. Täpsustamist vajab aga olukord, kus hankija kavandab mitme ettevõtjaga raamlepingu sõlmimist, kuid hankemenetluse tulemusena osutub võimalikuks sõlmida raamleping üksnes ühe ettevõtjaga. Eelnõust peaks üheselt selguma, kas sellisel juhul kohaldub ühe ettevõtjaga raamlepingu kolmeaastane kestus või võib lähtuda algselt kavandatud mitme ettevõtjaga raamlepingu viieaastasest kestusest. Õigusselguse tagamine on oluline hangete kavandamiseks ja võimalike vaidluste vältimiseks. Ühtlasi vajab täpsustamist nõue avaldada iga raamlepingu alusel sõlmitud lepingu kohta tulemuse kokkuvõte. Kuna raamlepingute alusel sõlmitud hankelepingute	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.1 ja 5.3.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	andmeid esitatakse riigihangete registrisse juba kehtiva regulatsiooni alusel, tuleks vältida dubleerivaid aruandlus- ja avaldamiskohustusi. Peame oluliseks, et kavandatava kohustuse täitmiseks oleks võimalik kasutada olemasolevaid registriandmeid ning tagada vajaliku teabe automaatne avaldamine ilma hankijale täiendavat halduskoormust tekitamata.	
	7. Hankelepingute muutmine Kavandatav muudatus, millega suurendatakse asjade ja teenuste hankelepingute väikesemahulise muudatuse piirmäära 10%-lt 15%-le, on Kaitseministeeriumi hinnangul mõistlik lähenemine. See annab hankijatele lepingu täitmisel suurema paindlikkuse ning võimaldab paremini arvestada lepingu täitmise käigus ilmnevate vajadustega. Oluline on siiski, et väikesemahuliste muudatuste tegemisega ei kaasneks ebaproportsionaalset põhjendamis- ega dokumenteerimiskohustust. Kuna eelnõu seab ka selliste muudatuste lubatavusele täiendavaid tingimusi, tuleks tagada nende selgus ja ühetaoline tõlgendamine. Peame vajalikuks, et väikesemahuliste muudatuste tegemine oleks võimalikult lihtne ning nende dokumenteerimisnõuded proportsionaalsed muudatuse ulatuse ja mõjuga.	Arvestatud seisukohapunktis 5.3.
	8. ELi-ülene digitaalne hankekeskkond Riigihangete ulatuslikum digitaliseerimine ja liikmesriikide e-hankesüsteemide koostalitlusvõime parandamine on vajalikud sammud, mis aitavad lihtsustada ettevõtjate piiriülest hankemenetlustes osalemist ning vähendada andmete ja dokumentide korduvat esitamist ja töötlemist. Täpsustamist vajab siiski andmete ühekordse esitamise põhimõtte praktiline rakendamine, arvestades, et kõrvaldamise aluste puudumist tuleb kontrollida konkreetse menetluse seisuga ning kvalifitseerimistingimused võivad hangete lõikes erineda. Peame oluliseks, et kavandatavad digitaalsed lahendused võimaldaksid olemasolevate andmete automatiseeritud kasutamist ja kontrollimist ning vähendaksid nii ettevõtjate kui ka hankijate halduskoormust. Digitaliseerimisega ei tohiks kaasneda uusi dubleerivaid andmesisestus-, aruandlus- ega kontrollikohustusi.	Arvestatud seisukohapunktis 5.1.
	9. Kaitse- ja julgeolekuhangete erisuste säilitamine Kaitseministeerium peab oluliseks, et riigihangete regulatsiooni reformimisel säiliks kaitse- ja julgeolekuhangete eriregulatsiooni selge kohaldamisala ning oleks tagatud õigusselgus kavandatava määruse ja direktiivi 2009/81/EÜ kohaldamisel. Uus regulatsioon ei tohi piirata liikmesriikide võimalusi arvestada kaitse- ja julgeolekuvaldkonna erivajadustega ega kahjustada riigi oluliste julgeolekuhuvide kaitseks ette nähtud erisuste ja erandite kohaldamist.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.5.
Kliimaministeerium	Algatus pakub lahendust tõsta hangetega seotud sätted suures osas uude horisontaalsesse avalike hangete määrusesse. Seetõttu muutub keskkonnahoidlike hangete reeglid senisest selgemaks	Arvestatud seisukohapunktides 5.4

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	(artikkel 50 määratleb keskkonnahoidlike hangete olemuse), kuid see ei tee neid kohustuslikuks. Samuti on tõusnud hanke kvaliteedi osakaal võrreldes varasemaga ning hinna mõju vähenenud. Seega võib pakutud lahendus suurendada nõudlust teisese toorme, ringlussevõetud materjali sisalduse ning parandatavate toodete ja korduskasutuslahenduste järele. Samas väheneb võimalus kujundada omaette reegleid, mille seadmisel ei ole me samas siiani pigem edukad olnud. Nende muudatuste mõjul võiks tekkida parem keskkonnahoidlike hangete kasutamise praktika võrreldes senisega. Samuti peab hankijal säilima võimalus otsustada, kas keskkonnakriteerium paigutatakse tehnilisse kirjeldusse, hindamiskriteeriumisse või lepingu täitmise tingimusse. Saame sellist lähenemist toetada. Samuti toetame, et ringmajandus ja ressursitõhusus on paremini määratletud hangetes (artikkel 51). Kuigi nende kasutamine ei muutu kohustuslikuks (välja arvatud artikli 54 alusel kehtestatud konkreetse tooterühma nõuded), tekib hankijal tekib selge õiguslik alus küsida selle järgimist. Näiteks uute toodete asemel korduskasutatud IT-seadmeid või mööbli parandamis- ja tagasivõtuteenust.	ja 5.7.
	Saame nõustuda, et ringmajanduse valdkonna hankesätted liiguvad hankemäärusesse, kuna keskselt on mõistlikum ühiseid hankereegleid seada ja killustuvust valdkondade vahel vähendada. Samas ei tohi volituse liigutamine lahjendada seatud nõudeid ega nende vastuvõtmise edasilükkumist. Digitaalse tootepassi kasutus aitab vähendada halduskoormust pakkudes hangetes tõendamisvahendit.	Arvestatud seisukohapunktis 5.1 , 5.7 ja 5.9
	Artikkel 52 – energiatõhusus Toetame energiatõhususe direktiivi (EED) artikli 7 ja lisa IV energiatõhususe hankekohustuste koondamist uude riigihangete määrusesse. Samas teeme ettepaneku täpsustada artikli 52 lõike 1 üldreeglit nii, et teenustele ja ehitustöödele kohaldataks kohustuslikke energiatõhususe nõudeid juhul, kui nende hindamiseks ja kontrollimiseks on olemas ühtsed ELi metoodikad, kriteeriumid või muud tõendamisvahendid. Samuti ei tuleks lisada energiatõhususe esikohale seadmise (EE1) põhimõttest tulenevaid täiendavaid hankekohustusi enne, kui nende rakendamiseks on olemas EL-i ülene praktiline ja proportsionaalne metoodika. EE1 põhimõtet käsitleb EED artikkel 3. Toodete puhul on nõudeid võimalik kontrollida näiteks energiamärgistuse ja ökodisaini kaudu ning teenuste puhul on artikli 52 lõike 1 punktis c juba ette nähtud nõuded teenuse osutamiseks ostetavatele uutele toodetele. Teenuse enda või ehitustöö „kõrge energiatõhususe“ hindamiseks ei ole aga alati üheselt määratud näitajat ega metoodikat.	Arvestatud seisukohapunktis 5.7.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	Näiteks, teenuste puhul ei ole alati selge, kas hinnata teenuse enda energiakasutust, kasutatavaid seadmeid või saavutatavat energiasäästu; ehitustööde puhul võib aluseks olla energiatõhususklass, energiatarbimine või energiasääst. EE1 rakendamine eeldab omakorda metoodikat alternatiivsete investeerimislahenduste võrdlemiseks.	
	Täiendavalt tuleks üle vaadata artikli 52 lõike 1 punkt d, mis seob hoonete ostu ja uue rendilepingu taksonoomia tehniliste sõelumiskriteeriumidega. Hoonete energiatõhususe direktiiv (EL) 2024/1275 (EPBD) näeb samal ajal ette A–G energiamärgise süsteemi ja riikliku hoonete energiatõhususe andmebaasi. Võimalusel tuleks hoonete puhul kasutada EPBD alusel olemasolevaid andmeid ja tõendamisvahendeid ning vältida paralleelse süsteemi loomist. Kui taksonoomiakriteerium säilib, peab selle täitmine olema olemasolevate andmete alusel lihtsalt kontrollitav ning ette tuleks näha põhjendatud erand juhuks, kui nõuetele vastavat hoonet asjaomasel turul ei ole. Ilma selliste rakendusvahenditeta suureneb hankijate halduskoormus ja õiguslik ebakindlus ning nõuete ühetaoline kontrollimine ei ole tagatud. Täiendavad kohustuslikud nõuded tuleks kehtestada koos vajalike ELi tasandi metoodikate ja kontrollivahenditega. Tulenevalt regionaalsetest eripäradest ja turul kättesaadavast võimalustest võib tekkida praeguse artikli 52 lõike 1 punkti d kohaldamisel olukord, kus üürileping saab läbi hoones, mis ei ole A-klassi hoone või mis ei kuulu 15% parima energiatõhususega hoonete hulka. Isegi kui üüripinnal soovitakse jätkata, võib kehtivas sõnastuses määrus tuua kaasa olukorra, kus tuleb olemasolevast hoonest välja kolida, sest see ei vasta enam taksonoomia määruse (EL) 2021/2139 Annex I punktis 7.7. toodud nõuetele. Sellest lähtuvalt teeme ettepaneku, et kui olemasolevas hoones on kehtiv üürileping ja seda on võimalik pikendada samas hoones kasutatava pinna üürimise jätkamiseks, siis ei kohaldata Art 52 lg 1 punkti d tingimusi. Seega rakenduksid viidatud nõuded siis, kui soovitakse kolida uuele üüripinnale. Taksonoomia määruse Annex I punkti 7.7. kohaselt peavad pärast 31. detsembrit 2020 ehitatud hooned vastama jaos 7.1 sätestatud kriteeriumidele, mis on omandamishetkel asjakohased. Selle kohaselt hoonete puhul, mis on suuremad kui 5 000 m2, peab olema hoone konstruktsioonist tulenev olelusringi globaalse soojendamise potentsiaal arvutatud olelusringi iga etapi kohta. Tulenevalt EPBD direktiivis toodud tingimustest on hoonete olelusringi globaalse soojendamise potentsiaali hindamine kohustuslik alates 1. jaanuarist 2028. Seega ole võimalik täita tingimust hoonete osas, mis on ehitatud pärast 31. detsembrit 2020 ja enne 2028. aastat. Ettepanek on jätta vastav viide välja või täpsustada seost EPBD direktiiviga. Artikkel 53	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.7 ja 5.1.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	Toetame artiklis 53 sätestatud võimalust võtta toidu riigihangetes arvesse toidu kvaliteedi ja kestlikkusega seotud kaalutlusi, sealhulgas tootmismeetodit, tarneahela korraldust, toiteväärtust, värskust, hooajalisust ja loomade heaolu. Selline regulatsioon võimaldab kasutada avalikke toiduhankeid kestliku toidutootmise ja -tarbimise edendamiseks, jättes samal ajal hankijale võimaluse otsustada konkreetse hanke eset ja turutingimusi arvestades, milliseid kriteeriume on asjakohane kohaldada.	
	Peame oluliseks säilitada artiklis 53 nende kriteeriumide vabatahtliku iseloomu ning hankija kaalutlusruumi. Kriteeriumid peavad olema seotud hankelepingu esemega, proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja objektiivselt kontrollitavad ega tohi põhjustada põhjendamatuid konkurentsipiiranguid. Peame vajalikuks, et artikli 53 rakendamisel oleks üheselt selge, kuidas võib arvestada toidutarneahela korralduse, värskuse ja hooajalisusega viisil, mis võimaldab saavutada regulatsiooni kestlikkuse eesmärke, kuid ei too kaasa ettevõtjate diskrimineerimist nende asukoha või toidu geograafilise päritolu alusel. Toetame võimalust, kuid taotleme õigusselgust selle mittediskrimineerivaks rakendamiseks. Artikkel 54 Toetame üldist põhimõtet, et hangetes saab eelistada ELi päritolu ja vähese süsinikuheitega tooteid ning toetame põhimõtet, et ehitustoodete keskkonnanõuded oleksid paremini lõimitud riigihangete raamistikku ning et see aitaks suurendada nõudlust väiksema keskkonnamõjuga toodete järele. Samas vajab artikkel 54 täpsustamist, et nõuete rakendamine oleks hankijatele, ettevõtjatele ja liikmesriikidele üheselt arusaadav ning ei tooks kaasa ebaproportsionaalset haldus- ega kulukoormust. Eelkõige tuleks vältida olukorda, kus artikli 54 lõike 1 paindlik sõnastus jätab keskkonnanõuete valiku ja ulatuse liiga suurel määral hankija otsustada. Ilma komisjoni ühtsete ja praktiliste juhisteta võib see viia väga erineva rakenduspraktikani liikmesriikides ja hangetes, suurendada vaidlustusriski ning tekitada ettevõtjatele lisakoormust pakkumuste koostamisel. Seetõttu peaks komisjon võimalikult kiiresti kehtestama selged, proportsionaalsed ja kõigile liikmesriikidele ühtselt kasutatavad juhised või kriteeriumid, mida oleks võimalik rakendada ka väiksematel hankijatel.	Arvestatud seisukohapunktides 5.5 ja 5.7.
	Samuti tuleks täpsustada kuluerandi kasutamist. Kui keskkonnanõuete ja Euroopa eelistamise (art 76d) rakendamine suurendab hanke maksumust ebaproportsionaalselt või vähendab märgatavalt sama eelarve piires elluviidavate keskkonnaeesmärke toetavate investeeringute	Arvestatud seisukohapunktides 5.5 ja 5.7.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	mahtu, peab hankijal olema selge ja põhjendatav võimalus erandit kasutada. Ebaproportsionaalse kulu mõiste ei tohiks jääda liialt ebamääraseks, sest see suurendab õiguskindlusetust nii hankijate kui ka pakkujate jaoks. Põhjenduspunkt 34 toob raudtee otse välja sektorina, kus hankeid võidakse kolmandate riikide pakkujatele sulgeda. Piiratud vahenditega tähendab kallim hange väiksemat mahtu ehk vähem renoveeritud hooneid, taristuprojektid venivad jms. Siis jääb ka keskkonnakasu saamata. Ebaproportsionaalse kulu korral on erandid küll olemas (artikli 54 lg 3 b, artikli 76 d), aga see on defineerimata. IAA aruteludest on käinud läbi hinnavahe 25%, aga EP raportööride ettepanekutest veel oluliselt suuremad numbrid. Võiks täpsustada, et ebaproportsionaalne kulu on ka see, mis vähendab märgatavalt keskkonnaeesmärke toetavate investeeringute mahtu.	
	Eesti jaoks on oluline, et artikkel 54 ei looks ehitustoodete ettevõtjatele põhjendamatut lisakoormust ega killustaks turgu erinevate hankepõhiste nõuetega. Kui komisjon ei kehtesta ühtseid nõudeid, võivad tootjad eri hangetes ja eksporditurgudel kokku puutuda erinevate hindamiskriteeriumide ja tõendamiskoormusega, mis võib vähendada hangetes osalemist ja konkurentsi. Seetõttu tuleks nt määruse põhjenduspunktides selgitada ettepaneku mõju ehitustoodete ettevõtjate halduskoormusele, hankes osalemisele ja konkurentsile. Samuti soovime täpsustust, kas artikkel 54 võib praktikas piirata liikmesriikide võimalust kasutada ELi miinimumnõuetest ambitsioonikamaid ringmajandus- või keskkonnakriteeriume.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.1 ja 5.7.
	Lisaks, IAA läbirääkimistel toetab Eesti Euroopa eelistuse küsimustes kitsast volitust ja olulisemate otsuste tegemist rakendusaktidega. Määruse artikkel 75 annab KOMile laia volituse delegeeritud aktiga. Eesti seisukoht peaks mõlemas eelnõus olema sama ja ka lõpptulemus peaks olema ühtne, et sama küsimuse jaoks ei tekiks erinevaid reegleid. Samuti lisame siia Keskkonnainvesteeringute Keskuse tagasiside algatusele: Võrreldes kehtiva direktiiviga oleks tervitatav leevendada hankijate vaatest pakkujalt eelneva sarnaste lepingute täitmise kogemuse nõuet. Praegu ütleb direktiiv, et asjade ja teenuste hankimisel võib nõuda netokäibe olemasolu summas, mis ei või olla suurem kui kahekordne hankelepingu eeldatav maksumus (max 3 aasta kogemust ja max 2 samas mahus täidetud lepingut aastas). See tähendab, et näiteks tuumajaama hankimisel võib nõuda alustavalt tootjalt, et too oleks enne 2 tuumajaama rajanud. Või äärmisel juhul 6, kui ta on kauem tegutsenud isik. Aga keeruliste tehnoloogiate puhul on selline kogemus riskantselt väike. Ka garantii ajaks võib selline ettevõtja, kes on enne 2 lepingut täitnud, likvideeritud olla.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktides 5.3, 5.5 ja 5.9.

Ettepaneku esitaja	Ettepanek	Arvestamine
	Leiame, et peaks olema võimalus kogemust piiranguteta kvalitatiivselt nõuda, kuid sealjuures võiks olla võimalik ka miinimumnõue seada. Praegu on see piiratud RHS § 85 lg 1.	Osaliselt arvestatud seisukohapunktis 5.3.